

INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI

KRIMINALITA V ROCE 1999

**Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady
vybraných ukazatelů kriminality**

PhDr. Alena Marešová a kol.

Kolektiv autorů:

PhDr. Alena Marešová

PhDr. Martin Cejp, Csc.

Ing. Drahuse Kadeřábková

PhDr. Milada Martinková, Csc.

Technická spolupráce:

Klára Hnízdilová

Jana Smetanová

Neprodejné

Praha 2000

ISBN 80-86008-85-1

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000

Obsah:

	Strana
Úvod	4
Kriminalita v roce 1999 (Z pohledu statistik Policie ČR) PhDr. Alena Marešová	5
Charakteristiky organizovaného zločinu v České republice v roce 1999 s připomenutím dosavadních tendencí PhDr. Martin Cejp, CSc.	22
Výskyt hospodářské trestné činnosti v roce 1999 Ing. Drahuše Kadeřábková	35
Oběti trestné činnosti v České republice v roce 1999 PhDr. Milada Martinková, CSc.	44
Summary PhDr. Alena Marešová Překlad: Marta Holeková	77
Přílohy č. 1 – 10	85

Úvod

Letošní sborník statí o kriminalitě, který navazuje na sborníky o kriminalitě z let minulých především svým zaměřením a osobami autorek jednotlivých statí, je rozšířen o příspěvek dr. Cejpa věnovaný problematice organizovaného zločinu.

První část studie je, tak jako tradičně, věnována obecnému zmapování stavu a struktury kriminality v uplynulém roce, kriminalitě v jednotlivých územních celcích a charakteristice stíhaných pachatelů. Dále je zde analyzována hospodářská kriminalita a též obsahuje popis počtu a charakteru obětí trestné činnosti v konkrétním roce. Nově zařazená stat' dr. Cejpa charakterizuje organizovaný zločin v České republice v roce 1999 a současně připomíná dosavadní tendence jeho vývoje.

Všechny příspěvky jsou samostatnými celky, které spojuje především snaha autorů popsat kriminalitu v roce 1999 podrobněji než dostupné zprávy resortu Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR a poskytnout tak čtenářům edice Studie IKSP hlubší a různorodější informace o jednotlivých kriminálních jevech. V případě informací o obětech kriminality se pak jedná o jediné oficiální a ověřené informace o jejich minimálním počtu a o některých charakteristikách týkajících se jejich pohlaví, věku, trestné činnosti jejíž se stali oběťmi apod. Tabulky a grafy, které jsou součástí jednotlivých statí, velmi často zpracovávají ukazatele publikované v letech minulých, některé jsou zařazeny poprvé.

Druhá část studie obsahuje četné přehledy o dlouhodobém vývoji evidované kriminality a známých pachatelích: stíhaných, obžalovaných, odsouzených i vězněných. Tyto statistické ukazatele zpracované do tabulek a grafů navazují většinou na údaje zveřejněné v předchozích ročenkách IKSP.

Marešová

Kriminalita v roce 1999 **(z pohledu statistik Policie ČR)**

PhDr. Alena Marešová

Také v roce 1999 pokračoval růst počtu policií evidovaných trestných činů. Zvýšení oproti roku 1998 však představovalo jen cca 700 trestných činů, a proto první reakce na tuto skutečnost překypovaly optimismem, že po letech vzestupného trendu, který započal v roce 1990 s jedinou výjimkou roku 1994, kdy došlo k mírnému poklesu evidovaných trestných činů, nastala loni už konečně tak dlouho očekávaná a předpovídaná stagnace kriminality.

Jak už to bývá, jednalo se opět jen o medii zbytečně zjednodušený pohled na kriminalitu a její dynamiku. Obdobná situace se vyskytla již v roce 1995 (s údaji roku 1994) a jejím následkem bylo též značně medializované nastoupení „trendu snižování kriminality„. Trend snižování odezněl hned v roce následujícím.

Avšak pokud by tento optimistický přístup k úrovni kriminality v roce 1999 byl výsledkem hlubší analýzy stavu kriminality v ČR a způsobů jejího statistického zpracování, a nevycházel jen z povrchní interpretace statistických údajů, tak by to byl optimismus skutečně opodstatněný, a to bez ohledu na to, že počet evidovaných trestných činů by stagnoval na čtyřnásobku počtu trestných činů evidovaných v ČR před 20 lety.

Vzhledem k tomu, že informace o evidovaných trestných činech v minulém roce byla zveřejněna již v polovině ledna roku letošního, tak prokazatelným pozitivem údajů roku 1999 je především rychlost s jakou byly roční statistiky Policejním prezidiem zpracovány (v cizině bývá skluz mnohaměsíční) a s jakou rychlostí byla se statistickými údaji o kriminalitě seznámena široká veřejnost. Též proto většinu obecných komentářů lze pokládat jen za první reakce na uveřejněná čísla, které mohou, ale nemusejí být v souladu s hlubší analýzou existující kriminální situace.

Pokud jde o snahu vykreslit výsledky policie v příznivějším světle než v předchozím období, tak určitá pozitiva existují, ale spíše je lze dokladovat negativními čísly z policejních statistik (např. zvýšením počtu evidovaných určitých druhů trestných činů). Jako jednoznačně pozitivní jev nutno vykládat zvyšování počtu odhalených trestných činů spáchaných policisty, pozitivní už proto, že má významnou úlohu v prevenci dalších obdobných trestných činů.

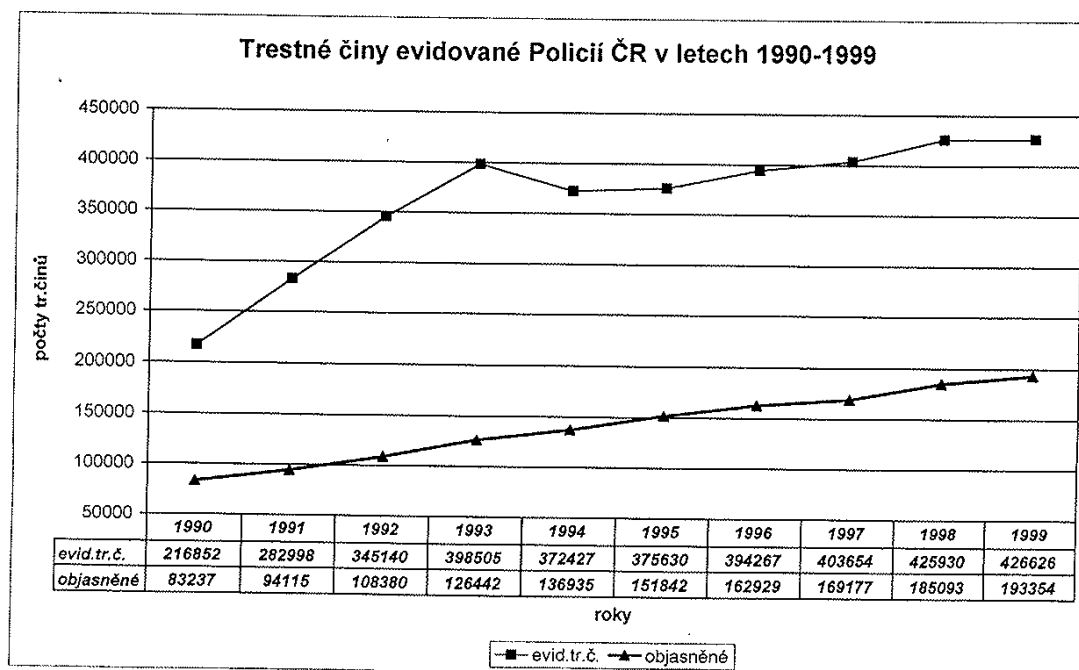
Znáмым pozitivem je stále stoupající počet i podíl objasněných trestných činů. Avšak právě tento údaj předkládaný bez zjišťování jeho skutečné vypovídací hodnoty, tj. bez ověření, zda se občas nejedná o výsledek účelové manipulace se statistikou v základních útvarech policie, příp. zda někdy není výsledkem zneužití tzv. čárkového

přístupu při hodnocení práce policistů, se může stát údajem nejvíce zpochybnitelným.

Pokud základním kritériem efektivnosti práce jednotlivých policistů, oddělení, okresů a krajů bude jen primitivní, pro vedoucí pracovníky však pohodlný a nenáročný přístup hodnocení práce vyjádřený názorem: „kolik máš objasněných trestných činů, tak jsi úspěšný a tak jsi i hodnocen, a nebude doprovázen věcným zjištěním, kolik skutečné odborné policejní práce se za objasněným trestným činem – každou jednotlivou čárkou – skrývá, tak i zdánlivě vynikající statistické výsledky nebudou mít potřebnou vypovídací hodnotu, ani nebudou motivujícím faktorem v každodenní policejní realitě, spíše naopak. Protože v takovém případě vždy bude převažovat snaha evidovat spíše trestné činy, kde je jméno pachatele oznámeno spolu s trestným činem (např. u zanedbání povinné výživy, dopravní nehody, hospodářských trestných činů typu zpronevěry, porušování autorských práv k ochranné známce u stánkových prodejců atd.), tj. trestných činů, s nimiž je spojena poměrně nízká pracnost a někdy i nízká společenská nebezpečnost, než evidovat trestné činy, kde pátrání po pachateli bývá obvykle neúspěšné – tj. u pouličních krádeží včetně krádeží aut a věcí z aut, krádeží v obchodech včetně nebývale narůstajícího počtu krádeží v hypermarketech, ale i u některých hospodářských trestných činů, kde kromě časové náročnosti je nezbytná i hlubší znalost, někdy i nadstandardní znalost ekonomické a právní problematiky.

V roce 1999 evidovala Policie ČR celkem 426 626 trestných činů, což představuje ve srovnání s rokem 1998 zvýšení o 696 skutků.

Graf 1

Na 1 000 obyvatel tak bylo v České republice v roce 1999 policií evidováno 41 trestných činů, přičemž v Praze to bylo 100 evidovaných trestných činů na 1 000 obyvatel hlášených zde trvale k pobytu a v centru Prahy (konkrétně v Praze 1, která je územním celkem s největším výskytem kriminality u nás) dokonce více než 400 trestných činů na 1 000 obyvatel.

Pro srovnání:

- 2. V roce 1999 ve Slovenské republice bylo policií evidováno cca 18 trestných činů na 1 000 obyvatel.*
- 3. V roce 1980 v České republice to bylo 10 trestných činů na 1 000 obyvatel a v roce 1989 – 12 trestných činů.*

Udržení zhruba stejné úrovně kriminality (vyjádřeno statistickými údaji o počtu evidovaných trestných činů) ve srovnání s rokem 1998 bylo způsobeno především nárůstem počtu trestných činů hospodářské kriminality oproti roku předchozímu o cca 7 000 trestných činů, dále trestných činů zahrnovaných do ostatní majetkové trestné činnosti (zastoupené především podvody) o cca 4 000 trestných činů, dále trestných činů označených policií jako ostatní kriminalita (reprezentované především trestnými činy zahrnovanými do tzv. drogové kriminality) o cca 2 500 trestných činů a zvýšením počtu stíhaných trestných činů zanedbání povinné výživy o cca 1 000 trestných činů.

Tato navýšení pak způsobila, že nedošlo k poklesu evidované kriminality, přestože u dalších druhů trestných činů došlo k výraznějšímu snížení počtu evidovaných činů oproti roku předchozímu: např. u krádeží vloupáním o více než 6 000 trestných činů a u krádeží prostých o téměř 6 000 trestných činů.

Statistické údaje o počtu trestných činů u dalších druhů kriminality zůstaly na zhruba stejně vysoké úrovni. Týká se to zejména trestných činů zahrnutých pod násilnou kriminalitu, mravnostní kriminalitu, vojenské trestné činy.

Radikální zvýšení počtu evidovaných trestných činů hospodářské kriminality (z 36 000 v roce 1998 na cca 43 000 v roce 1999) i podílu hospodářské kriminality na celkové kriminalitě na dosud nevidaných 10 %, ovlivnilo i další ukazatele. Především vedlo ke zvýšení celkového procenta objasněnosti, a to tím, že ubylo trestných činů s relativně nízkou objasněností (zejména evidovaných krádeží, jejichž objasněnost se pohybuje kolem 20-24 %) a současně se zvýšil počet trestných činů s vysokou objasněností (objasněnost hospodářských trestných činů činí více než 95 %).

K vysoké objasněnosti hospodářských trestných činů (jejichž výrazný nárůst ovlivňuje téměř všechny základní statistické ukazatele kriminality) **je nezbytné vždy uvádět doplňující poznámky.** Aniž bych chtěla snižovat zásluhu orgánů policie, které se zabývají právě tímto druhem kriminality, tak vysoká objasněnost u hospodářské kriminality je dána především faktem, že v převažující míře se jedná o trestné činy, kde při oznámení podezření ze spáchání trestného činu podvodu či zpronevěry je současně oznámeno jméno osoby podezřelé z jeho spáchání, příp. je podáno trestní oznámení

přímo na konkrétní osobu či osoby. Trestné činy podvodu a zpronevěry tvoří více než polovinu hospodářských trestných činů, následovány daňovými trestnými činy, porušeními autorského práva a práv k ochranné známce, trestnými činy poškozování věřitele, padělání a pozměňování veřejné listiny atd.

Např. v roce 1998 jen finanční orgány (především finanční úřady) předaly orgánům činným v trestním řízení podněty na stíhání 1 233 případů zkrácení daně (podle § 148 tr.zák.), přičemž dle statistiky Policie ČR bylo v tomtéž roce evidováno 1 308 trestných činů krácení daně.

Také policejní rozdělování vyšetřovaných podvodů do dvou klasifikačních skupin - na podvody zahrnuté do majetkové kriminality a podvody patřící do hospodářské kriminality - je v praxi často prováděno právě s ohledem na mechanické uplatňování čárkového systému při hodnocení pracovní výkonnosti policistů. Tj. ty podvody, kde je pachatel znám již při jejich zaevidování jsou přiřazovány spíše mezi hospodářskou trestnou činnost a ty, u nichž je malý předpoklad dodatečného zjištění pachatele jsou zahrnovány mezi majetkové trestné činy.

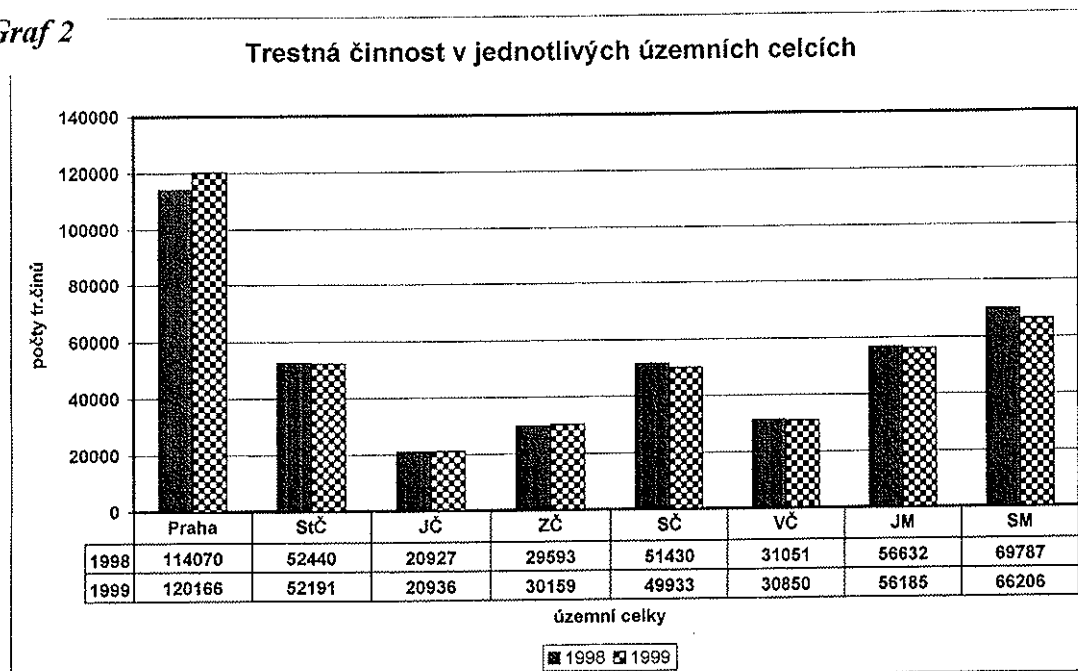
Přesto je velmi povzbuzující, že celkový počet objasněných trestných činů i jejich podíl – procento ze všech evidovaných trestných činů - se stále, byť mírně, zvyšuje. V roce 1999 to bylo **45,32 %** (např. v SR 50,1 %), což představovalo 193 354 objasněných trestných činů. Spolu s dalšími téměř 5 000 dodatečně objasněnými trestnými činy z let minulých to bylo již úctyhodných **cca 200 000 objasněných trestných činů.**

Dalším problematickým údajem při celkovém hodnocení dynamiky kriminality jsou údaje o celkové trestnou činnosti **způsobené škodě**. Větší vypovídací hodnotu mají údaje o škodách až při analýze u kolika určitých druhů trestných činů nebyla způsobena škoda a kolik trestných činů bylo spácháno **se škodou nikoliv nepatrnou = t.č. nejméně 2 000 Kč**. Škoda nikoliv nepatrná je nejmenší škodou v kategorii škod (srov. § 89 odst. 14 tr.zák.), následuje nikoli malá škoda, která představuje škody ve výši nejméně 12 000 Kč aj. Trestné činy bez škody a se škodou nikoliv nepatrnou dohromady tvoří téměř 70 % ze všech policií evidovaných trestných činů. Trestných činů se škodou velkého rozsahu (tj. škodou ve výši 1 mil. korun a vyšší) bylo v roce 1999 evidováno celkem 2 409, což představovalo zvýšení o cca 400 trestných činů ve srovnání s rokem minulým.

Celková škoda způsobená evidovanou trestnou činností v roce 1999 činila téměř 36 miliard korun (konkrétně 35, 653), což představuje ve srovnání s rokem 1998 nárůst o 2,2 miliardy korun.

Při zběžném pohledu na údaje o **podílu jednotlivých územních celků na celkové úrovni evidované kriminality** v roce 1999 zjistíme, že ve srovnání s lety předcházejícími nedošlo též k žádným radikálním změnám.

Graf 2

Kromě již tradičně rozhodujícího vlivu Prahy na úroveň kriminality v ČR, procento její objasněnosti i výši trestnou činností způsobené škody, mezi všemi územními celky jako další, z pohledu územního rozložení kriminality, pozoruhodným územím je již léta oblast bývalého Severomoravského kraje (co do absolutního počtu evidovaných trestných činů a procenta podílu na celkové kriminalitě). **Konkrétně Praha a Morava (jižní a severní) se stejným dílem podílejí na více než polovině všech evidovaných trestných činů v roce 1999.** Podíl území bývalého Středočeského kraje a bývalého Severočeského kraje je stejný a spolu představují dalších cca 25 %. Zbytek: tj. území bývalého Východočeského, Západočeského a Jihočeského kraje představují spolu dohromady necelých 20 % ze všech evidovaných trestných činů.

Trochu odlišný pohled nám poskytne srovnání zamořenosti jednotlivých územních celků kriminalitou (s ohledem na hustotu obyvatel) prováděné srovnáním poměru trestných činů evidovaných na konkrétním území k počtu tam trvale hlášených obyvatel. Podle počtu kriminálních skutků na 1 000 obyvatel je pak pořadí krajů následující: Praha – již výše zmíněných cca 100 trestných činů, bývalý Středočeský kraj – cca 47 trestných činů, bývalý Severočeský kraj – cca 42 trestných činů, Západočeský a Severomoravský kraj – po cca 35 trestných činech, Jihočeský kraj – cca 30 trestných činů, Jihomoravský – cca 27 trestných činů a nejméně Východočeský kraj – cca 25 trestných činů.

Ve srovnání s rokem 1998 došlo pak v jednotlivých územních celcích k následujícím změnám:

- **vzrostl počet evidovaných trestných činů v Praze (o cca 6 000 skutků) a**

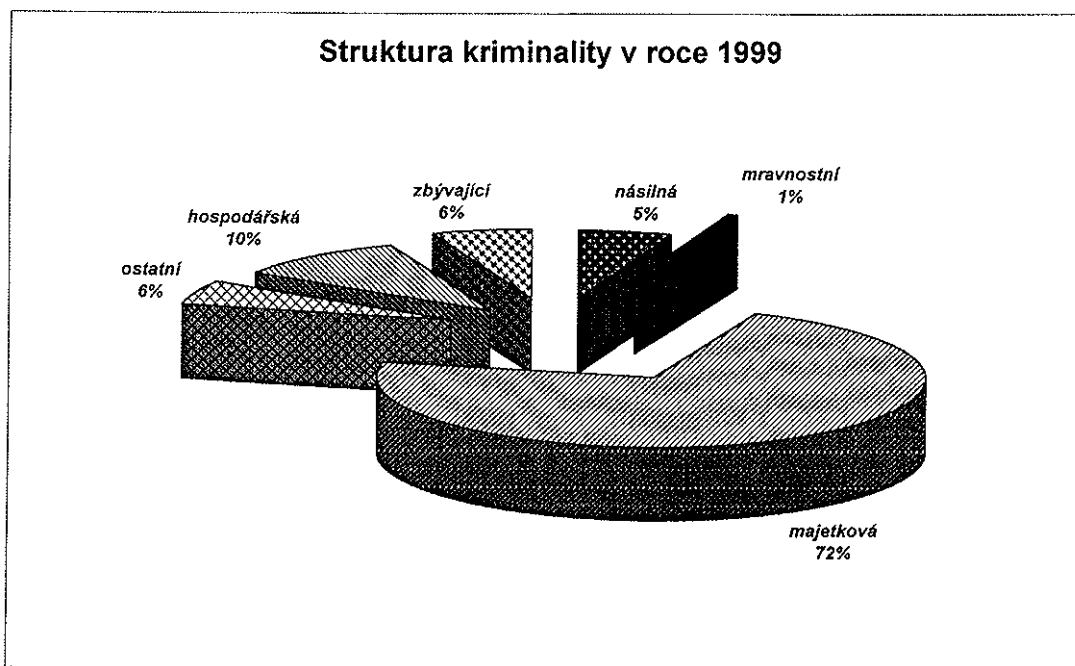
- **poklesl počet evidovaných trestných činů na území bývalého Severomoravského kraje** (o cca 3 000 skutků).

Kriminalita v ostatních krajích zůstala na zhruba stejné úrovni (+ - 2 000 skutků).

Pokračující nárůst zjištěné trestné činnosti v Praze byl ovlivněn především nárůstem majetkové kriminality (především té její části, kterou policie označuje jako ostatní majetková kriminalita), konkrétně: podvody a poškozováním cizí věci, mírně krádežemi.

Pokles zjištěné trestné činnosti na území bývalého Severomoravského kraje byl ovlivněn též pohybem majetkové kriminality - především poklesem evidovaných krádeží vloupáním a krádeží označovaných policií jako krádeže prosté.

Graf 3

Pokud jde o **jednotlivé druhy kriminality** tak mimo výše uvedené došlo v porovnání posledních dvou let jen k mírným změnám :

Celkový počet **násilných trestných činů** od roku 1996 stagnuje kolem cca 23 000 trestných činů ročně, přičemž nejvíce je jich tradičně zjišťováno na území bývalého Severomoravského kraje (mezi 5 - 6 000 skutků ročně).

Vraždy – v roce 1999 došlo k jejich výraznému poklesu, zejména v bývalém Severomoravském kraji. Pokračuje však růst počtu vražd zjištěných v Praze – rekordních 64 v roce 1999, což představuje cca čtvrtinu ze všech v tom roce

evidovaných vražd. Potěší zjištění, že z celkového počtu 265 vražd bylo 236 policií objasněno (tj. cca 90 %). Ve srovnání s rokem 1998 výrazně poklesl počet vražd spáchaných recidivisty. Počet vražd spáchaných cizinci zůstává stále vysoký: v roce 1998 Policie ČR stíhala pro vraždu celkem 307 osob, z toho 68 cizinců, v roce 1999 – 273 osob, z toho 64 cizinců. Zvýšil se i počet vražedkyň: z 30 žen v roce 1998 na 34 v roce 1999.

Dále z analýzy vražd vyplývá, že ze všech 265 evidovaných trestných činů vraždy bylo 89 činů hodnoceno jako pokus o vraždu. Nejvíce vražedných útoků bylo motivováno konflikty v osobních vztazích, loupežných vražd bylo 36 činů, 8 vražd bylo označeno jako tzv. sexuální vraždy, 5 vražd jako vraždy na objednávku a 4 vraždy byly vraždou novorozence matkou (srov. § 220 tr.zák.). Téměř čtvrtina vražd byla spáchána pod vlivem alkoholu. Celkem 10 vražd se dopustily osoby mladší 18 let: z toho 4 vražové byli chlapi do 15 let. Více než 80 % z celkového počtu vražd bylo spácháno jediným pachatelem, cca 8 % dvěma spolupachateli a zbývajících 2 % (což představuje 6 vražd) více pachateli.

Počet **loupeží** – mimo hospodářskou trestnou činnost jde o jeden z mála rekordních údajů kriminality v roce 1999 ve srovnání s léty předchozími – dosáhl téměř 5 000 evidovaných činů. Z toho loupeže spáchané v Praze představují téměř 40 %. (Do roku 1990 bylo v celé ČR spácháno cca 800 – 1 000 loupeží ročně.) Objasněnost u loupeží je tradičně relativně nízká – cca 40 %. Mezi osobami stíhanými za zjištěné loupeže bylo cca 34 % recidivistů a cca 15 % cizinců. Podíl žen je zanedbatelný: bylo stíháno jen 149 žen, což činí o 10 žen méně než v roce předchozím.

Obdobně jako u násilné kriminality také úroveň **mravnostní kriminality** se příliš v posledních letech nemění: počet evidovaných trestných činů se pohybuje mezi 2 000 – 2 500 trestných činů ročně, s výjimkou roku 1998, kdy bylo evidováno cca 2 800 mravnostních trestných činů. Celkový pokles v roce 1999 byl ovlivněn především poklesem zjištěných mravnostních trestných činů v Praze a území Severomoravského kraje. Pokračuje snižování počtu evidovaných znásilnění i trestných činů pohlavního zneužívání.

K **majetkové kriminalitě** : pokles krádeží vloupáním o cca 6 000 (s výjimkou Prahy) byl zjištěn ve všech ostatních územních celcích - nejvíce v Severomoravském kraji. Pokračuje trend snižování počtu vloupání do bytů (opět s výjimkou Prahy, kde počet vloupání do bytů je nejvyšší a činí cca třetinu všech evidovaných vloupání do bytů), víkendových chat a obchodů. Nejvíce postiženým územím pokud jde o počet vyloupených chat stále zůstává území bývalého Středočeského kraje – cca 30 % ze všech zjištěných vloupání do víkendových chat v roce 1999 se týkalo právě tohoto územního celku.

Krádeží tzv. prostých bylo evidováno též celkem o cca 6 000 trestných činů méně ve všech krajích - mimo Prahu, Středočeský a Východočeský kraj. K největšímu poklesu krádeží prostých došlo opět v Severomoravském kraji.

Stagnuje zhruba na úrovni roku 1996 počet evidovaných **krádeží motorových vozidel dvoustopých** (aut), což představuje cca 27 000 trestných činů ročně. Také u této trestné činnosti v Praze došlo k mírnému nárůstu (krádeže aut v Praze představují cca 40 % všech krádeží aut v roce 1999). Pokles je evidován v Jihomoravském kraji a opět v Severomoravském kraji.

Celkově oproti roku 1998 poklesl i počet krádeží věcí z aut, avšak podstatně se zvýšil počet krádeží součástí z motorových vozidel. Objasněnost krádeží spojených s auty zůstává stále tradičně nízká a pohybuje se v rozmezí 15 až 17 %.

U evidované hospodářské kriminality došlo k mimořádně velkému nárůstu počtu trestných činů (viz diskuse v úvodu komentáře). S výjimkou Prahy, kde byl evidován zhruba stejný počet hospodářských trestných činů jako v roce 1998, v ostatních krajích se projevil značný nárůst: největší nárůst evidovaných hospodářských trestných činů byl zjištěn v bývalém Středočeském kraji, Severomoravském a Západočeském.

Interpretace takového nárůstu evidovaných hospodářských trestných činů jako veskrze pozitivního jevu, protože nárůst probíhá na úkor latentní (též tzv. skryté) hospodářské kriminality není podložena žádnými věcnými argumenty. Už proto je nedůvěryhodná.

Z objasněných hospodářských trestných činů spáchali recidivisté 17 % trestných činů. U více než 300 hospodářských trestných činů byli jako pachatelé označeni mladí lidé: děti a mladiství. Tyto údaje vyvolávají dojem, že v případech, kde jako iniciátoři hospodářských trestných činů vystupovali recidivisté či mladiství, se nemohlo jednat o trestné činy, které by byly skutkově složité a tudíž náročné na dokazování.

Při podrobnější analýze kriminality je žádoucí mezi druhy trestné činnosti vydělovat, s ohledem na specifický obsah jejich skutkové podstaty a specifiku jejich pachatelů, jak trestné činy **zanedbání povinné výživy**, tak i **dopravní nehody silniční**. Společný podíl obou skupin trestných činů na evidovaných trestných činech není zanedbatelný – v roce 1999 činil více než 4 % (podíl jejich pachatelů mezi všemi policií stíhanými pachateli pak více než 13 %).

Dopravní nehody silniční (jen ty, které policie eviduje jako trestné činy) představují mezi kriminálními činy dosti specifickou skupinu vzhledem k tomu, že mezi nimi významně převažují trestné činy spáchané z nedbalosti (konkrétně nedbalostní ublížení na zdraví) a stíhání pachatelů se proto v mnoha ohledech radikálně odlišují od pachatelů úmyslné trestné činnosti. Také latentní kriminalita v dopravě je velice rozsáhlá a obvykle závisí na funkčnosti systému havarijního pojištění motorových vozidel (především na výhodnosti pro pachatele nebo poškozeného ohlásit dopravní nehodu pojišťovně, a tím i policii).

Z níže uvedené tabulky je zjevné, že z policií sledovaných údajů o počtu

dopravních nehod je obtížné vyvodit jednoznačné závěry a že při navrhování administrativních opatření v oblasti silničního provozu, příp. změn právních předpisů včetně trestně právních je nutná hloubková analýza každého roku včetně analýzy uplatňování právních ustanovení (nejen sankčních), jejich dodržování a dopadu.

Tabulka 1

Vývoj počtu dopravních nehod a jejich následků za roky 1989 - 1998

Rok	Počet nehod	Usmrceno osob	Těžce zraněno	Lehce zraněno	Vyšetř. jako TČ	Stíháno a vyš. osob
1989	79 717	914	3 998	20 437	7 621	7 466
1990	94 664	1 173	4 519	23 371	6 456	6 051
1991	101 387	1 194	4 833	22 806	7 110	6 336
1992	125 599	1 395	5 429	36 708	7 993	7 270
1993	152 157	1 355	5 429	26 821	6 383	5 807
1994	156 242	1 473	6 232	29 590	6 604	6 314
1995	175 520	1 384	6 298	30 866	6 906	6 524
1996	201 697	1 386	6 621	31 296	6 853	6 466
1997	198 431	1 411	6 632	30 155	7 110	6 714
1998	210 138	1 204	6 152	29 225	6 762	6 401
1999	225 690	1 322	6 093	28 747	6 179	5 836

Pozn.: Nejnižší počet ve sloupci - tučné písmo

Nejvyšší počet ve sloupci tučná kurzíva

Údaje roku 1989 jsou ovlivněny též skutečností, že v trestní statistice byly vykazovány i tzv. přečiny.

Nejdůležitějším zdrojem dat uvedených v tabulce byl „Přehled nehodovosti v silničním provozu na území ČR za 1998, Ředitelství služby dopravní policie PP ČR, březen 1999.

V roce 1998 bylo za trestné činy v dopravě odsouzeno (dle soudní statistiky) celkem 5 819 osob, což představuje 10,8 % ze všech v tom roce odsouzených osob. Z toho bylo 857 osobám uložen nepodmíněný trest odnětí svobody (14,7 %), 3 996 osobám podmíněný a 909 osobám jiný samostatně uložený trest.

Ze statistiky Msp ČR pro dokreslení důsledků nehodovosti v silničním provozu uvádím několik dalších údajů o **trestných činech v dopravě**:

- **nejvíce osob za trestné činy v dopravě bylo odsouzeno v roce 1972, konkrétně 18 388 osob,**
- **nejvíce nepodmíněných trestů odnětí svobody bylo uloženo v roce 1978, a to 1 957 osobám.**

Pokud jde o **trestné činy zanedbání povinné výživy**, tak nepřekvapí nepřetržitý vzestup jejich počtu, který v roce 1999 již dosáhl počtu 12 550 činů a počet stíhaných pachatelů činil cca 11 000 osob (z toho bylo 42 % pachatelů policií označeno jako recidivisté).

Jedná se o specifický druh trestné činnosti – neplnění dluhu, povinnosti (nejen finanční, ale i povinnosti zaopatřovat, pečovat, vykonávat dohled, popř. opatřovat další prostředky pro všestranný rozvoj ve smyslu zákona) vůči určité, zákonem určené osobě. Je to čin trestný ve své nedbalostní i úmyslné podobě.

Další odlišností této trestné činnosti je i zvláštní ustanovení o účinné lítosti (srov. § 214 tr.z.), podle kterého trestnost zaniká, jestliže trestný čin neměl trvale nepříznivých následků a pachatel svou povinnost splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek.

Zanedbání povinné výživy je druhem trestného činu, u kterého je znám pachatel již při jeho ohlášení – téměř 100 % objasněnost je tak dána předem. (Problémem je spíše zjištění místa trvalého pobytu pachatele.) Je to trestný čin s vysokým podílem recidivistů a žen mezi pachateli. V době, kdy narůstá nezaměstnanost, přeplněnost věznic a zaměstnávání vězňů je stále více nedořešeným problémem, je věznění pachatelů trestného činu zanedbání povinné výživy problematickým opatřením. Počty za tento trestný čin stíhaných pachatelů se stále výrazně zvyšují, jak jsme ostatně předpovídali již v roce 1990, a to se jedná o trestný čin, u kterého si odhadovat rozsah neohlášených (latentních) činů stejné povahy nikdo ani netroufá.

Tabulka 2

Vývoj počtu osob odsouzených podle § 213 tr.zák. v letech 1989 - 1999

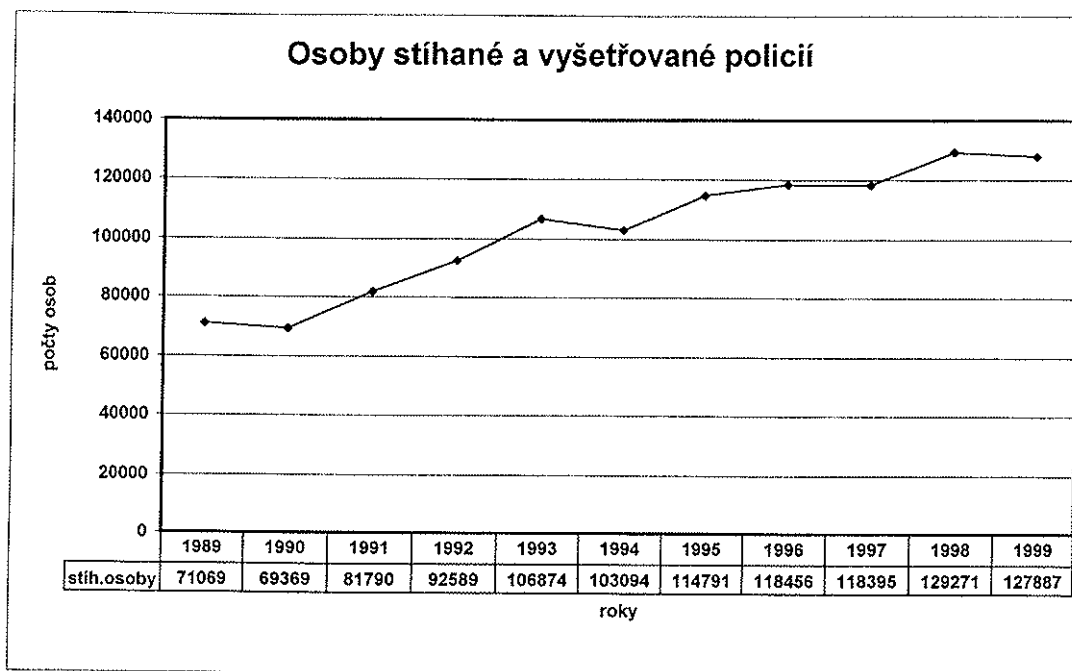
Rok	Evidováno tr. činů	Stíháno osob policií / soudy odsouzeno osob	
1989		/ 1 235	
1990		/ 525	
1991		/ 1 798	
1992		/ 2 133	
1993		/ 1 986	
1994	6 984	5 950	/ 3 332
1995	8 605	7 292	/ 3 596
1996	9 462	8 339	/ 4 158
1997	10 089	8 854	/ 4 438
1998	11 508	10 064	/ 5 502
1999	12 550	10 960	/ 6 207

Zdroje statistických dat: Odbor systémového řízení a informatiky PP ČR a Statistická ročenka kriminality - rok 1999, MSp ČR.

Od roku 1994 je cca 20 % odsouzeným za zanedbání povinné výživy uložen nepodmíněný trest odnětí svobody. Před rokem 1990 to bylo u 60 – 70 % za tento trestný čin odsouzených osob, které ovšem představovaly průměrně 1 % ze všech v každém roce odsouzených osob. K 31.12.1999 bylo mezi vězni 1 514 osob vězněných za tento druh kriminality, což představovalo téměř 10 % všech vězněných osob.

Samostatnou kapitolou při posuzování změn v úrovni kriminality jsou počty a složení policií stíhaných a vyšetřovaných osob (též označovaných jako známí pachatelé), se zvláštním důrazem na změny vzájemných poměrů mužů a žen, zastoupení různých věkových kategorií, na vzájemný poměr recidivistů (osob již stíhaných policií pro úmyslnou trestnou činnost) a prvopachatelů (osob, které policie dosud neevidovala jako pachatele úmyslné trestné činnosti), zastoupení cizinců mezi pachateli.

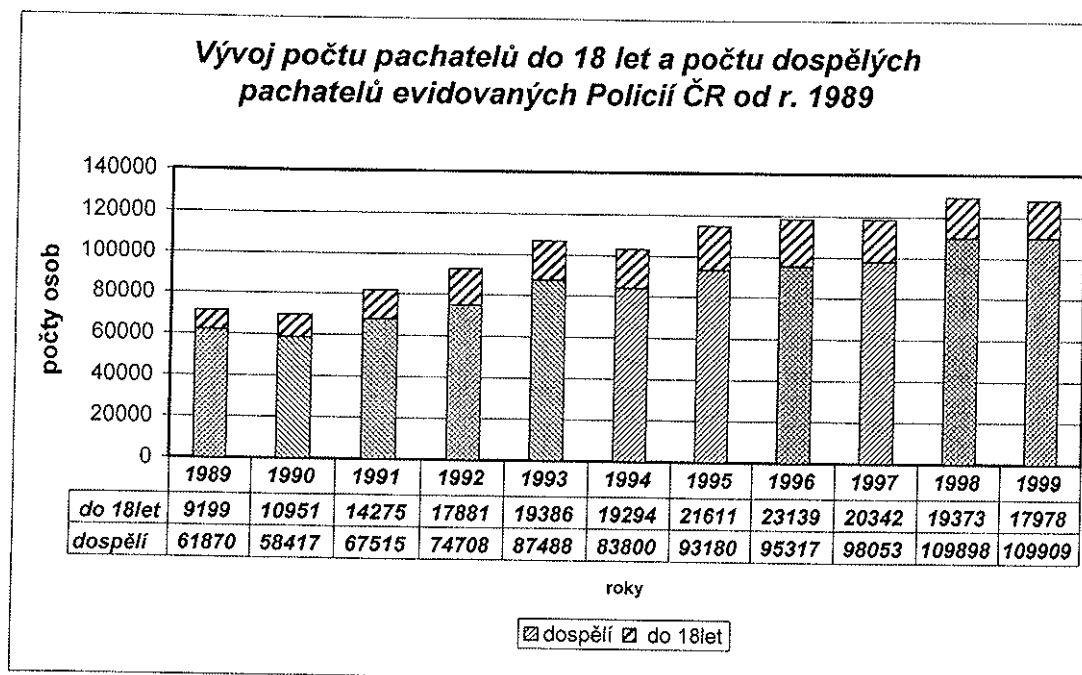
Graf 4

U stíhaných a vyšetřovaných osob došlo v roce 1999 k poklesu jejich počtu ve srovnání s rokem 1998, a to o 1 384 osob, což s ohledem na zvyšující se počet objasněných trestných činů upozorňuje na skutečnost, že v roce 1999 oproti roku předchozímu se větší množství stíhaných pachatelů dopustilo více než jednoho evidovaného trestného činu. Pokles stíhaných pachatelů byl způsoben především poklesem počtu stíhaných mladistvých pachatelů a recidivistů.

V roce 1999 bylo Policií ČR celkem stíháno a vyšetřováno 127 887 osob, z toho 14 298 žen (v roce 1998 – 13 662), což představuje 11,2 %. Oba údaje jsou vyšší než v roce 1998 a potvrzují předpovídaný trend zvyšování počtu pachatelek a zvyšování podílu žen mezi známými pachateli trestných činů.

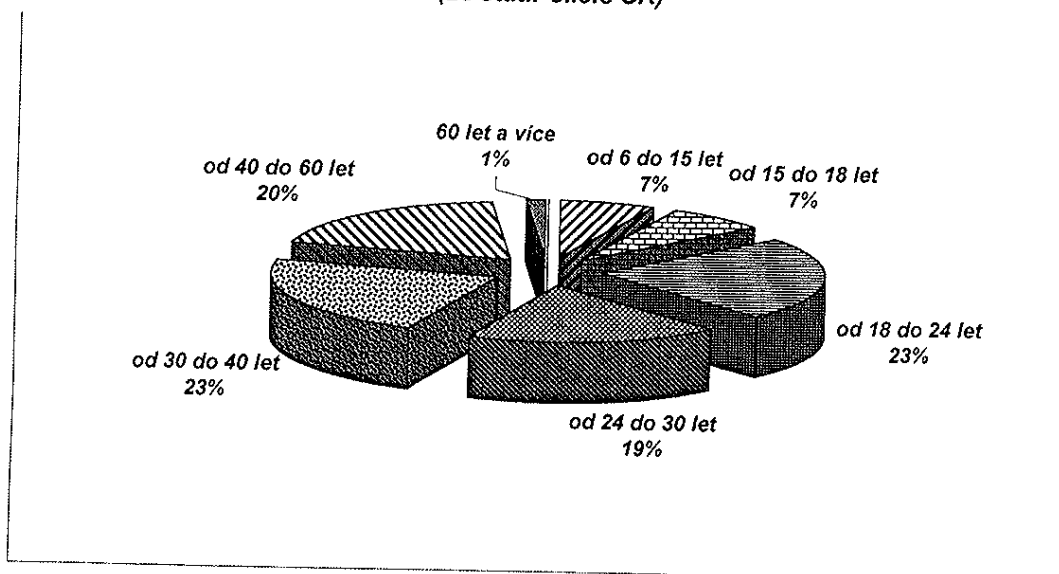
Graf 5

Počet pachatelů z řad dětí a mladistvých v roce 1999 též potvrzuje trend z let minulých - v tomto případě opačný trend - v roce 1995 nastoupený pokles jejich počtu i podílu mezi známými pachateli. Oproti roku 1998 se počet pachatelů ve věku do 18 let snížil o cca 1 400 a jejich podíl klesl z 15 % na 14 %. **Celkem bylo v roce 1999 vyšetřováno a stíháno 17 978 pachatelů do 18 let, z toho děti do 15 let představovaly 8 832 osob a mladiství – 9 146 osob.** Ke skutečnému poklesu však dochází jen u počtu mladistvých (o cca 1 400), počet dětí-pachatelů trestných činů do 15 let zůstává téměř totožný s rokem předchozím (+8 dětí). Téměř totožný ve srovnání s rokem předchozím zůstává počet pachatelů do 18 let u násilné kriminality, mírně se zvýšil počet mladých pachatelů mravnostní kriminality a výrazněji poklesl počet pachatelů mladších 18 let u majetkové kriminality.

Graf 6

Věk známých pachatelů v roce 1999
(ze stat. Policie ČR)

Pozornost začíná budit skutečnost, že **dochází k poklesu podílu mladých lidí ve věku do 30 let mezi pachateli trestných činů** – ve srovnání s rokem 1998 klesá jejich podíl z 58 % na 56 %, což není, zvláště když vezmeme v úvahu stále pokračující (byť mírný) pokles podílu recidivistů na trestné činnosti, jev ze společenského hlediska zrovna povzbudivý. Je přirozeným jevem, když mezi pachateli převažují mladí lidé a naopak je varujícím zjištěním současný stav, kdy skupina pachatelů v populaci se rozrůstá spíše o osoby starší 30 let, které až do tohoto věku byly, z pohledu zákona, osobami bezúhonnými.

Je to vážný argument pro pravdivost tvrzení, že společenské klima v ČR má stále vysoký kriminogenní potenciál – tj. je velmi příznivé pro páchaní trestné činnosti. Statistikami orgánů činných v trestním řízení lze doložit, že mezi pachateli trestné činnosti v současnosti stále velmi vysoký podíl zaujímají osoby dosud netrestané a osoby poprvé trestně stíhané v tzv. produktivním věku. Přitom věk (mládí) bývá tím faktorem, který má často rozhodující vliv na vznik rizikového jednání občanů. Dalším důležitým faktorem, který kromě zvyšujícího se věku brání vzniku rizikového, konkrétně kriminálního jednání bývá hrozba postihem, trestem, policejním vyšetřováním a soudním řízením. Zdá se, že oba tyto faktory dnes svoji funkci neplní či plní jen částečně.

Ve srovnání s rokem 1998 **poklesl v roce 1999 počet policií stíhaných recidivistů o 1 000 osob** a velmi mírně se opět snížil i jejich podíl mezi všemi stíhanými pachateli: z 28,7 % na 28,2 %. Pokleslo i jejich zastoupení mezi pachateli všech druhů kriminality s výjimkou hospodářské. Výrazně se snížil jejich podíl na vraždách.

Počet pachatelů, kteří nebyli dříve trestáni (tj. nemají záznam v trestním rejstříku) se snížil oproti stejným údajům z roku 1998 o cca 500 osob (z celkem 90 511 v roce 1998 na 89 920 osob v roce 1999), jejich zastoupení mezi všemi pachateli se pak nepatrně zvýšilo z 70,0 % na 70,3%.

Počet policíí **stíhaných a vyšetřovaných cizinců se v roce 1999 ve srovnání s rokem předchozím též mírně snížil (-207 osob) na 7 491 osob, což představuje 5,85 %** (v roce 1998 – 5,95 %). Cizí státní příslušníci spáchali 24 % ze všech v roce 1999 spáchaných vražd, 15 % z evidovaných loupeží, 15 % z majetkových podvodů, téměř 10 % z ohlášených znásilnění, 9 % z hospodářských trestných činů, 5 % z krádeží vloupáním a 22 % z evidovaných kapesních krádeží.

Pokud jde o statistické ukazatele z jednotlivých územních celků, tak v předchozí části uvedené údaje lze doplnit ještě o :

1. Pokud jde o **Prahu**: mírné zvýšení evidovaných trestných činů bylo ovlivněno stálým růstem majetkové kriminality. Bylo však doprovázeno i vyšším počtem objasněných trestných činů a vyšším procentem objasněnosti. Ve srovnání s minulým rokem bylo v Praze spácháno opět více loupeží (+425), majetkových podvodů (+1 288), drogových deliktů (+2 196), krádeží aut (+654), mírně se zvýšil i počet vražd (+2), násilí na policistovi (+3), znásilnění (+4). Radikálně poklesl počet evidovaných trestných činů kuplířství (-156), pohlavního zneužívání (-1 14), ohlášených krádeží věcí z aut (-1 322).

2. Na druhém místě, co do počtu evidovaných trestných činů se vytrvale drží bývalý **Severomoravský kraj**, přesto že v roce 1999 zaznamenal největší pokles počtu trestných činů (-3 581) ze všech sledovaných územních celků. Příčinou byl nejvyšší pokles počtu majetkových trestných činů (tzv. krádeží prostých a krádeží vloupáním). Dále zůstává pro toto území charakteristickým rysem bezkonkurenčně nejvyšší počet tam spáchaných násilných trestných činů. Na třetím místě je Severomoravský kraj pokud jde o počet tam evidovaných krádeží prostých a hospodářských trestných činů.

Stále zůstává územím s nejvyšším podílem i počtem pachatelů ze všech územních celků. V roce 1999 to bylo 27 679 pachatelů, což představuje 22 % ze všech v tom roce stíhaných pachatelů. Severomoravský kraj drží primát i v počtu pachatelů do 15 let: v roce 1999 to bylo 2 192 pachatelů ve věku do 15 let, což představuje 25 % z celku všech dětských pachatelů.

3. Na třetím místě v počtu evidovaných trestných činů je nejlidnatnější území, tj. bývalý **Jihomoravský kraj**, pozoruhodný mj. relativně vysokým počtem krádeží označovaných policií jako krádeže prosté.

4. Na zhruba stejné úrovni oproti roku 1998 zůstává bývalý **Středočeský kraj** s více než 52 000 evidovaných trestných činů. Předstihl Severomoravský kraj pokud jde o počet evidovaných krádeží vloupáním (v roce 1999 tam bylo evidováno 15 597 vloupání). Konkuruje Praze pokud jde o počet vyšetřovaných hospodářských trestných činů

5. Pro bývalý **Severočeský kraj** je v roce 1999 typický pokračující velký pokles (-2 951

tr.činů) majetkové kriminality – konkrétně krádeží tzv. prostých i krádeží vloupáním. Ve srovnání s ostatními kraji se vyznačuje vysokým počtem násilných trestných činů a vysokým podílem krádeží prostých na majetkové kriminalitě.

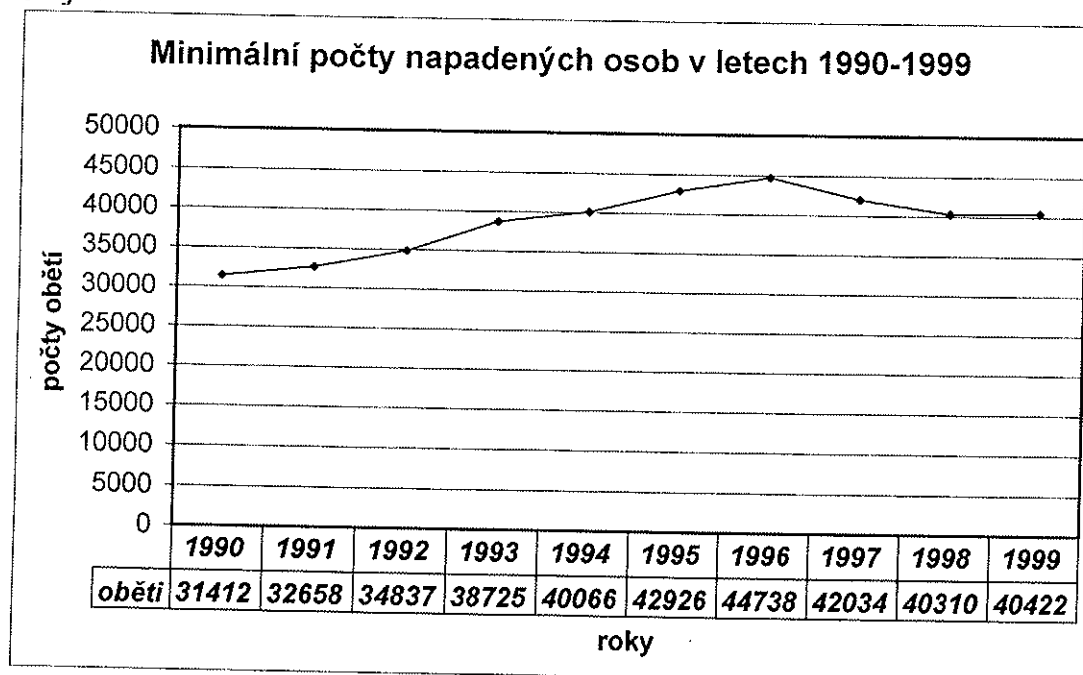
6. Bývalý **Východočeský kraj** i v roce 1999 se opět může pochlubit nejvyšším procentem policií objasněných trestných činů, které vysoce překračuje celostátní průměr. Je tam objasněno celých 63,2 % evidovaných trestných činů. Avšak i v tomto případě platí to, co o procentu objasněnosti bylo uvedeno na počátku komentáře.

7. V bývalém **Západočeském kraji** výrazně vzrostl počet tam evidovaných hospodářských trestných činů (+1 179 trestných činů).

8. K výraznému nárůstu hospodářských trestných činů oproti roku 1998 došlo též na území bývalého **Jihočeského kraje** (+952).

Nakonec ještě **základní údaje o obětech trestných činů – o osobách poškozených kriminalitou**, dle policejní terminologie - o objektech napadení – osobách. Souhrnné údaje o obětech nejsou ve standardních sestavách policie vykazovány, ale v komentářích o kriminalitě by nikdy neměly chybět.

Graf 7

V policejních statistikách už několik let jsou uváděny informace o počtu **sebevražd**. Bohužel ze statistických dat z posledního roku – tj. 1999, je zřejmé, že počet u nás spáchaných sebevražd každoročně sice nenápadně, ale vytrvale stoupá. Především

to jsou muži, kteří volí takový způsob ukončení své existence. Sebevraždy realizují obvykle oběšením. V roce 1999 představovali muži 80 % ze všech sebevrahů a převažovali ve všech věkových kategoriích. Příčiny sebevražd se velmi často nepodaří policii zjistit, ale mezi zjištěnými příčinami převládají obvykle nemoci fyzické, náhlé deprese a nemoci duševní. Skutečný počet sebevrahů bude jistě vyšší – i zde lze mluvit o latenci – mnohé sebevraždy jsou v pozadí dopravních a jiných nehod, nešťastných náhod apod.

Níže uvedená tabulka ukazuje pohyb v počtu sebevražd v členění podle pohlaví za posledních 11 let.

Tabulka 3

Sebevraždy Česká republika - porovnání let 1989 - 1999

Česká Republika	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Muži	976	903	833	796	706	752	752	769	888	989	1 076
Ženy	375	337	300	285	232	264	262	249	213	294	268
Celkem	1 351	1 240	1 133	1 081	938	1 016	1 014	1 018	1 101	1 283	1 344

Závěr:

Pro současnou trestní politiku v ČR je typické hledání zázračného nápadu s „aha-efektem“, ¹, jehož uskutečnění by mohlo způsobit radikální obrat ve vývoji kriminality, jehož žádoucím výsledkem by byl pokles počtu kriminálních jevů a pokles výskytu jejich nezbytného zdroje – kriminálních pachatelů.

Hledání těchto zázračných opatření je věnováno mnoho času a sil, hledá se doma i v cizině v očekávání, že takový „zázrak“, bude mít globální účinnost a jeho užití bude, bez ohledu na stát, kde bude aplikován, univerzální. Toto očekávání však nemůže být nikdy naplněno.

Ráda se účastním teoretických diskusí o trestní politice a jsem zapálena pro experimentování v trestní justici, avšak vzhledem ke svému věku, pragmatickému zaměření a dlouholetým zkušenostem z výzkumu pachatelů trestných činů opakovaně varuji před uspěchaným uplatňováním zahraničních vzorů v trestní politice bez jejich alespoň předběžného prodiskutování se širokou odbornou veřejností mimo resortní politiku a zejména bez opravdu seriózní diskuse o jejich předpokládaném uplatnění v konkrétních podmínkách ČR. Přebíhání mezi stále novými a stále se měnícími trendy v kriminální politice zřídka vede, jak lze doložit konečnými výsledky i povrchní analýzy kriminality a vlastními poznatky téměř každého z nás, k pozitivním koncům.

Osamocena se cítím ve svém apelu na to, aby byla věnována pozornost nejen základním údajům o kriminalitě, které stejně nejsou většinou funkčně využívány, ale

¹ Aha-efekt (též aha-zážitek) – radostný zážitek dostavující se při náhlém vyřešení problému pochopením či „pochopením“, vzájemných vztahů a souvislostí mezi přítomnými prvky – srov. Hartl, P.: Psychologický slovník, Praha, 1993, s.8

aby byla věnována pozornost i skutečným příčinám a následkům kriminality v konkrétním čase a na konkrétním území, bez ohledu na resortní i osobní a úzce skupinové zájmy. Aby byla více a odborněji analyzována účinnost dosud užívaných opatření k omezení kriminality, aby byly přiznávány chyby v jejich uplatňování a konstrukci, jejich malá účinnost. Opravdu je nutno věnovat pozornost prvopachatelům, tj. zkoumání proč stále větší počet z pohledu trestního práva dříve bezúhonných občanů se dostává do konfliktu s trestním právem, proč četná dosud uplatňovaná sankční opatření jsou téměř neúčinná atd.

Bez reálného pohledu na kriminalitu, její příčiny a následky, především ty které nemají jednoduchou podobu materiální škody, nelze počítat s úspěchem v boji proti ní a zakonzervování kriminality na současné úrovni nemůže být náš cíl.

Charakteristiky organizovaného zločinu v České republice v roce 1999 s připomenutím dosavadních tendencí

PhDr. Martin Cejp, CSc.

Před rokem 1989 se organizovaný zločin na území bývalého Československa ve významnějším rozsahu a rozvinutější podobě nevyskytoval. Přitom ve většině okolních zemích působil již od 60. let. Zejména pak v bývalém SSSR měl dlouhodobou tradici.

Po listopadu 1989 využil mezinárodní organizovaný zločin odstranění formálních zábran – zejména otevření hranic a liberalizaci veškerého společenského života. Využil i řadu chyb v oblasti politiky, státní správy, ekonomiky, práva, kultury v širším smyslu. Díky změnám v sociální struktuře se mohl obracet i na bohatší vrstvy čs. společnosti – převážně jako na zákazníky. Velice záhy se do mezinárodního organizovaného zločinu působícího na našem území začali zapojovat i čs. občané. Postupně dokonce začali sami v této oblasti podnikat a expandovat do zahraničí.

Přímých poznatků o organizovaném zločinu je velice málo. Prakticky až do roku 1998 nebyl u nás v souvislosti s organizovaným zločinem nikdo zatčen a obžalován. Až v roce 1999 byl zaznamenán jeden odsouzený. Do roku 1997 neexistovaly tedy žádné vyšetřovací či soudní spisy, ze kterých by bylo možné čerpat jakékoliv poznatky. Ze stejného důvodu neexistovala ani statistika o tomto druhu trestné činnosti.

Byli jsme tedy odkázáni na poznatky získané nepřímou. Do určité míry jsme využívali odborné publikace, ty ale byly většinou zahraniční a jejich platnost byla vázána na zemi, kde vznikly. U právních prostředků jsme mohli využít komparativní studii a porovnávat záměry OSN, EU a RE v této oblasti. I zde však chyběly konkrétní poznatky o situaci v České republice. Pro její analýzu byly v podstatě jediným zdrojem expertní šetření, která jsme k různým oblastem, pomocí dotazníků či přímých rozhovorů realizovali u odborníků z řad specifických policejních útvarů a postupně i u státních zástupců a soudců. K problematice širších společenských souvislostí se vyslovovali i přední odborníci z oblasti společenských věd.

Takto jsme soustavně získávali kvalifikované odhady vyslovované těmi, kdo přicházeli s organizovaným zločinem buď přímo nebo alespoň prostřednictvím pro nás nepřístupných (neb dosud neuzavřených) dokumentů. Nutno říci, že tento způsob zjišťování údajů o stavu organizovaného zločinu na území České republiky bude i nadále převažovat, protože konkrétní spisy mohou být pouze doplňkem, ze kterého lze čerpat podrobné okolnosti, jimiž lze doložit nebo zpochybnit naše hypotézy. Vzhledem k relativně nízkému počtu případů a vzhledem k tomu, že zatčení, obžalování a odsouzení tvoří pouze nepatrnou část celkového světa organizovaného zločinu, nemohou jejich případy vypovídat o tomto světě dosti reprezentativním způsobem.

Pokud se týká odhadů, sledujeme základní trendy od roku 1993. Faktická data u nás existují od roku 1997. Kromě toho probíhá od roku 1997 soustavné zjišťování údajů o organizovaném zločinu v evropských zemích v rámci skupiny pro trestní právo a kriminologické aspekty organizovaného zločinu při Radě Evropy. Od roku 1998 provádí porovnávací zjišťování prostřednictvím Europolu i Evropská Unie a v roce 1999 jsme

na žádost ministerstva vnitra vyplňovali první a v roce 2000 druhý velice podrobný dotazník pro OSN. Výsledky máme zatím k dispozici pouze z Rady Evropy s tím, že souhrnná data jsou zveřejnitelná, údaje o situaci v jednotlivých zemích jsou důvěrné. (Souhrnná data zde tedy pro porovnání rovněž uvedeme.)

1. Počty zatčených, obžalovaných a odsouzených

Statistika počtu zatčených, obžalovaných a odsouzených je v této části sledována podle § 163a trestního zákona, který se týká účasti na zločinném spolčení.

Tabulka č. 1

Organizovaný zločin, účast na zločinném spolčení (§163a tr.zák.) – počty stíhaných

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
0	0	0	0	0	16	36

Pramen: Statistická ročenka kriminality 2000, MSp, s.168

Tabulka č. 2

Organizovaný zločin, účast na zločinném spolčení (§ 163a tr.zák.) – počty obžalovaných

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
0	0	0	0	0	16	36

Pramen: Statistická ročenka kriminality 2000, MSp, s.168

Tabulka č.3

Organizovaný zločin, účast na zločinném spolčení (§ 163a tr.zák.) – počty odsouzených

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
0	0	0	0	0	0	1

Pramen: Statistická ročenka kriminality 2000, MSp, s.176

Až do roku 1997 (včetně) nebyl u nás nikdo za účast na zločinném spolčení trestně stíhán.

2. Odhad počtu skupin a jejich členů

Počty skupin a jejich členů lze odhadovat pouze orientačně. (Od roku 1997 vznášejí požadavky na takovéto odhady na všechny evropské státy Rada Evropy, odhady lze však brát pouze se značnou rezervou, např. u nás více než jedna třetina odborných expertů si netroufá podobné odhady vůbec vyslovit.)

Tabulka č. 4

Přibližný odhad počtu skupin organizovaného zločinu na území ČR

Rok	1997	1999
Odhad počtu skupin	30-50	75

Pramen: Podklady Policejního prezidia (1997)
Expertní odhady IKSP (1999)

Tabulka č. 5

Odhad počtu členů ve skupinách organizovaného zločinu na území ČR

Rok	1997	1999
Odhad počtu členů	1500-2000	2000

Pramen: Podklady Policejního prezidia
(1997)

Expertní odhady IKSP (1999)

I přes zmíněné nepřesnosti vznikla možnost mezinárodního srovnání v rámci Evropy. Podle toho je nejvíce skupin organizovaného zločinu ve Francii, Německu, Itálii, Rusku a Velké Británii. Za těmito zeměmi pak následují ve druhé skupině Belgie, Česká republika, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Rumunsko, Španělsko. Méně skupin je pak v Irsku, Holandsku, Slovinsku, Švédsku a nejméně v Andoře, Rakousku, Chorvatsku, Kypru, Dánsku, Estonsku, Finsku, Řecku, Lucembursku, Norsku, Portugalsku.

Pramen: Report on the Organized Crime Situation in Council Of Europe Member States – 1998, PC-CO Strasbourg, December 1999

3. Podíl skupin s plně rozvinutou strukturou

Podíl vysoce organizovaných skupin vůči těm, které jsou organizovány na nižší úrovni, činil v České republice podle odhadů expertů v letech 1995-1997 asi 1/3. V roce 1998 jsme zaznamenali zvýšení na 40 %. V roce 1999 se odhad počtu plně rozvinutých skupin vrátil na úroveň 1/3. Kromě výkyvu, zaznamenaného v roce 1998, je tedy situace stabilní.

V rámci Evropy právě skupiny založené na hierarchické struktuře výrazně převažují. Uvádějí je 3/4 evropských zemí. Kromě toho přetrvávají a převažují ještě v Itálii tradiční skupiny mafiánského typu. Jenom na Sicílii je jejich počet odhadován na 180 skupin s 6000 členy. Kromě nich však i v Itálii začíná působit i moderní organizovaný zločin vyznačující se neosobními vazbami v rámci zločinecky organizovaného podniku. Specifickým rysem jsou tzv. motocyklové gangy, které se rekrutují hlavně ze skandinávských zemí. Působí však i v řadě dalších. Např. Hells Angels mají odnože v mnoha zemích. Další typ tvoří skupiny operující na základě volných sítí jednotlivců. Ty se vyskytují zejména v Holandsku, orientují se na ekonomickou kriminalitu a v počtu několika málo jedinců páchají značné finanční škody.

4. Odhad podílu stálých členů a externistů

Již v prvních letech výzkumu 1993-1995 byla externistů ve skupinách více než polovina. V roce 1998 jsme poprvé zaznamenali mírnou převahu stálých členů (54 %). V roce 1999 pak vyšel výsledek přesně 50:50. Vzhledem k tomu, že předcházející odchylky se pohybovaly jen mírně kolem 50 % na jednu či druhou stranu, můžeme učinit závěr, že podíl externistů se trvale rovná asi tak polovině celkového členstva.

Kromě toho je ze strany vedení skupin zneužíváno, že jsou s organizovaným zločinem zapleteni a je s nimi dosti neomaleně zacházeno

5. Odhad poměru domácího a mezinárodního prvku ve skupinách

Odhad poměru mezinárodních a domácích skupin provádíme - s výjimkou roku 1995 - pravidelně od roku 1993. Porovnání ukazuje následující tabulka.

Tabulka č. 6

Odhad poměru mezinárodních a domácích skupin organizovaného zločinu v ČR

	1993	1994	1996	1997	1998	1999
Mezinárodní	53	30	20	25	27	31
		(61)	(47)	(53)	(55)	(60)
Smíšené s převahou mezinár.	-	31	27	28	28	29
Smíšené s převahou domácích	-	21	20	24	20	20
		(39)	(53)	(47)	(45)	(40)
Domácí	47	18	33	23	25	20
Celkem	100	100	100	100	100	100

Pozn.: Číslo v závorce je mezisoučtem za mezinárodní resp. domácí skupiny.

Na počátku 90. let začaly na našem území operovat pravděpodobně výhradně zahraniční skupiny. K nim se však velice záhy přidali čs. občané. Ti pak navíc začali v poměrně hojně míře podnikat v oblasti organizovaného zločinu sami. V souladu s tím jsme v roce 1993 zjistili mírnou převahu zahraničních skupin nad domácími. V roce 1994, kdy jsme již brali v úvahu i skupiny smíšené - v jejichž rámci jsme rozlišili ty, ve kterých převažuje cizí prvek a ty, ve kterých domácí, byla převaha mezinárodního prvku výraznější - téměř dvoutřetinová. Ryze české skupiny tvořily necelou 1/5. V roce 1996 jsme naopak zaznamenali mírnou převahu domácího prvku - dokonce ryze české skupiny tvořily třetinu. Od roku 1997 opět mezinárodní prvek narůstal, až se v roce 1999 dostala situace na podobnou úroveň jako v roce 1994.

Pokud se týká míry **zastoupení jednotlivých národností** v organizovaném zločinu na čs. území, pak můžeme hovořit o třech skupinách.

V první, nejsilnější skupině, jsou trvale občané z bývalého SSSR zejména Ukrajinci a Rusové. Skóre Rusů na šestistupňové škále je v roce 1999 151, Ukrajinců 191. (Počet respondentů, kteří uvedli příslušnou národnost na prvním místě, byl násoben šestkrát, na druhém místě pětkrát, atd. až na šestém místě jedenkrát. Celkové skóre je součtem těchto násobků.) Do roku 1999 sem patřili rovněž občané z bývalé Jugoslávie s vysokým podílem Albánců z Kosova. S postupujícím rozpadem Jugoslávie se jejich zastoupení oslabilo. V roce 1999 již patřili do druhé skupiny. Tam ovšem zaujímali čelní místo, takže jejich význam se z čs. scény organizovaného zločinu zcela nevytratil. Do roku 1997 bylo možné do první skupiny zařadit i Číňany, ale po roce 1998 jejich podíl mírně poklesl. V roce 1999 se dostali až mezi méně významné ve druhé skupině.

Ve druhé skupině jsou nejvíce zastoupeni občané Jugoslávie (v roce 1999 skóre 66), dále pak poměrně silně Albánci (57), Vietnamci (45), Bulhaři (42). Do druhé skupiny patří od roku 1998 také Číňané (30), kteří patřili v letech 1993-1997 do skupiny nejsilnější. Do roku 1997 sem náleželi také Poláci, po roce 1998 však jejich počet prudce poklesl. V roce 1999 se dostali do nejslabší skupiny na jedno z posledních míst.

Příslušníci národností, které se objevují ve třetí skupině, se v roce 1999 v rámci organizovaného zločinu na čs. území vyskytují celkem sporadicky. Sem patří: Arabové (14), Rumuni (8), Nigerijci (7), Gruzínci (5), Turci (5), Čečenci (4), Bělorusové (2), Poláci (2), Kolumbijci (1), Moldavci (1). V minulých letech byly občas mezi národnostmi, které se zde vyskytují sporadicky, uváděni i Němci, Italové a Slováci. V roce 1999 se příslušníci těchto národů mezi uváděnými neobjevili.

Nejvýznamnějším poznatkem je tedy experty signalizovaný úbytek Číňanů počínající rokem 1998 a úbytek Jugoslávčů zaznamenaný v roce 1999.

V evropském měřítku jsou kromě České republiky smíšené skupiny výrazně také v Moldávii a Španělsku. Domácí prvek pak převažuje v Holandsku, v Británii, Itálii, poměrně silný je v Polsku. Naopak silný cizí prvek je ve Švédsku, Německu, Belgii. Mírnější převaha cizího prvku je v Chorvatsku, Řecku, Rumunsku.

Tím, že jednotlivé státy uvedly, které národnosti se vyskytují ve zločineckých skupinách na jejich území, vznikla možnost odvodit, kde se objevil silnější výskyt čs. zločinců. Naši občané by se měli podílet na organizovaném zločinu hlavně ve Francii, Itálii, Bulharsku, Chorvatsku a Rumunsku.

V průběhu let 1993-1999 jsme se občas zajímali i o to, **jakými aktivitami se jednotlivé národnostní skupiny organizovaného zločinu na čs. území zabývají**. V roce 1999 jsme analyzovali tuto oblast podrobněji, výsledky jsou tedy platné za tento rok.

- **Ruské** skupiny se věnují především vydírání (uvedeno 21 x), násilné kriminalitě včetně nájemných vražd (12), ekonomické kriminalitě včetně zakládání fiktivních firem (9), organizování prostituce (8), nelegálnímu obchodování se zbraněmi (7), krádežím aut (6), obchodování s radioaktivním materiálem (5), loupežím (5), praní špinavých peněz (5), obchodování s drogami (4), pašování, zejména těžkých kovů a ropných produktů (4), obchodu se ženami (3).
- **Ukrajinské** skupiny se orientují na vydírání (23), násilné formy kriminality, včetně vražd (15), loupeže (10), krádeže aut (8), obchod se zbraněmi a radioaktivním materiálem (5), finanční kriminalitu (5), organizování prostituce (4), obchodování s drogami (4), obchodování se ženami (3).

U obou silných skupin z Ruska a Ukrajiny patří tedy k nejvýznamnějším aktivitám vydírání. Charakteristické je rovněž násilí a podíl na něm. Zde je však asi rozdíl mezi tzv. tradičními a novými skupinami. „Noví“, jsou více spjatí s ekonomikou, operují spíše v hospodářské a finanční oblasti, násilí a vydírání se zřejmě dopouštějí tradiční skupiny, které se organizované trestné činnosti v bývalém SSSR věnovaly již od 70. let. Ruské a ukrajinské skupiny se také pohybují v oblasti organizované prostituce a krádeží aut, ale nejsou to pro ně hlavní obory. Ukrajinské skupiny často organizují loupeže. Jak u Rusů, tak u Ukrajinců byl zatím relativně malý podíl na obchodování s drogami. Situace se však velice rychle mění a na počátku roku 2000 bylo právě v těchto skupinách zaznamenáno obchodování s tzv. čistým heroinem.

- **Čínské** skupiny se podle názoru expertů podílejí nejvíc na praní peněz (6), na obchodování s drogami (3), daňových podvodech (3), obchodování s lidmi (3). V roce 1999 se již zřejmě přestávají věnovat své základní aktivitě, tj. nelegálnímu převaděčství (3).
- **Vietnamci** se nejčastěji dopouštějí padělání (5), podvodného podnikání (5), porušování práv k ochranné známce (4), pašování (4) a šíření pirátských nosičů (4). Do určité míry se podílejí na obchodu s drogami (3), praní peněz (2), vraždách (2). Pomáhali čínským skupinám s převaděčstvím.
- Arabové jsou nejčastěji uváděni jako obchodníci s drogami (10), částečně i se zbraněmi (4).
- Kosovští Albánci se věnují převážně obchodu s drogami. (3).
- Nigerijci se orientují na obchod s drogami (3), organizování prostituce (1) a padělání (1). Obchod s drogami se rovněž týká Kolumbijců a Turků.

6. Stíhané případy organizovaného zločinu podle jednotlivých forem aktivit

Údaje o počtu případů jsme čerpali z podkladů Policejního prezidia ČR poskytnutých Ministerstvu spravedlnosti pro Radu Evropy.

Tabulka č. 7

Počty stíhaných případů v roce 1999 podle jednotlivých forem aktivit

Forma aktivity	1999
Bankovní loupeže	1
Podvody proti institucím	1
Padělání značky	3
Ozbrojené loupeže	5
Vydírání	17
Pašování zbraní	2
Nelegální převaděčství	15
Prostituce	15
Dětská pornografie	2-3
Počítačová kriminalita	2
Praní peněz	3

Pramen: Policejní Prezídium ČR

7. Odhad nejrozšířenějších forem činnosti organizovaného zločinu na čs. území

Míru výskytu jednotlivých aktivit organizovaného zločinu zjišťujeme od roku 1993 každoročně. Dotazovaní experti mají vždy k dispozici seznam cca 35 forem, z nichž kolem 28 je orientováno na provozování nelegálních aktivit a kolem 7 na tzv. podpůrné činnosti. U každé z forem činnosti se dotázaní vyjadřují, zda je v současné době na území České republiky v rozvinuté či zárodečné podobě, případně mohou určit, že se na území ČR nevyskytuje. Pro umístění mezi rozvinutými formami je rozhodující počet expertů, kteří příslušnou aktivitu výslovně uvedli jako rozvinutou.

Seznam je každý následující rok aktualizován podle výsledků předcházejících šetření. Aktivity, které nebyly vybrány, z něj vyřazujeme. Naopak, doplňujeme nové aktuální činnosti, na které experti upozorní. (Údaje za rok 1999 jsou uvedeny v tabulce č. 8.)

Pravidelné zjišťování, prováděné od roku 1993, nám umožní porovnat nadprůměrně rozšířené aktivity organizovaného zločinu z let 1993 - 1999 (viz schéma č. 1).

Tabulka č. 8

Odhad výskytu nejrozšířenějších činností organizovaného zločinu na území ČR v roce 1999 (z celkem 37 aktivit)

	N = 27	%
1-2 Výroba, pašování a distribuce drog	27	100
Krádeže aut a součástek z nich a obchod s nimi	27	100
3-4 Organizování prostituce a obchod se ženami	26	96
Organizování nelegální migrace	26	96
5 Vymáhání dluhů na objednávku	22	81
6 Celní podvody	21	78
7-8 Krádeže uměleckých předmětů a jejich vývoz	20	74
Praní špinavých peněz	20	74
9-10 Vydírání a vybírání poplatků za „ochranu“,	19	70
Padělání CD a nelegální kopie videokazet	19	70
11 Krádeže z nákl.aut a kamionů	18	67
12-14 Podplácení a korupce	17	63
Krádeže vloupáním do bytů, chat, obchodů	17	63
Násilí a vraždy	17	63
15-17 Podvody související s procesem privatizace	15	56
Padělání dokumentů, šeků, peněz, mincí	15	56
Překupnictví odcizených předmětů	15	56
18-19 Mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami	14	52
Vylákání peněz se slibem jejich zhodnocení	14	52

Poznámka : Číslo v levém sloupci znamená počet expertů z celkového počtu 27, kteří příslušnou aktivitu uvedli jako rozvinutou. V tabulce uvádíme pouze ty aktivity, které takto označila více než polovina expertů.

8. Tendence v odhadu nejrozšířenějších forem činností organizovaného zločinu na území České republiky v letech 1993 až 1999

Schéma č. 1

Porovnání odhadu nejrozšířenějších forem činností organizovaného zločinu na území České republiky v letech 1993 – 1999

#	1993 N=12	1994 N=17	1995 N=19	1996 N=18	1997 N=31	1998 N=20	1999 N=27
100	auta (12) umění (12)	auta (17) umění (16)	drogy (19) prost. (19) auta (18)	drogy (17) auta (17)	drogy (30) auta (30) prost. (30)	drogy (20) auta (20) prost. (20) migrace (19)	drogy (27) auta (27) prost. (26) migr. (26)
90		prost. (15) dluhy (15) drogy (15)		prost. (16) umění (16)		umění (18)	
	prost. (10)						
		vloup. (14) přelup. (14)			daně (25)		dluhy (22)
80	celní (9) vloup. (9)		korup. (15) podnik. (15) umění (15)	daně (14)	praní (24) korup. (23) bank. (23)		celní (21)
		migr. (13) vydír. (13)	migr. (14)	migr. (13)	umění (23) přek. (23) vl. aut. (22) privat. (22)	korupce (15)	umění (20) praní (20)
			dluhy (13) fikt. (13) celní (13)	celní (13)	dluhy (22) fikt. (21) poch. (21) privat. (12) dluhy (12) vydír. (12)	vydírání (14) dluhy (14)	vydír. (19) video/CD (19)
70	pronik. (8) migr. (8)	podnik. (11)	praní (12) privat. (12) přek. (12)	přek. (12) bank. (12) poch. (12) privat. (12) dluhy (12) vydír. (12)	fikt. (21) celní (21) migr. (20) vydír. (20)	praní (13) video/CD (13)	kamiony (18) korup (17) vloup (17) vraždy (17)
		praní (10)					
60	korup. (7) přek. (7) hazard (7)	zbraně (10) vraždy (10)	vloup. (11) vraždy (11)	fikt. (11) paděl. (11)	vraždy (19) vloup. (18)	zbraně (12) fikt. (12)	
				praní (10) vraždy (10) vloup. (10)		banky (11) daně (11) kamiony (11) privat. (11) padělání (11)	privat. (15) paděl. (15) přelup (15) zbraně (14)
			daně (10) zbraně (10)	zbraně (10)	zbraně (16)		vylák. (14)
50	praní (6) vydír. (6) drogy (6)	celní (8)		korup. (9)		celní (10) přelup. (10) vraždy (10)	

V tabulce č. 9 pak můžeme sledovat, jaké procento expertů uvedlo v jednotlivých letech příslušnou aktivitu jako rozšířenou.

Tabulka č. 9

Procento expertů, kteří v jednotlivých letech uvedli příslušnou aktivitu organizovaného zločinu jako rozvinutou (údaje nižší než 50 % nejsou evidovány)

Aktivita	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Auta	100	100	95	95	97	100	100
Drogy	50	89	100	95	97	100	100
Prostit.	84	89	100	89	97	100	96
Migrace	67	78	73	73	65	95	96
Dluhy	-	89	68	67	71	70	82
Celní	75	50	68	72	68	50	78
Umění	100	94	79	89	74	90	74
Praní p.	50	59	63	55	77	65	74
Vydírání	50	76	68	67	64	70	70
Korupce	58	65	79	50	74	75	63
Vloupání	75	82	58	55	58	-	63
Vraždy	-	59	58	55	62	50	63
Privat.	-	-	63	67	71	55	55
Padělání	-	-	-	61	-	55	55
Překup.	58	82	63	66	74	50	55
Zbraně	-	59	53	55	52	60	52
Daně	-	-	53	78	81	55	-
Bank. P.	-	-	-	67	74	55	-

Do skupiny naprosto nejrozšířenějších aktivit organizovaného zločinu na našem území patřily v roce 1999 činnosti související s výrobou, pašováním a distribucí drog, krádežemi aut, organizováním prostituce a nelegální migrace.

- ❑ **Krádeže aut** a obchod s nimi patří trvale mezi nejrozšířenější aktivity již od roku 1993. Přestože byl v roce 1994 vyslovován možný předpoklad poklesu, stále k němu nedochází. Tato oblast zůstává pro organizovaný zločin velice atraktivním oborem podnikání, a to nejen v České republice, ale prakticky v celé Evropě.
- ❑ **Organizování prostituce a obchod se ženami** patří trvale k nejrozšířenějším aktivitám organizovaného zločinu nejen u nás, ale i v Evropě a na celém světě.
- ❑ **Výroba, pašování a distribuce drog** je v celém světě nejvýznamnější aktivitou organizovaného zločinu. U nás ještě na počátku 90. let nebyla tak výrazně zastoupena. Přes čs. území vedly sice proslulé drogové cesty, naši občané však nebyli dostatečně solventní, aby se mohli stát atraktivními uživateli a naše znalosti specifických technologií (výroba pervitinu) se v širším měřítku začaly prosazovat až později. V prvním roce výzkumu (1993) byly činnosti související s drogami zařazeny až na počátek druhé desítky aktivit organizovaného zločinu. Jako rozšířené

je uvedla pouze polovina dotázaných. V roce 1994 se již posunuly na třetí až páté místo a od roku 1995 patří trvale mezi nejrozšířenější.

- V roce 1998 se mezi naprosto nejrozšířenější aktivity organizovaného zločinu dostalo **organizování nelegální migrace** a výsledek z roku 1999 toto postavení potvrdil. Před tím se tato aktivita pohybovala mezi 6. - 9. místem v letech 1993 - 1996 a v roce 1997 dokonce poklesla na 16. - 17. místo. Zvýšený výskyt v odpovědích expertů v letech 1998 a 1999 zřejmě reaguje na reálnou situaci, kdy nelegální migrace se stává jedním ze závažných problémů souvisejících s bezpečnostní situací.
- Za silnou čtyřkou, která má před ostatními určitý náskok, následují aktivity s celkem pravidelnými odstupy. V roce 1999 se objevilo v jejich čele, na pátém místě **nezákonné vymáhání dluhů**. Tato aktivita se dosud pohybovala - s výjimkou roku 1994, kdy byla rovněž dosti vysoko, na 3. - 5. místě - celkem stabilně na konci první desítky.
- Umístění **celních podvodů** se vyznačuje značnými výkyvy. V roce 1993 byly na významné 4. - 5. pozici, v roce 1994 klesly až na 15. místo, v roce 1995 stouply na 8. - 11. místo. Vzestup pak plynule pokračoval, takže v roce 1996 byly na 6. - 7. místě, ale v roce 1997 opět klesly na 13. - 15. místo a v roce 1998 ještě hlouběji, na 18. - 19. V roce 1999 jsme opět zaznamenali výrazný skok směrem vzhůru. Celní podvody se objevily na 6. místě, tedy na přibližně stejné úrovni jako v roce 1993 a 1996.
- Určitými výkyvy, se spíše klesajícím významem, procházejí **krádeže uměleckých předmětů**. Tato činnost patřila v roce 1993 a 1994 spolu s krádežemi aut u nás k nejrozšířenějším, v roce 1995 u ní začalo docházet k mírnému poklesu na 4. - 6. místo. V roce 1996 došlo opět k mírnému vzestupu na 3. - 4. místo, v roce 1997 k poklesu zpět na 6. - 9. místo. V roce 1998 jsme zaznamenali 5. místo a v roce 1999 7. - 8. místo. Tato aktivita, která byla v roce 1993 jednou z nejrozšířenějších, z čelních pozic postupně mizí, nicméně pozice, kterou si zachovává, je stále ještě významná.
- Na 7. - 8. místě se v roce 1999 umístila první z aktivit hospodářské kriminality, pro organizovaný zločin snad nejcharakterističtější - **praní špinavých peněz**. V letech 1993 - 1995 se tato aktivita umísťovala na začátku druhé desítky. V roce 1993 byla na 11. - 13. místě, v roce 1994 na 12. - 14. místě, v roce 1995 rovněž na 12. - 14. místě. V roce 1996 poklesla na 16. - 19. místo, ale v roce 1997 se prudce vyšvihla na místo páté. V roce 1998 opět klesla na konec první desítky a v roce 1999 došlo znova k velice mírnému zvýšení na 7. - 8. místo.
- Na konci první desítky - to znamená stále ještě mezi významnými aktivitami - se v podstatě stabilně umísťuje **vydírání a vybírání poplatků za ochranu**. Jak jsme si již uvedli, věnují se mu hlavně ruské a ukrajinské skupiny.
- K určitému zvýšení došlo u **krádeží z nákladních aut a kamionů**. Tato aktivita se dostala v roce 1998 mezi dvacet nejrozšířenějších, poprvé na 13. - 17. místě. V roce 1999 již byla na 11. místě.
- **Korupce** patří k nejcharakterističtějším podpůrným aktivitám organizovaného zločinu. Pomocí úplatků jsou zjišťovány potřebné informace, ovlivňována strategická rozhodnutí, zajišťována bezpečnost a beztrčnost. Z hlediska míry výskytu docházelo u této aktivity k pohybu. V letech 1993 - 1994 se vyskytovala

kolem 10. místa, v roce 1995 stoupla na 4. - 6. místo, v roce 1996 poklesla až na 20. příčku. V roce 1997 se opět vrátila na 6. - 9. místo, v roce 1998 tam prakticky setrvala na místě šestém. V roce 1999 došlo opět k poklesu, a to až na 12. - 14. místo.

- Výskyt **krádeží vloupáním** do bytů, chat, obchodů, skladů v souvislosti s organizovaným zločinem ztrácel v průběhu let 1993 - 1999 postupně na významu. V roce 1993 byla tato aktivita na 4. - 5. místě, v roce 1994 na 6. - 7., v roce 1995 až na 15. - 16., v roce 1996 na 16. - 19., v roce 1997 na 19., v roce 1998 na 22. - 24. místě. Tuto sestupnou tendenci přerušil až rok 1999, kdy se krádeže vloupáním ocitly na 12. - 14. místě. To by mohlo znamenat značný vzestup.
- S organizovaným zločinem souvisí **násilná trestná činnost** a dost často i vraždy. Podle našich předcházejících zjištění je násilí používáno zejména uvnitř kriminálního světa. Často proti provinivším se členům, méně již proti konkurenčním skupinám. Vně kriminálního světa je spíše využíváno zastrašování a již méně fyzické násilí. Vraždy se v rámci aktivit organizovaného zločinu pohybovaly v období 1993 - 1998 těsně nad hranicí průměru. V roce 1994 byly na 12. - 14. místě, v roce 1995 na 15. - 16., v roce 1996 na 16. - 19., v roce 1997 na 18., v roce 1998 na 18. - 20. místě. Rok 1999 znamenal dosti výrazný vzestup na 12. - 14. místo.
- Podvody související s **procesem privatizace** mají zřejmě přechodný charakter. V letech 1993 a 1994 se tato aktivita v souvislosti s organizovaným zločinem mezi nejrozšířenějšími vůbec nevyskytovala. V roce 1995 byla na 12. - 14. místě, v roce 1996 na 8. - 13., v roce 1997 na 9. - 11., v roce 1998 klesla na 13. - 17. místo. V roce 1999 jsme ji zaznamenali na vcelku stejné pozici, na 15. - 17. místě.
- Mezi rozšířenými činnostmi se občas objevuje **padělání dokumentů, šeků, peněz, mincí**. V roce 1996 se tato aktivita objevila na 14. - 15. místě, v roce 1998 na 13. - 17. a v roce 1999 na 15. - 17. V letech 1993 - 1999 a v roce 1997 se mezi čteněji rozvinutými aktivitami neobjevovala.
- Naproti tomu se celkem pravidelně objevovalo **překupnictví odcizených předmětů**. V roce 1993 bylo na 8. - 10. místě, v roce 1994 dokonce na 6. - 7., v roce 1995 na 12. - 14., v roce 1996 na 8. - 13. V roce 1997 se dostalo opět na 6. - 9. místo, došlo tedy k podobnému vzestupu jako v roce 1994. V roce 1999 se tato aktivita zase vrátila na konec druhé desítky a byla uvedena na 13. - 17. místě.
- Mezinárodní **obchod se zbraněmi a výbušninami** byl v roce 1994 zaznamenán na 12. - 14. místě. Pak se pohyboval na konci druhé desítky. V roce 1998 došlo k určitému vzestupu - na 11. - 12. místo. V roce 1999 nastal opět pokles na konec druhé desítky aktivit.
- Na stejném místě se v roce 1999 objevilo vůbec poprvé zaregistrované **vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení**.

Pro porovnání s našimi výsledky můžeme uvést míru rozšířenosti jednotlivých forem činností organizovaného zločinu v Evropě za rok 1998. Na prvním místě byly drogy, na druhém krádeže aut, na třetím vydírání, na čtvrtém nelegální výroba a pašování zboží. Následovaly : 5. podvody, 6. padělání, 7. pašování zbraní, 8. ozbrojené loupeže, 9. obchodování s lidmi, 10. prostituce, 11. únosy, 12. krádeže uměleckých památek a starožitností, 13. jiné krádeže, 14. kriminalita proti životnímu prostředí, 15.

loupežná přepadení, 16. nelegální hráčství.

V souladu s našimi výsledky zaujímají nejvýznamnější místa drogy a krádeže aut. Poněkud níže je umístěna prostituce a krádeže uměleckých památek. Výše je naopak vydírání, nelegální výroba a pašování zboží, pašování zbraní, padělání, nelegální hráčství, podvody. Dostí velký význam oproti naší situaci mají ozbrojené loupeže, loupežná přepadení a krádeže. Dostí výrazně se vyskytují aktivity, které u nás zatím jako rozšířené příliš zaznamenány nebyly. Jsou to hlavně obchodování s lidmi, únosy, kriminalita proti životnímu prostředí.

Výskyt hospodářské trestné činnosti v roce 1999

Ing. Drahuše Kadeřábková

2) Současný stav výskytu a jeho odlišnosti od minulého vývoje

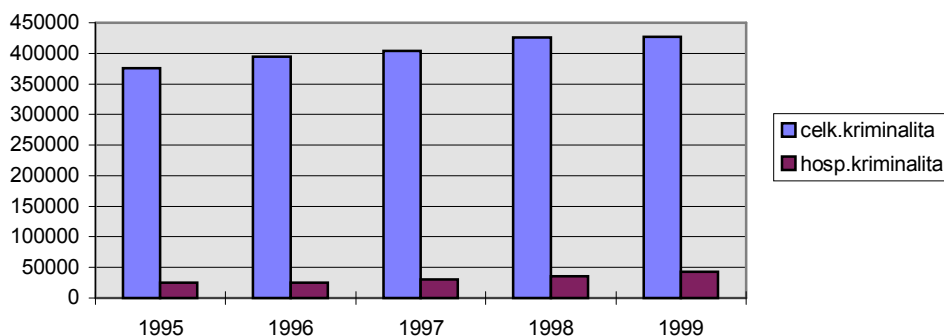
Stat' zabývající se některými aspekty výskytu hospodářské kriminality se stala pravidelnou součástí této ročenkové publikace s pravidelnou ediční periodicitou. Stejně jako v předchozích letech považuji za potřebné i tentokrát uvést situaci evidovanou ve sledovaném roce informacemi evidenčně metodického charakteru. Vzhledem k tomu, že stále nedošlo ke změně v obsahovém upřesnění ani ke změně ve sjednocení statistického sledování této trestné činnosti lze jen konstatovat, že složení obou statistických souborů (police ČR, ministerstvo spravedlnosti) již bylo dříve podrobně popsáno a tudíž není třeba se k němu znovu vracet. Pro připomenutí stavu snad jen základní rozdílovou informaci: *policejní evidence hospodářské trestné činnosti se liší od evidence ministerstva spravedlnosti rozšířením sledovaného souboru o některé trestné činy majetkové, např. podvod (včetně podvodu pojistného a úvěrového), zpronevěra, porušování povinnosti při správě cizího majetku, poškozování věřitele, zvýhodňování věřitele, pletichy při řízení konkurzním a vyrovnávacím.* Tuto realitu je tedy třeba i tentokrát akceptovat při sledování následujícího textu, stejně jako při eventuální komparaci uváděných statistických dat.

Dosud byly vstupními informacemi pro popis výskytu hospodářských kriminálních aktivit v konkrétním čase (příslušném roce) změny, ke kterým zde došlo proti minulému vývoji a dále v tomto roce dosažený podíl této trestné činnosti na celkové trestné činnosti. V zájmu kontinuity bude i tentokrát ponechán sled údajů stejný.

Meziroční srovnání posledních dvou let (1998, 1999) u výskytu kriminality jako celku je možné v tomto desetiletí označit za srovnání s historicky nejnižším zvýšením počtu **evidovaných skutků**; jedná se totiž o pouhých **696 skutků**, což je proti minulému roku zvýšení jen o 0,2%. Pro hospodářské kriminální aktivity je v tomto desetiletí sice obvyklý strmější meziroční výskyt než u celkové trestné činnosti, ale skoro pětínové zvýšení (19,1%) v roce 1999 proti roku 1998 je v poměru s desetinným zvýšením kriminality jako celku opravdu výrazné. V absolutním vyjádření se tentokrát jedná o rozdíl jednoho řádu, když evidovaný výskyt hospodářské trestné činnosti byl proti roku 1998 vyšší o **6 876 skutků**. Je nepochybné, že rostoucí počty zjištěných deliktů jsou také příznivým výsledkem zvýšené pozornosti, která začíná být tomuto druhu kriminality věnována. S ohledem na známou skutečnost, že míra latence je u hospodářské delikvence mnohem vyšší než u jiných druhů kriminality, by rozhodně nebylo objektivní hodnotit evidovaný růst výskytu této trestné činnosti jednoznačně negativně. Jak velký díl připadá té pozitivní činnosti (větší vstřícnosti povinných oznamovacích subjektů a vyšší účinnosti procesu trestního řízení) a jak velký díl připadá nežádoucí činnosti (většímu rozsahu kriminálních aktivit) nebude pravděpodobně možné zjistit.

Z následujícího grafického znázornění jsou patrné vývojové směry obou jevů i proměny vzájemného podílu:

Evidované skutky celkové a hospodářské kriminality

Vzhledem k nepatrnému zvýšení evidovaných skutků trestné činnosti celkem v roce 1999, ale obvyklému zvýšení evidovaných skutků hospodářské kriminality, podílí se tato delikvence na celku již nyní více jak desetinou. Zvrat ve vývoji výskytu kriminality jako celku také ověřil hypotézu vyslovenou v loňské stati, která předpokládala dosažení této výše podílu v roce 2000, pokud se oba jevy budou vyvíjet bez výraznějších změn. Tato úvaha vycházela ze sledování dosavadního směru vývoje tohoto podílu jak jej zachycuje i následující tabulka:

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Podíl hosp. na celkové Kriminalitě v %	4,63	4,95	6,77	6,48	7,47	8,46	10,05

Do této chvíle byly uváděny pouze poměrné údaje, a proto potřebné se podívat na číselné vyjádření evidovaného výskytu celkové a hospodářské trestné činnosti v roce 1999:

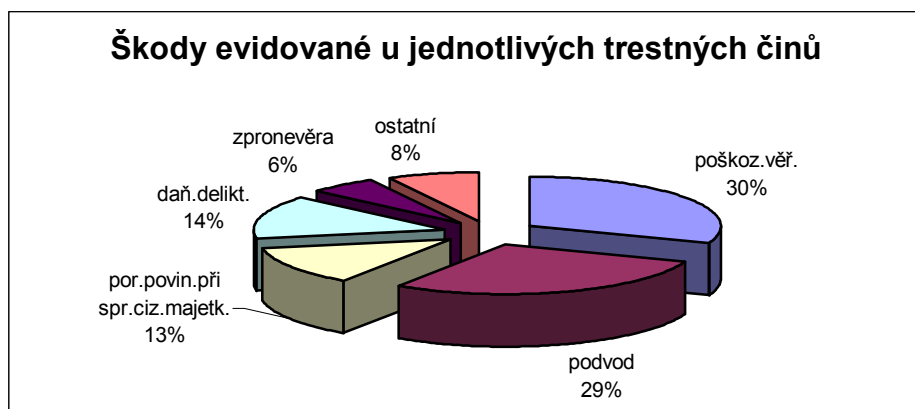
počet zjištěných skutků kriminality celkem	426 626
počet zjištěných skutků hospodářské kriminality	42 907

Nejčtenější hospodářská **skutková** zjištění opět vykazují kriminální aktivity naplňující znaky trestného činu podvod (§ 250 tr.z.), kde z jejich celkového evidovaného počtu je 16 861 kvalifikováno jako hospodářská trestná činnost, dále je to zpronevěra (§ 248 tr.z) ze 7 035 **skutky** kvalifikovanými jako hospodářská trestná činnost a třetí je se svými 3 758 evidovanými skutky daňová delikvence (§§ 147, 148 a

148b tr.z) Je potěšitelné, že také v roce 1999 zůstává aktivní vyhledávací činnost na úseku trestné činnosti související s porušováním autorského práva (§ 152 tr.z), takže je za toto období evidováno 2 520 zjištěných **skutků**.

Dá se předpokládat, že při vyšších počtech evidovaných skutků budou zjištěny i jejich vyšší finanční důsledky. Rok 1999 to potvrzuje jak kriminalitou celkem, kde je evidován **objem způsobených škod ve výši 35,7 mld. Kč**, což je o cca 2,3 mld. Kč více než v roce 1998, tak kriminalitou hospodářskou. Stejně jako v letech předchozích, tak i v roce 1999 větší díl celkové sumy jsou **finanční škody způsobené kriminalitou hospodářskou** (59,1 %), jejichž zjištěná výše dosáhla 21,1 mld. Kč a ve srovnání s předchozím rokem 1998 to znamená nárůst o 0,4 mld.Kč.

Na finančních škodách způsobených hospodářskou trestnou činností se podílí především aktivity nesoucí znaky několika trestných činů ze skupiny trestných činů majetkových, např. podvod, zpronevěra, porušování povinnosti při správě cizího majetku apod. Rozložení jejich podílu na škodě připadající hospodářské kriminalitě je znázorněno následujícím grafem:

Tyto podíly představují v roce 1999 následující zaokrouhlené finanční částky :

poškozování věřitele	6,3 mld.Kč
podvod	6,0 mld.Kč
daňové delikty	2,9 mld.Kč
porušování povinnosti při správě cizího majetku	2,6 mld.Kč
zpronevěra	1,3 mld.Kč
ostatní	1,6 mld.Kč

Statistickou výpověď o stavu policií evidované trestné činnosti kromě zjištěného a objasněného počtu skutků a objemu jimi způsobené finanční škody ještě doplňují základní údaje o pachatelích. Situace v roce 1999 a její srovnání s rokem předchozím vypadaly následovně. Pro trestné chování bylo ve sledovaném roce stíháno a vyšetřováno celkem 127 887 osob (proti roku 1998 méně o 1 384 osob), z nichž

20 151 osob bylo stíháno a vyšetřováno v souvislosti s kriminalitou hospodářskou (v porovnání s rokem předchozím je těchto pachatelů více o 3 264 osob). Je pochopitelné, že při uvedené výši zjištění i při tomto počtu stíhaných a vyšetřovaných osob jak u celkové, tak u hospodářské kriminality tvoří nejčetnější skupinu osoby, které se do této evidence dostávají poprvé. V případě celkové kriminality jsou prvopachatelé zastoupeni ze 71,8% (v roce 1998 byl jejich poměr ke všem stíhaným a vyšetřovaným 71,3 %). Složení skupiny pachatelů hospodářské delikvence se výrazně od celku neliší. V roce 1999 bylo z počtu stíhaných a vyšetřovaných osob 77,8 % prvopachatelů , když v roce 1998 byl tento poměr ještě vyšší 81,0 % .

Svoji informační hodnotu má bezesporu i regionální rozložení výskytu trestné činnosti a část, kterou se v jednotlivých krajích na něm podílí kriminalita hospodářská. Stav obou jevů v roce 1999 vyjádřený počtem evidovaných skutků, jejich vzájemný poměr a srovnání s rokem předchozím je přehledně uspořádán následující tabulkou:

Evidované skutky celkové a hospodářské kriminality v krajích

Krai	Kriminalita	Kriminalita	Podíl v %	Rozdíl v % 1998
	celkem	hospodářská		
Praha	120 166	7 110	5,9	-0,5
Středočeský	52 191	7 068	13,5	+3,1
Jihočeský	20 936	3 303	15,8	+4,6
Západočeský	30 159	3 613	12,0	+3,8
Severočeský	49 933	5 194	10,4	+2,4
Východočeský	30 850	5 228	16,9	+1,8
Jihomoravský	56 185	5 531	9,8	+0,8
Severomorav.	66 206	5 851	8,8	+2,2

Stejně jako v roce 1998 je i v tomto roce nejvyšší podíl hospodářské trestné činnosti ze souhrnně evidované kriminality v regionu Východočeském. Obdobně je to také u nejnižšího podílu hospodářské delikvence, který ve shodě s minulým rokem i tentokrát zůstává v Praze. Jiné pořadí dostávají kraje v případě, že je analyzována účast územního výskytu hospodářské kriminality na souhrnném výskytu za celou republiku. Tady sice zůstává prvenství Praze, i když ve srovnání s rokem 1998 je možné sledovat cca tři a půlprocentní snížení, čímž též dochází k těsnému přiblížení tohoto poměru k poměru, který je zaznamenán u regionu Středočeského. Východočeský kraj se v roce 1999 dostává na místo páté (v roce 1998 osmý) a od kraje Severočeského jej dělí 0,1%.

Postavení jednotlivých krajů v této sestavě nabízí následující tabulka:

Podíl krajů na hospodářské trestné činnosti v %

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Praha	10,7	11,9	15,8	13,8	16,2	20,2	16,6
Středočeský	15,6	18,5	15,6	16,8	17,0	15,2	16,5
Jihočeský	7,3	7,3	6,5	7,2	6,3	6,5	7,7
Západočeský	7,7	7,2	7,3	7,7	6,9	6,8	8,4
Severočeský	16,4	12,2	11,4	11,1	13,0	11,5	12,1
Východočeský	14,8	13,5	13,3	14,3	13,2	13,0	12,2
Jihomoravský	14,6	15,5	14,8	13,3	15,8	14,1	12,9
Severomoravský	12,8	13,9	15,3	15,8	11,6	12,7	13,6

Situaci, co do páchaných hospodářských kriminálních aktivit, v jednotlivých krajích podrobněji charakterizuje výběr z evidence této trestné činnosti za rok 1999:

	počet skutků	výše finančních škod
Praha		
podvod	2 068	1,7 mld.Kč
zpronevěra	1 387	416,9 mil.Kč
daňové delikty	559	147,8 mil.Kč
zneužívání informací v obch. styku	164	179,5 mil.Kč
porušování pov. při správě ciz.majetku	79	1,1 mld.Kč
	počet skutků	výše finančních škod
Středočeský		
podvod	2 819	173,9 mil.Kč
zpronevěra	978	54,3 mil.Kč
daňové delikty	859	537,1 mil.Kč
porušování autorského práva	644	50,4 mil.Kč

Jihočeský		
podvod	1 829	860,9 mil.Kč
zpronevěra	500	40,0 mil.Kč
daňové delikty	230	141,4 mil.Kč
poškození věřitele	46	156,9 mil.Kč
porušování pov.při správě ciz.majetku	79	160,4 mil.Kč

Západočeský		
podvod	1 489	210,2 mil.Kč
zpronevěra	541	89,1 mil.Kč
daňové delikty	252	369,0 mil.Kč
poškození věřitele	13	4,6 mld.Kč
Severočeský		
podvod	1 580	923,9 mil.Kč
zpronevěra	851	127,0 mil.Kč
daňové delikty	478	628,6 mil.Kč
por.povin.při správě cizího majetku	207	607,5 mil.Kč
Východočeský		
podvod	2 168	565,1 mil.Kč
zpronevěra	941	178,0 mil.Kč
poškození věřitele	752	562,5 mil.Kč
daňové delikty	239	98,0 mil.Kč
Jihomoravský		
podvod	1 985	1,1 mld.Kč
zpronevěra	799	195,6 mil.Kč
daňové delikty	559	430,3 mil.Kč
porušování povinnosti při sp.c.majetku	63	592,6 mil.Kč
Severomoravský		
podvod	2 923	461,5 mil.Kč
zpronevěra	1 038	149,5 mil.Kč
daňové delikty	580	533,0 mil.Kč
poškození věřitele	30	530,2 mil.Kč

V tomto okamžiku je vhodné přejít od výskytu hospodářské trestné činnosti do oblasti trestní, kde je zachycena ta část zjištění, u které byl prokázán kriminální úmysl a dále ta část, která byla v roce 1999 také trestně postižena. Jde o již zmiňovaný druhý soubor informací, které na rozdíl od předchozích sleduje a zpracovává ministerstvo spravedlnosti. Tady je základní jednotkou sledování pachatel trestné činnosti, procházející od stíhání přes obžalování k odsouzení a potrestání. Z hlediska časové kontinuity nemusí a zpravidla ani nejsou tato data zcela srovnatelná s předchozími údaji o stíhaných a obžalovaných osobách, protože ne všichni v témže roce projdou celým procesem trestního stíhání. U stíhaných, obžalovaných a odsouzených pachatelů za spáchanou trestnou činnost hospodářskou je ještě vypovídací schopnost této skupiny statistických dat vymezena systematikou trestního zákona. Tuto definičně předmětnou ambivalenci se v těchto statích vždy snažíme zmírnit doplněním o údaje vztažené k již zmíněným trestním činům majetkovým (především podvod a zpronevěra), i když s vědomím, že ne všichni tito pachatelé se dopustili delikvence charakterizovatelné jako hospodářská.

Z těchto důvodů uvádí následující vstupní tabulka pro možné srovnání nejen

počty pachatelů celkové a hospodářské kriminality v roce 1999, ale uvádí i počty pachatelů kriminality majetkové.

	stíhané osoby	obžalované osoby	odsouzené osoby
Hospodářská kriminalita	3 284	2 490	1 220
Majetková kriminalita	55 001	45 028	27 656
Celková kriminalita	107 879	84 973	62 595

Mezi 1 220 osobami odsouzenými v roce 1999 za spáchanou hospodářskou trestnou činnost bylo 40 recidivistů, takže mezi potrestanými je 96,7% prvopachatelů. Nejpočetnější věkovou skupinou jsou zde 30 - 39letí pachatelé (426 osob). K nepodmíněnému trestu bylo za hospodářské kriminální aktivity odsouzeno celkem 144 pachatelů, z nich 38 osob v trestní sazbě do 15 let, ale nejčastějším v tomto roce ukládaným nepodmíněným trestem (77 osob) je trest v hranici trestní sazby do 5 let.

Ze skupiny majetkových trestných činů si všimneme především postihu u trestných činů podvod a zpronevěra, přestože u nich neumíme oddělit účast hospodářské delikvence od delikvence majetkové. Za **zpronevěru** bylo v roce 1999 stíháno 5514 osob, obžalováno jich bylo 4 377 a odsouzeno bylo 3 119 osob. Z odsouzených pak bylo 257 recidivistů, takže z této skupiny pachatelů se jich trestné činnosti dopustilo poprvé 91,8%. Nepodmíněný trest byl uložen 319 osobám a nejčastěji (u 197 osob) se tady pohyboval v hranici sazby do jednoho roku. Pro trestný čin **podvod** bylo ve stejném roce stíháno 10 730 osob, z nich bylo 8 861 osob obžalováno a 5 138 osob bylo nakonec i odsouzeno. Recidivisté tvoří mezi odsouzenými za podvod skupinu v počtu 485 osob, takže i kriminálních aktivit tohoto druhu je podíl prvopachatelů více jak devadesátiprocentní (90,6%). Nepodmíněný trest byl v těchto odsouzených případech uložen 822 osobám a nejčastější výměra trestní sazby (363 osob) byla stanovena hranicí do pěti let.

2. Výskyt vybraných forem páchaní hospodářské trestné činnosti

Současný výskyt hospodářské trestné činnosti začíná být díky široké škále používaných podvodných schémat. velmi členitě strukturován. Z části se jedná o schémata, která k nám byla v průběhu tohoto desetiletí importována, ale část je jich už provenience tuzemské. Je ovšem pravda, že koncem devadesátých let je již prakticky jedno kde je teritorium jejich původu, protože jsou všechna přizpůsobena „místním podmínkám,..“ Následující ilustrativní výběr z mnohoprvkové skupiny evidovaných forem této kriminality je s ohledem na účel této stati pouze ilustrativní, sledující významnější hospodářské kriminální aktivity, jejichž výskyt je vyjádřen počty zjištěných skutků a výší evidovaných finančních škod v letech 1998 a 1999.

Z hlediska samotného výskytu je např. zajímavý rozsah forem evidovaných u trestného činu - **zneužívání informací v obchodním styku** (§ 128 tr.zák.), a to proto, že je lze považovat za aktivity typické pro tzv. kriminalitu bílých límečků, která bývá páchána převážně zaměstnanci s jistým výkonným vlivem a přístupem k cenným informacím. Stav této delikvence vypadal následovně:

- zneužití informací pracovníkem burzy:	
1998	1999
2 (škoda 10 mil.Kč)	3 (škoda nevyčíslena)
- zneužití informací pracovníkem peněžního ústavu:	
1998	1999
3 (škoda 231,2 mil.Kč)	1 (škoda nevyčíslena)
- zneužití informací pracovníkem státního orgánu nebo orgánu místní samosprávy při výkonu řízení nebo dohledu:	
1998	1999
7 (škoda 1,24 mld.Kč)	7 (škoda 386 mil.Kč)
- zneužití informací získaných zaměstnancem jiné právnické nebo fyzické osoby:	
1998	1999
36 (škoda 650,3 mil.Kč)	194 (škoda 328,5 mil.Kč)

Kriminální aktivity vykazující znaky trestného činu **porušování povinnosti při správě cizího majetku** (§ 255 tr.zák.) bývají nejčastěji spojeny s prostředím kolektivního investování, s peněžním a kapitálovým trhem. Jejich trestní odpovědnost souvisí s porušením smluvně převzaté nebo zákonem určené povinnosti. K evidovaným formám těchto aktivit patří např.:

- porušování povinnosti při likvidaci obchodní společnosti nebo jiné právnické či fyzické osoby:	
1998	1999
62 (škoda 53,3 mil.Kč)	100 (škoda 88,7mil.Kč)
- porušování povinnosti při správě konkursní podstaty:	
1998	1999
9 (škoda 135,8 mil.Kč)	4 (škoda 940 tis.Kč)
- porušování povinnosti při zastupování ve věcech obchodních:	
1998	1999
136 (škoda 916,9 mil.Kč)	328 (škoda 1,6 mld.Kč)
- porušování povinnosti při činnosti správních a dozorčích rad, při výkonu prokury	
:	
1998	1999
43 (škoda 565,4 mil.Kč)	85 (škoda 365 mil.Kč)
- zneužití postavení v podniku ve prospěch vlastního podniku:	
1998	1999
367 (škoda 234,6 mil.Kč).	282 (škoda 569,4 mil.Kč)

Stálému zájmu výkonné moci, odborné i laické veřejnosti se a právem těší výskyt hospodářské kriminality spojené s oblastí **daní, poplatků a podobných povinných plateb**. V případech jejich úmyslného krácení se může jednat o tyto sledované formy:

- vylákání neoprávněné daňové výhody:

1998

419 (škoda 606,8mil.Kč)

1999

640 (škoda 544,2 mil.Kč)

- účetní machinace směřující ke snížení základu pro výpočet:

1998

408 (škoda 1,6 mld.Kč)

1999

423 (škoda 856 mil.Kč)

- krácení související s vývozem nebo dovozem zboží a služeb:

1998

156(škoda 443 mil.Kč))

1999

184 (škoda 622 mil.Kč)

- krácení pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění

1998

81 (škoda 18,8 mil.Kč)

1999

25 (škoda 11,1 mil.Kč)

K výskytu delikvence naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu **neodvedení daně** (§ 147 tr.zák.), která byla do trestního zákona nově zařazena v roce 1998 lze říci, že již v prvním roce účinnosti příslušné novely stoupl objem zjištěných finančních škod z daňových úniků o 172,3 mil. Kč a v roce 1999 to bylo už 605 mil.Kč.

Kriminální aktivity daňového charakteru vždycky byly velmi rozmanité, stejně jako jimi používaná podvodná schémata. Tato delikvence je proto také postižitelná více trestnými činy, ale to ještě nemůže znamenat, že tím jsou dostatečně omezeny možnosti většího výskytu. Mnohé v tomto směru musí řešit sám daňový systém a předpisy upravující jeho výkon. Dosavadní těžkopádnost, podpořená přemírou výjimek a odpočitatelných položek je vhodným prostředím pro daňové machinace, které ještě navíc mají většinou latentní podobu, protože takovéto legislativní zázemí neusnadňuje správci daně žádoucí výkon jeho činnosti.

Závěrem této stati je možné ještě konstatovat, že společně s rostoucí mírou profesního přístupu k vyhledávání, objasňování a dokazování hospodářské trestné činnosti, je možné jistou část vyššího počtu evidovaných skutků již v roce 1999 přičíst starším kriminálním aktivitám, které byly z podoby latentní převedeny do podoby konkrétních šetřených případů.

Oběti trestné činnosti v České republice v roce 1999.

PhDr. Milada Martinková, CSc.

Úvod

Oběti kriminality stály ještě donedávna v České republice téměř zcela mimo zájem odborné i laické veřejnosti. V poslední době se jim dostává přece jen alespoň trochu větší pozornosti.

Ke zvýšení zájmu o osoby poškozené kriminalitou došlo na jedné straně asi proto, že v průběhu posledních několika let vzrůstal počet spáchaných trestných činů, zvětšila se brutalita jejich provedení a zvýšil se tím počet osob, které byly těmito sociálně nežádoucími aktivitami jak přímo tak nepřímo nějak zasaženy.

Na druhé straně ke zvýšení tohoto zájmu přispěly svými informacemi o obětech kriminality některé nestátní organizace, které se jimi v rámci své činnosti zabývají. Jsou všestranně seznámeni s problémy trestnou činností postižených osob a přicházejí s oběťmi do kontaktu přímo v každodenní realitě, na rozdíl od většiny příslušných státních institucí, které se navíc věnují spíše pachatelům trestné činnosti a s nimi spojené problematice. Tyto státní instituce se s oběťmi setkávají většinou buď formálně a v omezené míře nebo zprostředkovaně, např. při výzkumu, statistických analýzách apod.

Mezi nestátními organizacemi, které přispěly k zvýšení zájmu o problematiku obětí by se daly zmínit jak ty, které pomáhají obětem oficiálně ohlášených trestných činů, tak organizace, které pomáhají obětem takového chování, které by, pokud by je poškozené osoby zveřejnily, bylo s největší pravděpodobností za kriminální považováno (např. u obětí domácího násilí, u obětí incestu, obchodování s lidmi apod.). Daly by se sem zařadit i takové organizace, které poskytují pomoc lidem, kteří se stali oběťmi násilí, jež je podle u nás platných právních předpisů zatím klasifikováno „jen“, jako přestupek.

Výše zmíněné nestátní organizace se snaží informovat veřejnost svými poznatky o osudech konkrétních obětí kriminality či násilí a přinášejí poznatky o často necitlivém zacházení s oběťmi ze strany různých institucí a zařízení, např. během trestního řízení nebo po něm, v rámci přestupkových řízení, při různých odborných vyšetřeních /např. znaleckých, lékařských/ apod.

Snaží se o zcitlivění veřejnosti (nejen laické, ale i odborné) vůči problematice obětí kriminality. Zatím u nás totiž stejně spíše platí, že obtížnost situace oběti trestné činnosti občan začne obvykle plně vnímat teprve v okamžiku, kdy se sám ocitá v její pozici, tedy v momentě, kdy se sám či jeho nejbližší stanou obětí závažnějšího, obvykle násilného trestného činu.

Mezi nejznámější nestátní organizace věnující v ČR pozornost přímo obětem kriminality patří Bílý kruh bezpečí (/dále BKB/ Sdružení pro pomoc obětem trestné činnosti) a dále i některé z organizací tvořících Koordinační kruh prevence násilí na ženách (např. ROSA^{16/}, Elektra^{20/}). Pomoc obětem kriminality pak poskytují i jiné státní i nestátní organizace, většinou však již ne až tak speciálně, ale v rámci svých možností jako i dalším občanům, kteří se oběťmi kriminality či násilí nestali (např. Linka bezpečí, Dětské krizové centrum apod.).

Na základě svých konkrétních zkušeností s oběťmi kriminality z praxe přispívají u nás některé zmíněné nestátní organizace k nejrozličnějším diskusím /případně je podněcují/, včetně parlamentu, o možnostech pomoci obětem trestné činnosti vůbec nebo specificky určitým skupinám obětí např. ženám, dětem, starým lidem, zdravotně postiženým osobám^{7/} anebo obětem určitého druhu kriminality, např. obětem sexuálně motivovaných deliktů, domácího násilí, obchodování s lidmi atd.

Výše uvedené nestátní organizace zabývající se speciálně oběťmi kriminality upozorňují i na nedostatky v zákonech týkajících se obětí trestné činnosti a násilí. Podávají podněty především k úpravám současných znění zákonů vztahujících se k takto poškozeným osobám a navrhuji vylepšení způsobů zacházení s nimi (např. návrh na zřízení oddělených čekáren pro oběti trestných činů^{3/}, návrh na bezplatnou právní pomoc některým obětem závažné násilné a mravnostní trestné činnosti^{1/}, návrhy k realizaci včasné detekce a pomoci obětem kriminality v rámci zdravotního systému^{4,5/}, návrhy na zohlednění osobní situace oběti znásilnění ve všech stádiích trestního řízení a na zohlednění jejích práv^{2/} apod.).

Jak lze usuzovat z činnosti nestátních organizací věnujících pozornost obětem trestné činnosti a násilí, zvýšená pozornost je jimi v poslední době věnována obětem násilné trestné činnosti a také obětem tzv. domácího násilí. Druhé jmenované se jeví u nás jako závažný, zatím nedostatečně zmapovaný problém (pravděpodobně s velkou latencí), považovaný dosud za pouze soukromou záležitost.

Vedle snahy o přímou pomoc konkrétním obětem kriminality např. právními radami či psychologickou podporou a terapií, finanční pomocí^{x/}, případně i návrhy na změny zákonů, lze v poslední době ze strany různých organizací a institucí (jak státních, tak nestátních) zaznamenat ve větší míře i další druhy aktivit směřujících k hlubšímu odbornému poznání problémů týkajících se obětí trestné činnosti obecně, i speciálněji v naší republice. Tyto akce jsou doufejme jakousi předzvěstí stále většího zájmu hlavně široké odborné veřejnosti o kriminalitou bezprostředně poškozené jedince, který bude mít v budoucnosti i praktický dopad.

Jako příklady některých takovýchto aktivit můžeme uvést následující. V roce 1998 byla pořádána (ve spolupráci IKSP a BKB) odborná konference k tématu obětí kriminality „K problematice obětí trestných činů a k výsledkům výzkumu obětí v ČR.,“^{9/}. V současnosti se ČR účastní mezinárodního výzkumu prováděného pod patronací OSN, který se týká obětí kriminality, jenž navazuje na obdobný výzkum provedený u nás v roce 1996^{10/}.

Koncem roku 1999 Bílý kruh bezpečí pořádal pracovní setkání „Pomoc obětem domácího násilí,“^{11/}, v němž byla pozornost věnována obětem trestné činnosti i obecněji. Taktéž Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR pořádalo v roce 1998 konferenci k násilí v rodině, která se v některých částech též zabývala pomocí obětem tohoto násilí^{12/} (včetně násilí páchaného na starých lidech). V ČR proběhl i zajímavý psychologicky zaměřený výzkum sledující vztah kriminální viktimizace a distresu (negativního stresu)^{13/}.

V posledním období je pravidelněji obětem kriminality věnována větší pozornost

např. v publikacích Institutu pro kriminologii a sociální prevenci /dále IKSP/ ^{10,14/} (včetně kapitoly věnované obětem kriminality ve studii o celkové kriminalitě v ČR, vydávané touto institucí tradičně téměř každý rok^{15/}). Tento institut provedl také v roce 1999 terénní šetření v Praze, které se týkalo i obětí násilného chování v rodině (nyní se zpracovávají údaje).

V Praze byl otevřen první azylový dům s utajovanou adresou pro ženy dlouhodobě podrobované fyzickému, sexuálnímu či psychickému násilí (ROSA^{16/}). Nestátní neziskovou organizací proFem byl v roce 1999 pro skupinu právniček zorganizován intenzivní několikátýdenní seminář k tématu násilí na ženách. Tyto právničky by měly aktivně působit v běžné právníkové praxi a měly by se problematice obětí, i když především žen a dívek, zvláště věnovat. V parlamentu se konal v září roku 2000 seminář k tematice trestného činu znásilnění, kde vystoupily i zástupkyně BKB se svými připomínkami k zacházení s oběťmi tohoto násilí v naší republice (některé jimi přednesené návrhy opatření viz příloha č. 12). Členky a členové zmíněných nestátních organizací vystupovali s příspěvky na téma obětí kriminality na nejrozsáhlejších odborných seminářích pro specialisty i z praxe a získávali zkušenosti v oblasti zacházení a pomoci obětem kriminálního násilí rovněž v zahraničí^{17/}.

V minulých několika letech byly nestátními organizacemi podány i petice týkající se problematiky obětí trestné činnosti. Zástupci těchto organizací rovněž vystoupili v parlamentu s tématem problematiky obětí kriminality v České republice - např. v říjnu 1998 k petici za zákonné ošetření problému násilí na ženách v české společnosti v souladu se zákonem 85/1990 Sb.^{6/} (Podal Koordinační kruh prevence násilí na ženách. Petice se týkala domácího násilí, obchodu se ženami, zneužívání dětí a incestu). V červnu 1999 se konalo setkání pracovníků BKB se skupinou senátorů k tématu situace obětí trestných činů v České republice^{18/}. V září 2000 zástupkyně Bílého kruhu bezpečí vystoupila na jednání Republikového výboru pro prevenci kriminality k tématu pomoci obětem násilných trestných činů^{4/} (přednesené návrhy opatření viz příloha č. 13).

Lze mít za to, že u nás zatím všechny, i když třeba jen dílčí poznatky o osobách bezprostředně poškozených či ohrožených kriminalitou, jsou neopominutelnou součástí mozaiky poznatků o celkové problematice obětí trestné činnosti v České republice. To se týká i statistických údajů o obětech, zvláště pak dat souhrnných. Souhrnné statistické údaje jsou v České republice jedním ze základních údajů při mapování rozsahu populace, která je trestnou činností poškozena, a v časových řadách dávají tato data přehled o vývojových tendencích v této oblasti. V neposlední řadě mohou být i přínosná nejen pro oblast prevence a intervence, ale pro argumentaci při prosazování některých pro praxi důležitých rozhodnutí.

^{x/} Podle nedávno přijatého zákona č.209/1997 Sb. o peněžité pomoci obětem trestné činnosti byla v České republice v roce 1999 poskytnuta finanční výpomoc 17 obětem kriminality v hodnotě 345 950 Kč ^{19/} (tj. v průměru 20 350 Kč na jednotlivce). Výše vyplacené peněžité pomoci v roce 1998 činila celkem 632 700 Kč, což bylo v průměru asi 26 363 Kč na jednoho uspokojeného žadatele, kterých bylo 24 ^{8/}.

U nás jediným zdrojem souhrnných, pravidelně shromažďovaných informací o osobách bezprostředně poškozených kriminalitou jsou policejní údaje. Analýza Policií ČR (dále též PČR) zaevidovaných dat o objektech napadení-osobách přináší bezesporu důležité poznatky, kterým je třeba věnovat pozornost. V následujícím textu proto přinášíme podrobnější informace o obětech kriminality získaných policií v České republice, a to v takovém členění, které policejní data umožňují (ke způsobu sběru těchto dat PČR viz dále)^{x/}.

Níže uvedené údaje o obětech trestné činnosti v roce 1999 pocházejí z dat, které Policie ČR sbírá a zaznamenává při evidování trestného činu, tedy během krátkého období od okamžiku, kdy trestný čin vede v patrnosti. Údaje o těchto obětech nejsou ale policií standardně zpracovávány a zveřejňovány. Dále uváděná data o obětech trestných činů byla od Policie ČR vyžádána Institutem pro kriminologii a sociální prevenci za účelem připravení publikace o kriminalitě, kterou tento institut již tradičně téměř každý rok zpracovává.

Údaje Policie ČR o obětech kriminality v roce 1999

Jak bylo výše řečeno, v České republice je Policie ČR zatím stále jediným pramenem pravidelně shromažďovaných souhrnných statistických údajů o osobách, které se staly oběťmi kriminality. Ostatní orgány činné v trestním řízení statistické údaje o kriminalitou poškozených osobách pravidelně nesbírají. Některé, ale obvykle však jen dílčí informace o obětech trestných činů lze získat i z jiných státních a nestátních zdrojů.

Údaje o obětech kriminality, tedy o osobách, kvůli nimž se společnost trestnou činností zabývá především, patří mezi důležité informace o trestné činnosti ve společnosti. Přitom za oběti trestné činnosti bývají považovány osoby, které byly touto sociálně nežádoucí aktivitou bezprostředně poškozeny nebo ohroženy a údaje o nich jsou bezesporu ukazatelem kvality kriminality, i když z jiného pohledu než z hlediska pachatelů či spáchaných skutků.

* * *

^{x/}V těchto souvislostech je třeba poznamenat, že především z hlediska širších společenských potřeb by bylo velmi užitečné, aby se v budoucnosti způsob evidence obětí trestných činů /osob/ policií v České republice prováděl také tak, aby umožňoval přesněji než je tomu dosud registrovat minimální počty obětí kriminality-osob (včetně zpřesnění dalších údajů o těchto obětech, např. pokud jde o věk, pohlaví či případně i pokud jde o získání rovněž takových údajů, jako např. zda se jedná o oběti tzv. domácího násilí apod.). Mělo by se tedy jednat o sběr podrobnějších údajů o obětech kriminality se současným přísným zachováním anonymity konkrétních osob.

Při interpretaci údajů o obětech trestné činnosti z dat Policie ČR je nutné brát v úvahu následující skutečnosti:

a) V terminologii policejní statistiky týkající se kriminality jsou osoby, které se staly oběťmi trestné činnosti, registrovány jako tzv. 'objekty napadení-osoby'. Policie ve své statistice pak dále eviduje ve formuláři o trestném činu vedle 'objektů napadení-osob' také 'objekty obecné kriminality', 'objekty hospodářské kriminality' a 'soukromé objekty'.

b) Ve formuláři o trestném činu jsou mezi objekty napadení-osobami zvlášť registrovány 'osoby-muži' a 'osoby-ženy' (tedy jednotlivci), které je možno dále členit podle věku, taktického a sociálního hlediska, podle následků trestné činnosti (úmrť, zranění, jiné následky, bez následků) a zvlášť jsou registrovány 'osoby-skupiny osob' (s možností třídění pokud jde o strukturu skupiny, věkové složení skupiny, taktické hledisko, další hledisko a pokud jde o následky trestné činnosti: úmrť, zranění, jiné následky, bez následků).

c) U osob, které tvoří 'skupiny osob', není vždy technicky možné zjistit jejich pohlaví, i když v číselníku ke struktuře skupiny je Policií ČR rozlišováno následující členění napadených osob:

1. muž a žena
2. dva muži
3. dvě ženy
4. více mužů než dva
5. více žen než dvě
6. jiné složení skupiny

Vzhledem ke způsobu policií prováděné kategorizace věkového složení skupiny, nelze získat údaje o věku všech poškozených, tvořících napadené skupiny osob.

d) Policejní statistika sleduje pro své potřeby tam, kde objektem napadení byla skupina, obvykle jen počet skupin. Tedy, byla-li např. napadena sedmičlenná skupina (otec, matka, babička, čtyři děti), v policejní statistice se objeví pod výše uvedeným bodem 6 /jiné složení skupiny/ jedna skupina.

Pokud však je třeba určit, kolik bylo v této skupině lidí (pokud policejní podklad tento počet sám přímo neobsahuje) pro získání alespoň tzv. minimálního počtu evidovaných napadených osob (viz dále), se do počtu obětí započítává tato v příkladě uvedená sedmičlenná skupina jako tři osoby. Podobně, byla-li podle policejní statistiky napadena jedna více než dvoučlenná skupina mužů, je tato skupina započítávána jako tři osoby. Obdobně je tomu v případě skupiny „více žen než dvě,,.

e) Při interpretaci počtů obětí kriminality evidovaných Policií ČR je třeba, aby si uživatel údajů rovněž uvědomil, že policií realizovaná evidence obětí kriminality - „objektů napadení: osob,, je prováděna následujícím způsobem. Policie při evidenci ve formuláři o trestném činu (pol. 08 - objekt napadení) při evidenci do formuláře zaznamenává JEN JEDNU VARIANTU z celku šesti variant objektů napadení (tedy volí jednu z následujících variant již výše uvedených: muž, žena, skupina osob, objekty obecné kriminality, objekty hospodářské kriminality, soukromý objekt).

Lze pak usuzovat, že při evidenci např. majetkové kriminality může být policií evidován přednostně objekt napadení „věcný,, (např. objekt hospodářské kriminality) před „živým,, objektem napadení - osobou. Policie pro své potřeby z profesního hlediska může upřednostňovat např. právě u majetkové kriminality poznatky o předmětu útoku pachatele (peníze, věc atd.) a až druhotným zájmem je zjistit, komu bylo vlastně ublíženo. Poškozená osoba-oběť trestné činnosti se tak vůbec nemusí u majetkové kriminality dostat do policií vykazované evidence.

Ze skutečností uvedených v bodech a)-e) tedy vyplývá, že u dále námi předkládaných údajů získaných z dat Policie ČR je odpovídající používat pojem minimální počet evidovaných obětí trestné činnosti.

Celkový minimální počet policií evidovaných obětí kriminality v ČR se vypočítá následujícím způsobem: počty osob, které tvoří 'objekty napadení-skupiny osob' se přičtou k počtům 'objektů napadení-mužům a ženám'. (Další úplně přesné členění sumy všech těchto osob podle jejich věku či pohlaví, jak jsme již konstatovali, není technicky možné.)

* * *

Výše uvedeným způsobem bylo z údajů Policie ČR zjištěno, že v naší republice minimální počet evidovaných napadených osob v roce 1999 činil 40 422 jedinců^{x/}.

Z porovnání tohoto údaje s údajem o minimálním počtu policií evidovaných napadených osob za předcházející rok 1998 plyne, že v roce 1999 zůstalo policií zaevidované množství kriminalitou poškozených osob zhruba stejné (bylo zaznamenáno jen o 112 obětí více než v roce předcházejícím) - viz přehledně např. tabulka č. 1 v této kapitole či graf č. 7 uvedený v prvním příspěvku této publikace.

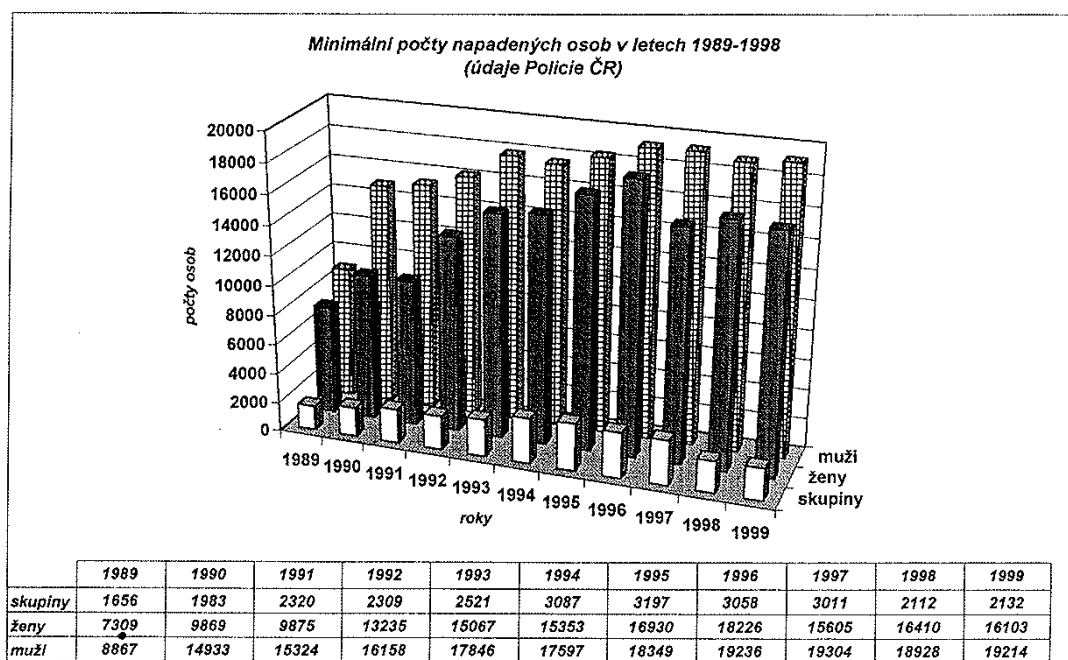
^{x/} Protože jako zdroj dat o obětech trestné činnosti byly použity neopravené (nevyčištěné) sestavy dat Policie ČR, některé uváděné údaje v tabulkách a grafech se mohou mírně lišit.

Z tohoto grafu týkajícího se vývoje minimálních počtů napadených osob v letech 1989-1999, je zřejmé, že v roce 1999 již druhý rok zůstává minimální počet evidovaných napadených osob na zhruba stejné úrovni. Udrzuje se tudíž zatím

naznačený poněkud se snižující trend policií zaevidovaného minimálního množství obětí trestné činnosti v České republice, které za posledních deset let kulminovalo v roce 1996.

Graf č. 1, uvedený v této kapitole, ukazuje vývoj počtu objektů napadení-osob v období let 1989 až 1999, a to podle policejního členění na muže, ženy a skupiny osob. V roce 1999 oproti roku 1998 je naznačen mírný pokles minimálního počtu evidovaných kriminalitou poškozených žen (zhruba o 300 osob), zatímco minimální počet zaevidovaných napadených mužů se mírně, zhruba právě o 300 osob, zvýšil. Počet napadených skupin osob zůstal v roce 1999 přibližně na stejné úrovni jako v roce předcházejícím.

Graf č. 1

Z podrobnějšího rozboru *minimálního počtu Policií ČR evidovaných napadených osob v roce 1999* (viz příloha č. 1) vyplývá rovněž následující.

Nejvíce osob bylo na území naší republiky v uvedeném roce, právě tak jako v letech předcházejících, poškozeno krádežemi (37,7%). Procentový podíl obětí tohoto trestného činu na v roce 1999 evidovaném minimálním počtu obětí kriminality je o 1,1% vyšší než byl v roce 1998 (v absolutních čtenostech je to o 479 osob více).

Dále se občané České republiky stali podle policejních údajů v 19,2% případů obětmi úmyslného ublížení na zdraví. Procentový podíl obětí této trestné činnosti na minimálním evidovaném počtu obětí kriminality za rok 1999 je o 1,4% nižší než byl v roce předcházejícím (v absolutních čtenostech je to o 530 osob méně). Vedle toho

bylo policií rovněž zaznamenáno 1,2% obětí ublížení na zdraví z nedbalosti /pracovní úrazy a ostatní ublížení na zdraví z nedbalosti/. Je to o 0,2% méně než v předcházejícím roce (v absolutních četnostech je to o 95 osob méně).

Oproti roku 1998 se ale zvýšil v roce 1999 počet obětí loupeže. Procentový podíl obětí tohoto trestného činu na celkovém minimálním policií registrovaném počtu obětí kriminality za rok 1999 činil 13,2%, což je o 1,5% více než v roce předcházejícím (v absolutních četnostech je to o 628 osob více).

Oběti trestného činu nebezpečného vyhrožování tvořily 7,7% minimálního počtu policií evidovaných obětí kriminality za rok 1999. Procentový podíl obětí této trestné činnosti na celkovém zaznamenaném počtu obětí za uvedený rok je o 0,3% nižší než v roce předcházejícím (v absolutních počtech je to o 115 osob méně).

Obětmi vydírání se stalo v roce 1999 7,3% minimálního počtu policií zaevidovaných napadených osob. Procentový podíl obětí tohoto trestného činu na minimálním počtu obětí kriminality ve jmenovaném roce byl o 0,3% vyšší než v roce předcházejícím (v absolutních četnostech o 119 osob více).

U trestných činů pohlavního zneužívání bylo zaznamenáno ve sledovaném roce mezi minimálním počtem policií evidovaných obětí 2,9% takto poškozených jednotlivců, což je o 0,8% méně než v roce 1998 (v absolutních četnostech o 298 osob méně).

Mezi obětmi kriminality bylo rovněž v roce 1999 registrováno nemalé množství obětí (4,3%) trestných činů, které jsou v policejní statistice označeny souhrnně jako násilí na veřejném činiteli /§§ tr. zák.:153, 154/1, 155, 156/1,2/. Je to ale, pokud jde o procentový podíl obětí této trestné činnosti na minimálním počtu obětí kriminality v roce 1999, o 0,3% více než v roce 1998 (v absolutních četnostech o 123 jedinců více).

Dále ještě krátce k některým trestným činům, kterých se napadené osoby staly obětmi poněkud méně často. Počet obětí dalších trestných činů, které zaznamenala Policie ČR v České republice v roce 1999 obsahuje podrobněji příloha č. 1.

Obětmi trestné činnosti v policejní statistice označené souhrnně jako omezování a zbavení osobní svobody se v roce 1999 stalo 2% minimálního množství policií zaregistrovaných napadených osob. Z nich nejméně 36% (tj. 293 osob) bylo ve věku do 18 let.

Oběti trestného činu znásilnění tvořily v roce 1999 1,6% minimálního počtu policií zaevidovaných obětí trestné činnosti. Je to o 0,1% méně než v roce 1998 (v absolutních četnostech o 42 osob méně). Nejméně třetinu (32,2%) evidovaných obětí tohoto trestného činu tvořily v roce 1999 dívky ve věku do 18 let.

Oběti vraždy a pokusu o ni tvořily v roce 1999 0,7% minimálního počtu policií evidovaných napadených osob (290 jedinců). Činí to, pokud jde o procentový podíl

obětí vraždy na policií evidovaném minimálním počtu obětí kriminality za jmenovaný rok, o zhruba 0,1% méně než v roce předcházejícím (v absolutních četnostech o 53 osob méně). Z uvedených obětí vraždy a pokusu o ni v roce 1999: 58,6% osob přišlo o život (170 jednotlivců), zraněno bylo 34,8% obětí (101 osob).

Oběťmi trestného činu týrání svěřené osoby bylo v roce 1999, právě tak jako v roce předcházejícím, 0,5% minimálního počtu evidovaných obětí kriminality (193 osob, minimálně 95% všech obětí bylo ve věku dětském a mládí). Oběťmi trestného činu útisku se stalo 0,2% policií registrovaných napadených osob (96 jedinců), oběťmi obchodování se ženami 0,1% osob (58 žen, z nich nejméně pětinu tvořily dívky do 18 let věku).

Oběťmi tzv. ostatní trestné činnosti (vymezení této kategorie kriminality v policejní statistice viz příloha č. 1) se stala 1,1% minimálního počtu policií evidovaných obětí trestných činů.

* * *

Pokud nahlížíme na celkový minimální počet Policií ČR evidovaných napadených osob v roce 1999 **Z H L E D I S K A N Á S L E D K Ů**, které trestná činnost na napadených lidech zanechala, pak z tabulky i přílohy č. 1 plyne, že 0,8% obětí (tj. 333 osob) v důsledku trestných činů vůči nim spáchaných zemřelo.

Zraněna byla více než čtvrtina napadených osob (26,2%).

Jiný následek trestného činu (např. poškození majetku, psychický šok apod.) byl zaznamenán u 56,7% obětí (z toho více jak polovina /57,4%/ byla obětí trestného činu krádeže).

Tzv. bez následků (vážných) bylo podle záznamů Policie ČR 16,3% obětí.

Z porovnání dat o minimálních počtech obětí kriminality a následcích, které kriminalita na těchto obětech zanechala také vyplývá (viz tabulka č. 1), že oproti roku předcházejícímu vzrostl v roce 1999 v minimálním počtu evidovaných obětí kriminality procentový podíl osob s jinými následky kriminality, a to o 2,1% (což je v absolutních četnostech o 905 osob více) a současně poněkud poklesl podíl zranění osob o 1,1% (což je v absolutních četnostech o 412 osob méně). Dále poklesl i procentový podíl zastoupení obětí tzv. bez následků téměř o jedno procento /0,9%/ (což je v absolutních četnostech o 335 osob méně). Poklesl i procentový podíl úmrtí evidovaných obětí kriminality o 0,1% (v absolutních četnostech se jednalo v roce 1999 o úmrtí 333 osob, což je o 46 méně než v roce předcházejícím).

Mezi níže v tabulce č. 1 uvedenými 333 osobami, které v roce 1999 **z e m ř e l y** na následky trestné činnosti proti nim spáchané, byly zhruba z poloviny, a tedy nejčastěji, oběti vraždy (51,1%), dále zhruba ze čtvrtiny oběti ublížení na zdraví z nedbalosti /při pracovních úrazech a ostatních ublíženích na zdraví z nedbalosti/ (24,9%) a oběti úmyslného ublížení na zdraví (11,7%). 6,3% obětí, které zemřely v roce 1999 na následky kriminality, přišlo o život v rámci tzv. ostatní trestné činnosti, 2,4% obětí při trestném činu loupeže. Po dvou obětech zemřelo při trestné činnosti označené jako ostatní násilné trestné činy, dále v důsledku týrání svěřené osoby a vydírání (další

údaje viz příloha č.1).

Tabulka č. 1

Minimální počty evidovaných obětí kriminality (objektů napadení-osob) v období 1996 - 1999 v České republice. Z údajů Policie ČR. (Dělení podle Policie ČR sledovaných následků trestných činů pro oběti kriminality.)

Rok	N á s l e d k y									
	úmrtí		zranění		jiný následek		bez následků		obětí celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1996	351	0,8	11051	24,7	24123	53,9	9213	20,6	44738	100
1997	390	0,9	10979	26,1	22634	53,8	8052	19,2	42055	100
1998	379	0,9	11008	27,3	22009	54,6	6914	17,2	40310	100
1999	333	0,8	10596	26,2	22914	56,7	6579	16,3	40422	100

Z přílohy č. 1 je dále také zřejmé, že mezi osobami, které byly v roce 1999 v důsledku trestné činnosti vůči nim spáchané **z r a n ě n y**, byly nejčastěji oběti úmyslného ublížení na zdraví (68,2%), dále pak oběti trestného činu loupeže (10,3%), po 4,4% oběti nebezpečného vyhrožování a násilí na veřejném činiteli. Obětmi ublížení na zdraví z nedbalosti bylo mezi zraněnými obětmi 3,4% a obětí vydírání 2,6%. K dalším zraněním obětí došlo také při tzv. ostatní trestné činnosti (1,6% zraněných osob). Mezi obětmi zranění byly po zhruba 1% oběti znásilnění, omezování a zbavení osobní svobody, pokusu o vraždu, krádeže.

Z přílohy č. 1 je rovněž patrné, že **j i n é n á s l e d k y** v roce 1999 utrpěly hlavně oběti trestného činu krádeže (57,4% obětí s jinými následky trestných činů), dále potom mezi obětmi s jinými následky také oběti loupeže (14%), oběti vydírání (7,7%), nebezpečného vyhrožování (6,9%), pohlavního zneužívání a násilí na veřejném činiteli (po 3,5%), omezení a zbavení osobní svobody (2%), znásilnění (1,7%), úmyslného ublížení na zdraví (1,4%) a tzv. ostatní trestné činnosti (0,7%).

* * *

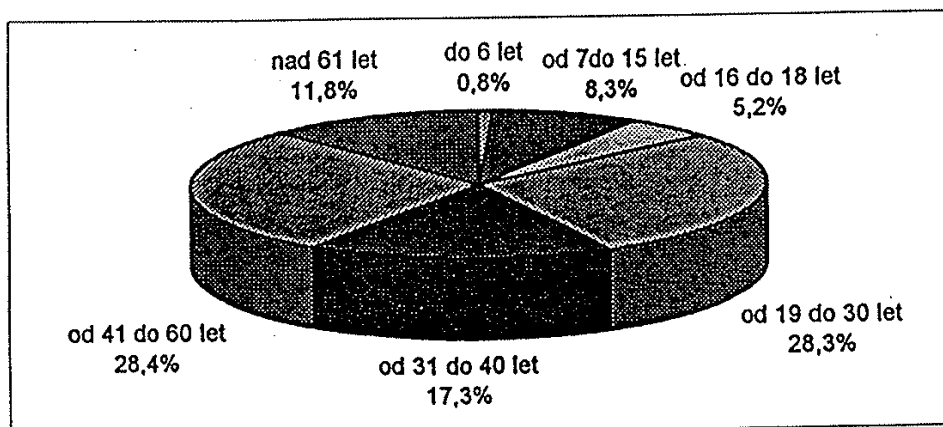
Dalším možným hlediskem hodnocení vyskytující se kriminality může být vyhodnocení dostupných údajů o **V Ě K U** jejich **O B Ě T Í**. Z příloh č. 2 až č. 4, č. 8 až č. 10 a grafů č. 2 a č. 3 pak lze získat přehled o počtu zletilých i nezletilých obětí trestné činnosti za rok 1999 podle věkových kategorií tak, jak to umožňují policejní údaje. Údaje v naposledy uvedených přílohách se týkají zhruba 87% minimálního počtu Policií ČR evidovaných napadených osob za rok 1999 (tj. bez jedinců, kteří tvořili zvlášť policií evidované „objekty napadení-skupiny osob,,). Je proto obtížné v těchto přílohách uvedené údaje srovnávat s obdobně získanými údaji o obětech trestné činnosti z předcházejících let a usuzovat, pokud jde o věk napadených osob, na nějaké obecnější trendy vývoje.

Na základě údajů obsažených v grafech č. 2 a č. 3 lze ale konstatovat, že mezi věkově identifikovatelnými obětmi kriminality byla u žen i u mužů v roce 1999 pravděpodobně trestnou činností nejzranitelnější věková skupina obětí "od 19 do 30 let" (ženy 28,3%, muži 31,2%) a věková skupina "od 41 do 60 let" (ženy 28,4%, muži 27,3%).

Graf č. 2

Věk napadených žen

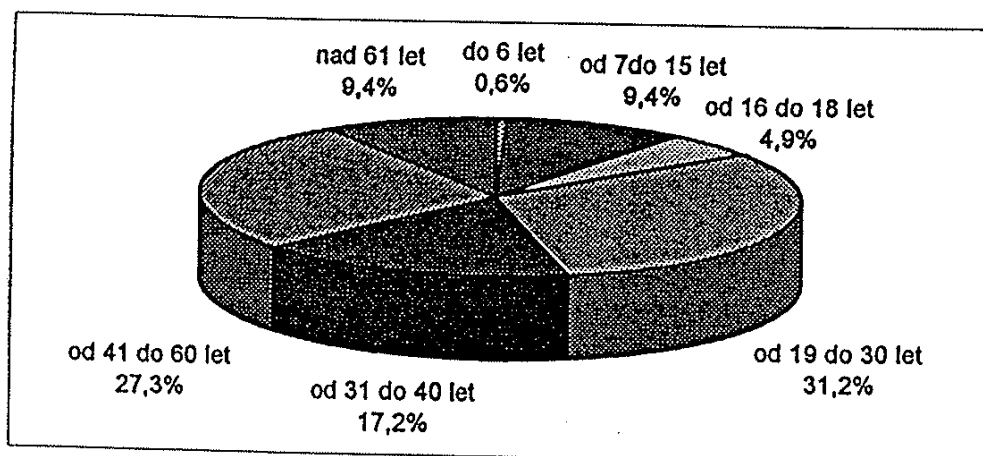
Z údajů Policie ČR za rok 1999. Údaje se týkají cca 87% minimálního počtu PČR evidovaných obětí.

Graf č. 3

Věk napadených mužů

Z údajů Policie ČR za rok 1999. Údaje se týkají cca 87% minimálního počtu PČR evidovaných obětí.

Mezi Policií ČR evidovanými oběťmi kriminality na území naší republiky byli i lidé s cizí státní příslušností. Jak je patrné z tabulky č. 2, oběťmi trestné činnosti - **CIZINCŮ** bylo v České republice mezi zaevidovanými objekty napadení-osobami minimálně 2084 mužů, 1281 žen a 250 skupin osob.

Tabulka č. 2

Počty evidovaných napadených objektů - osob: jednotlivců a skupin osob - c i z i n c ů na území České republiky v roce 1999. Údaje Policie ČR.

Heslo takticko statistické klasifikace	§§ tr.zák.	MUŽI	ŽENY	SKUPINY
<i>Krádeže</i>	247	1691	1221	134
<i>Loupež</i>	234	244	35	81
<i>Vydírání</i>	235	45	9	18
<i>Vražda</i>	219	19	1	5
<i>Úmyslné ublížení na zdraví(vč.pohl.nemocí)</i>	221,222	68	2	7
<i>Braní rukojmí</i>	234a	1	0	0
<i>Omezení a zbavení osobní svobody</i>	231,232	8	5	3
<i>Pohl.zneužívání ostatní</i>	242	0	1	0
<i>Útisk</i>	237	1	0	0
<i>Ublížení na zdraví z nedbalosti</i>	223,224,201	3	1	0
<i>Znásilnění</i>	241	0	4	1
<i>Násilí na veřejném činiteli</i>	153,154/1,1 155, 156/1,2	0	1	0
<i>Nebezpeč. vyhrožování</i>	197a	4	1	1
CELKEM		2084	1281	250 ^{x/}

^{x/}Vzhledem k tomu, že v policejním zdroji informací nebyly uvedeny druhy objektů napadení- skupin osob (tedy to, zda se jednalo o dvoučlenné či vícečlenné skupiny), nemohl být námi vypočten minimální počet osob v těchto skupinách a tím ani zjištěn celkový minimální počet všech Policií ČR evidovaných cizinců poškozených u nás kriminalitou.

Z údajů v tabulce č. 2 potom můžeme pouze zjistit, že cizinci u nás byli v roce 1999 pravděpodobně nejčastěji oběťmi krádeží, dále, ale již méně často, oběťmi loupeží, vydírání, úmyslného ublížení na zdraví. Nikoli zanedbatelné množství osob cizí státní příslušnosti bylo obětí vraždy či pokusu o ni.

* * *

V přílohách č. 5, 6, 7 lze nalézt údaje o minimálních počtech PČR evidovaných osob, které byly kriminalitou nějak bezprostředně poškozeny v jednotlivých **KRAJÍCH** naší **REPUBLIKY**. (Údaje v těchto přílohách se týkají „objektů napadení osob /mužů a žen/„. Nejsou zde tedy započítány osoby, které tvořily „objekty napadení-skupiny osob,,).

Z přílohy č. 5 je patrné, že **n e j v í c e** obětí trestné činnosti zaregistrovala policie v Praze (36,9%, tj. celkem 13029 osob), dále, ale již v mnohem menší míře, v kraji severomoravském (18,3%), kraji jihomoravském (11,3%) a severočeském (9,9%). **N e j m é n ě** obětí kriminality bylo policií zaznamenáno v kraji jihočeském (4,1%, tj. celkem 1448 jednotlivců). Pořadí minimálního evidovaného počtu obětí v jednotlivých krajích republiky zhruba odpovídalo i pořadí počtu obětí v jednotlivých krajích, pokud byli zvlášť sledováni muži a zvlášť ženy (viz podrobněji příloha č. 6 a č. 7).

* * *

Pro dokreslení charakteru trestné činnosti v roce 1999 v naší republice jsou zajímavé i údaje o minimálních počtech Policií ČR evidovaných 0-18 letých obětí kriminality - **O D Ě T E C H A M L A D I S T V Ý C H**.

V roce 1999 evidované **oběti trestné činnosti ve věku do 18 let** tvořily nejméně **14,5%** minimálního počtu policií zaregistrovaných obětí trestné činnosti v ČR (**minimálně celkem 5856 jednotlivců**).

Minimální počet evidovaných obětí kriminality do 18 let věku byl v roce 1999 v IKSP vypočítán z policejních podkladů tak, že byly sečteny objekty napadení osoby /muži, ženy/ v uvedeném věku a k nim byly přičteny 0-18 leté osoby věkově zcela jednoznačně identifikovatelné v napadených objektech-skupinách osob: tj. u hesla věkové složení skupiny osob byly sečteny osoby uvedené pod kódem 01 až 03,07,10 (policejní číselník č. 3 /k formuláři o trestném činu - k položce 08/). (Uvedeným způsobem získané minimální počty obětí ve věku do 18 let jsou v dále uváděných tabulkách č. 3-5 označeny horním indexem: ^{x/}.)

Výše naznačeným způsobem vypočítaný minimální počet 0-18 letých obětí kriminality tvořilo, jak je zřejmé z příloh č. 9 a 10, minimálně 2291 dívek /z nich nejméně 1457 bylo ve věku do 15 let/ a minimálně 2864 chlapců /z nich nejméně 1925 bylo ve věku do 15 let). Z policejních údajů tedy plyne, že nejméně 3382 jedinců (tj. 57,8%) z výše uvedeného minimálního počtu 5856 0-18 letých obětí, tvořily osoby ve věku do 15 let (viz příloha č. 8 a č. 11).

* * *

V roce 1999 **o b ě t i** trestné činnosti **d o 1 8 l e t v ě k u**, byly **v rámci minimálního počtu všech policií evidovaných obětí kriminality v ČR** (objektů napadení-osob) např. u následující trestné činnosti zastoupeny minimálně takto: 99,3% u *pohlavního zneužívání*, 95,3% u *týrání svěřené osoby*. U trestných činů *vydírání*, *znásilnění* a *omezování a zbavení osobní svobody* tvořili 0-18 letí jedinci nejméně třetinu minimálního počtu všech evidovaných obětí těchto trestných činů.

U trestného činu *obchodování se ženami* tvořily dívky v uvedeném věku nejméně

pětinu všech zde zaevidovaných obětí (20,7%) a u *úmyslného ublížení na zdraví* byli 0-18 letí jednotlivci mezi oběťmi zastoupeni nejméně v 11,8 %. U trestné činnosti označené jako *ublížení na zdraví z nedbalosti* tvořili takto mladí jedinci přinejmenším téměř čtvrtinu minimálního počtu všech zde evidovaných obětí (23,2%), u *loupeží* 13,5%. Dále mimo jiné kriminalitou poškozené děti a mladiství tvořili v roce 1999 nejméně 5,8% všech policií zaevidovaných obětí *krádeží*, minimálně 8,6% všech evidovaných obětí *vražd* a pokusů o ně (§ 219 tr. zák.).

* * *

Nejčastěji se v roce 1999 kriminalitou poškozené ***osoby ve věku 0-18 let*** staly **v rámci celkového minimálního počtu policií evidovaných obětí ve věku dětském a mladistvém** /tj. mezi 5856 osobami/ oběťmi trestných činů *pohlavního zneužívání* (20,1%), *vydírání* (18%), *úmyslného ublížení na zdraví* (15,7%), *krádeže* (15,2%), *loupeže* (12,3%); dále pak byly oběťmi *omezení a zbavení osobní svobody* (5%), *znásilnění* (3,5%), *týrání svěřené osoby* (3,1%), *nebezpečného vyhrožování* (2,4%), *ublížení na zdraví z nedbalosti* (1,9%). Počty obětí do 18 let i u ostatních kategorií trestné činnosti viz příloha č. 11.

* * *

Pokud se zaměříme na **absolutní počty** evidovaných ***obětí kriminality ve věku do 18 let***, pak v roce 1999 bylo registrováno v České republice podle policejních zdrojů (viz přílohy č. 8 až č. 11) nejméně 920 osob ve věku dětském a mladistvém, které se staly oběťmi trestné činnosti označované jako *úmyslné ublížení na zdraví*. Mezi těmito 920 jedinci bylo nejméně 693 chlapců a 188 dívek. Minimálně 110 osob ve výše uvedeném věku bylo oběťmi *ublížení na zdraví z nedbalosti*.

Z naposledy uvedených příloh je dále zřejmé, že minimálně 1174 jedinců do 18 let věku se stalo v roce 1999 oběťmi *pohlavního zneužívání* (mezi nimi bylo nejméně 170 chlapců /z toho přinejmenším 17 chlapců ve věku do 6 let a 143 chlapců ve věku od 7 do 15 let/).

Mezi v roce 1999 uvedenými evidovanými sexuálně zneužívanými dívkami a chlapci bylo minimálně 86,6% dětí ve věku do 15 let (1017 osob, mezi nimiž bylo přinejmenším 59 dívek ve věku do 6 let a, jak již bylo uvedeno, nejméně 17 chlapců v tomtéž věku).

Vedle toho značná část minimálního počtu 0-18 letých jedinců poškozených kriminalitou se stala v roce 1999 oběťmi *krádeže* (887 osob, z nich nejméně 239 ve věku do 15 let), *vydírání* (1053 osob, z nich minimálně 632 ve věku do 15 let: je to o 166 obětí vydírání více než v roce předcházejícím), *loupeže* (720 osob, což je o zhruba 100 osob více než v roce předcházejícím). Z 0-18 letých obětí *loupeže* v roce 1999 jich minimálně polovina bylo ve věku do 15 let (356 osob). Oběťmi *omezování a zbavení osobní svobody* se stalo mezi evidovanými 0-18 letými oběťmi kriminality nejméně 293 osob (z nich 202 ve věku do 15 let), oběťmi *znásilnění* bylo přinejmenším 205 dívek (z toho minimálně 81 dívek bylo ve věku do 15 let).

Nejméně 25 dětí a mladistvých se stalo oběťmi *vraždy* (§ 219 tr. zák.) a dále čtyři děti (dva chlapci a dvě dívky) byly *usmrceny matkou bezprostředně po porodu* (§ 220 tr. zák.).

Z dalších údajů uvedených v příloze č. 11 o minimálních počtech evidovaných obětí trestné činnosti ve věku do 18 let si lze povšimnout mimo jiné např. skutečnosti, že nejméně 184 z těchto jednotlivců bylo týráno jako svěřená osoba, nejméně 142 dětí a mladistvých bylo obětmi nebezpečného vyhrožování, 40 obětmi útisku, 18 obětmi únosu. Dvanáct dívek ve věku do 18 let bylo zaevidováno jako oběti obchodování se ženami.

* * *

Sledujeme-li minimální počty policíí evidovaných **o b ě t í trestné činnosti v e vě k u d o 18 let** v jednotlivých krajích České republiky, je zřejmé, že **n e j v í c e** těchto obětí bylo Policíí ČR registrováno v roce 1999, obdobně jako v roce předcházejícím, v následujících třech krajích: severomoravském, středočeském a v Praze (viz tabulka č. 3 a příloha č. 11).

V kraji s e v e r o m o r a v s k é m bylo zaznamenáno 1099 obětí kriminality ve věku dětském a mladistvém (18,8% všech evidovaných 0-18 letých obětí trestné činnosti v ČR), v P r a z e 1045 obětí (17,8% všech evidovaných 0-18 letých obětí trestné činnosti v ČR) a v kraji s t ř e d o č e s k é m rovněž téměř plných tisíc obětí (994 jedinců, což je 17% všech evidovaných 0-18 letých obětí trestné činnosti v ČR).

N e j m é n ě nezletilých a mladistvých obětí kriminality v České republice bylo v roce 1999 zaznamenáno (právě tak jako v roce předcházejícím) v kraji j i h o č e s k é m (4,1% všech evidovaných 0-18 letých obětí trestné činnosti v naší republice /237 osob/) a dále v kraji a z á p a d o č e s k é m a v ý c h o d o č e s k é m. V kraji západočeském se jednalo o 7,5% všech obětí uvedené sociálně nežádoucí činnosti v České republice ve věku do 18 let, v kraji východočeském o 7,8%.

Tabulka č. 3

Minimální počty evidovaných 0-18 letých obětí kriminality v roce 1998 a 1999 v jednotlivých krajích České republiky (z údajů Policie ČR).

Rok	Kraje České republiky								0-18letých OBĚTÍ CELKEM
	Praha	středo- český	jiho- český	západo- český	severo- český	východo- český	jiho- morav- ský	severo- morav- ský	
1998	1104	914	280	472	679	465	678	1065	5657
1999	1045	994	237	440	811	458	772	1099	5856 ^{x/}

^{x/} Způsob výpočtu minimálního počtu evidovaných 0-18 letých obětí kriminality v r. 1999 viz text výše.

* * *

Na základě údajů o minimálních počtech policíí evidovaných obětí trestné činnosti ve věku dětském a mladistvém v jednotlivých krajích České republiky v roce 1999 můžeme dále konstatovat např. následující (viz příloha č. 11).

Nejvíce obětí vražd (§ 219 tr. zák.), z celku policíí zaevidovaných 25 obětí tohoto trestného činu ve věku do 18 let, bylo zaznamenáno v kraji středočeském (6 obětí), v kraji východočeském a jihomoravském (po 5-ti obětech).

Oběťmi úmyslného ublížení na zdraví byli podle policejních údajů hlavně mladiství a děti z kraje severomoravského (35,4% všech evidovaných 0-18 letých obětí tohoto trestného činu) a z kraje severočeského (15,5%).

Nejvíce nezletilých a mladistvých obětí ublížení na zdraví z nedbalosti se podle policejních záznamů vyskytlo v obou krajích moravských a v kraji severočeském (zhruba po pětině všech evidovaných 0-18 letých obětí této trestné činnosti).

Oběti trestného činu obchodování se ženami ve věku dětském a mladistvém (12 osob) byly zaregistrovány policíí v roce 1999 (oproti roku 1998, kdy byly zaznamenány pouze v kraji severočeském) již ve třech krajích České republiky. Nejvíce jich bylo evidováno v kraji severočeském (6 osob), dále pak v kraji severomoravském (4 osoby) a západočeském (2 osoby).

Tabulka č. 4

Minimální počty evidovaných 0-18 letých obětí trestných činů týrání svěřené osoby, znásilnění a pohlavního zneužívání v roce 1998 a 1999 v jednotlivých krajích ČR (z údajů Policie ČR).

Heslo	Rok	Kraje České republiky								
Takticko statistické		Praha	středočeský	jihocheský	západočeský	severočeský	východočeský	jihomoravský	severomoravský	Celkem obětí 0-18let.
Klasifikace										
týrání svěř.	1998	11	19	12	7	11	17	23	29	129
osoby:§215 TZ	1999	25	19	14	14	27	22	21	42	184 ^{x/}
Znásilnění	1998	29	15	11	19	38	18	28	50	208
(§ 241 TZ)	1999	25	49	5	18	34	23	19	32	205 ^{x/}
pohlav.zneuž.	1998	267	280	88	141	149	143	153	169	1390
·										
§§TZ:242,243	1999	164	210	86	120	171	118	159	146	1174 ^{x/}

^{x/} Způsob výpočtu minimálního počtu evidovaných 0-18 letých obětí kriminality v r. 1999 viz text výše.

Jak je zřejmé z tabulky č. 4, nejpočetněji byly v roce 1999 oběti do 18 let věku zastoupeny u trestného činu týrání svěřené osoby v kraji severomoravském (22,8% všech v roce 1999 evidovaných 0-18 letých týraných osob), dále pak v kraji severočeském (14,7%) a v Praze (13,6 %). (Z tabulek č. 4 a 5 lze, jak je patrné, porovnat údaje o počtech 0-18 letých obětí vybrané trestné činnosti v roce 1998 a 1999 v jednotlivých krajích republiky).

Z tabulky č. 4 dále plyne, že v naposledy uvedeném roce nejvíce obětí znásilnění ve věku do 18 let bylo zaznamenáno v kraji středočeském (23,9% ze všech evidovaných znásilněných dívek), severočeském (16,6%), severomoravském (15,6%) a v Praze (12,2%).

Z téže tabulky je rovněž evidentní, že nezletilé a mladistvé oběti pohlavního zneužívání se nejčastěji podle policejních zdrojů vyskytly v roce 1999 v kraji středočeském (17,9% ze všech obětí této trestné činnosti ve věku do 18 let) a dále v kraji severočeském (14,6%), jihomoravském (13,5%) a v Praze (14%).

Z údajů v další tabulce č. 5 vyplývá, že nejvíce mladých jednotlivců, kteří se stali v roce 1999 obětmi loupeže bylo zaznamenáno v Praze (24,3% všech evidovaných 0-18 letých obětí loupeží) a dále pak v kraji severomoravském (23,3%) a severočeském (20,3%).

Nejvíce obětí krádeže ve věku dětském a mladistvém bylo v roce 1999, obdobně jako v roce 1998, zaevidováno policií v Praze (asi polovina /50,7%/ všech 0-18 letých obětí tohoto trestného činu v České republice), dále pak v kraji severomoravském (15,7%) a jihomoravském (13,5%) - viz též tabulka č. 5.

Z tabulky č. 5 je rovněž patrné, že obětmi vydírání byly mladé osoby v roce 1999 obdobně jako v roce předcházejícím nejčastěji v kraji středočeském (39,3% všech obětí tohoto trestného činu ve věku do 18 let) a dále, ale to již mnohem méně často, v kraji severomoravském (13,9%), jihomoravském (15,1%) a kraji severočeském (10,2%).

Tabulka č. 5

Minimální počty evidovaných 0-18 letých obětí trestných činů krádeže, loupeže a vydírání v roce 1998 a 1999 v jednotlivých krajích České republiky (z údajů Policie ČR).

Heslo	Rok	Kraje České republiky								
Takticko statistické klasifikace		Praha	středo- český	jiho- český	západo- český	severo- český	východo- český	jiho- morav- ský	severo- morav- ský	Celkem obětí 0-18l.
Krádeže	1998	388	33	16	32	85	23	115	139	831
§ 247 TZ	1999	450	23	6	49	81	19	120	139	887 ^{x/}
Loupeže	1998	165	58	6	70	92	46	54	127	618
§ 234 TZ	1999	175	56	12	42	146	24	97	168	720 ^{x/}
Vydírání	1998	75	351	28	59	70	76	111	117	887
§ 235 TZ	1999	77	414	26	63	107	61	159	146	1053 ^{x/}

^{x/} Způsob výpočtu minimálního počtu evidovaných 0 - 18 letých obětí kriminality v r. 1999 viz text výše.

Souhrn

Policií ČR zaevidovaný minimální počet obětí kriminality zůstal v roce 1999 v České republice zhruba stejný jako v roce předcházejícím. Minimální počet policíí evidovaných napadených osob v roce 1999 činil 40 422 jedinců (bylo zaznamenáno o 112 obětí více než v roce 1998). Udrží se tedy zatím naznačený poněkud se snižující trend PČR evidovaného počtu obětí trestné činnosti u nás, který za posledních deset let kulminoval v roce 1996.

Z porovnání dat o minimálních počtech policíí evidovaných obětí kriminality a o následcích, které kriminalita na těchto obětech zanechala v roce 1998 a 1999 vyplývá, že oproti roku předcházejícímu vzrostl v roce 1999 v minimálním počtu obětí trestné činnosti procentový podíl obětí s jinými následky, a to o 2,1%. Současně poněkud poklesl procentový podíl zranění kriminalitou poškozených osob (o 1,1%). Dále poklesl i procentový podíl obětí tzv. bez následků, a to téměř o jedno procento (0,9%). Poněkud (o 0,1%) poklesl i procentový podíl úmrť evidovaných obětí kriminality.

Je zřejmé, že při obdobném policíí evidovaném minimálním počtu obětí kriminality v roce 1999 jako v roce 1998, došlo v České republice v roce 1999 oproti roku předcházejícímu ke zvýšení procentového zastoupení obětí s jinými následky kriminality. Současně se ale snížil procentový podíl jak poranění obětí v důsledku trestné činnosti vůči nim spáchané, tak i procentový podíl obětí tzv. bez následků. Rovněž procentový podíl obětí, které zemřely na následky trestné činnosti poněkud, byl jen velmi málo, poklesl.

Literatura a další prameny informací

- ^{1/} Legislativní návrh na poskytování bezplatné právní pomoci některým obětem závažné násilné a mravnostní trestné činnosti. Zpravodaj BKB, č. 2, 1999, str. 15-16.
- ^{2/} Vitoušová, P.: Trestný čin znásilnění a jeho oběti (zkušenosti organizace pro pomoc obětem). Referát na semináři: Trestný čin znásilnění a jeho oběti. Poslanecká sněmovna 13.9.2000.
- ^{3/} Podnět BKB ke zřízení oddělených čekáren pro oběti trestných činů adresovaný Ministerstvu spravedlnosti ČR. Zpravodaj BKB, č. 1, 2000, str. 18-21.
- ^{4/} Vitoušová, P.: Zdravotní systém včasné detekce a pomoci obětem násilných trestných činů z pohledu nestátní organizace pro pomoc obětem (popis stavu, hlavní problémy, návrhy na jejich řešení). Předneseno 2.10.2000 na zasedání Republikového výboru pro prevenci kriminality v Praze, MVČR, 2000.
- ^{5/} Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině. Průvodce pro zdravotníky a profesionální pečovatele. Ambulance pro poruchy paměti, FNKV Praha, Praha, 2000, str. 43-návrh průvodce.
- ^{6/} Petice za zákonné ošetření problému násilí na ženách v české společnosti v souladu se zákonem 85/1990 Sb. Podal Koordinační kruh prevence násilí na ženách, dne 14.5.1998.
- ^{7/} Násilí proti zdravotně postiženým. Seminář SZdP v ČR k mezinárodnímu dni zdravotně postižených. 3.12.1999. Tisková zpráva, str. 11.
- ^{8/} Peněžitá pomoc obětem trestných činů v roce 1998. Zpravodaj BKB, č. 2, 1999, str. 11-12.
- ^{9/} K problematice obětí trestných činů a k výsledkům výzkumu obětí v ČR. Sborník příspěvků z konference konané 22.10.1998 v Praze. IKPS, BKB, Praha 1999, str. 63.
- ^{10/} Válková, J.: Výzkum obětí trestného činu v České republice. IKSP, Praha, 1997, str. 150.
- ^{11/} Pomoc obětem domácího násilí. Pracovní setkání-7.12.1999. BKB, Praha, 1999, str. 37.
- ^{12/} Násilí v rodině a jeho důsledky. Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků, Prachatice 29-30.5.1998. MPSV, Praha, 1999, str. 95.
- ^{13/} Pechačová, Z. a kol.: Problematika obětí trestné činnosti a distresu v ČR. Čs. psychologie, č. 6, 1999, str. 504-516.
- ^{14/} Mezinárodní příručka pomoci obětem o využití a aplikaci deklarace OSN o základních principech spravedlnosti ohledně obětí trestného činu a ohledně obětí zneužití moci. Návrh. IKSP, 1997, str. 116.
- ^{15/} Martinková, M.: Oběti trestné činnosti v ČR v roce 1998. In: Marešová, A. a kol.: Kriminalita v roce 1998 (Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality). IKSP, Praha, 1999, str. 83 (24-44).
- ^{16/} <http://www.feminismus.cz/org./rosa/>
- ^{17/} Franková, Z., Vitoušová, P.: Zpráva ze studijní cesty Bílého kruhu bezpečí. New York, 16-22.9.2000. BKB, Praha, 2000, str. 24.
- ^{18/} Setkání v Senátu. Zpravodaj BKB, č. 3, 1999, str. 3-9.
- ^{19/} Odbor odškodnění Ministerstva spravedlnosti ČR- evidence vedená tímto odborem.
- ^{20/} http://members.tripod.com/-elektra_cz/index.htm

Příloha č. 1

MINIMÁLNÍ POČET EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI v r. 1999 V ČESKÉ REPUBLICE.

(Z údajů Policie ČR /formulář o trestném činu, položka 08, objekty napadení - osoby^{x/}.)

HESLO TAKTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZÁK.	POČET OBĚTÍ S NÁSLEDKY TRESTNÝCH ČINŮ				
		ÚMRTÍ	ZRANĚNÍ	JINÝ NÁSLEDEK	BEZ NÁSLEDKU	CELKEM OBĚTÍ
Krádež	247	0	96	13 153	1986	15235
Loupež	234	8	1092	3209	1027	5336
Vydírání	235	2	280	1760	906	2948
Vražda	219	170	101	8	11	290
Vražda novorozence matkou	220	4	0	0	0	4
Úmyslné ublížení na zdraví vč. pohlavní nemocí)	221, 222	39	7231	323	182	7775
Ublížení na zdraví pohlav. nemocí z nedbalosti	223, 224	0	3	0	0	3
Ohrožování pohl. nemocí	226	0	1	5	2	8
Ublíž. na zdraví z nedbal. (pracovní úrazy, ostatní)	223, 224, 201	83	357	16	18	474
Pohlav. zneuž. v závislosti	242/2,243	0	2	151	58	211
Pohlav. zneužívání ostatní	242	1	11	661	298	971
Znásilnění	241	0	106	398	133	637
Obchodování se ženami	246	0	1	41	16	58
Unos	216	0	1	14	5	20
Omezování a zbavení osobní svobody	231, 232	0	104	466	243	813
Útisk	237	0	0	71	25	96
Braní rukojmí	234a	0	2	7	1	10
Týrání svěřené osoby	215	2	88	80	23	193
Opuštění dítěte	212	0	4	9	5	18
Usmrcení lidského plodu	228	0	1	0	0	1
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153, 154/1, 155, 156/1,2	0	470	792	487	1749
Nebezpečné vyhrožování	197a	1	468	1574	1084	3127
Ostatní násilné tr. činy	230,233	2	6	4	1	13
Ostatní hospodářské trestné činy	xx/	0	0	1	0	1
Ostatní trestná činnost	xx/	21	171	171	68	431
OBĚTI CELKEM		333	10596	22914	6579	40422

^{x/} Jedná se o součet "objektů napadení - osob (mužů, žen)* a osob, které tvoří Policií ČR zvlášť evidované "objekty napadení - skupiny osob".

xx/§§ tr. zák.: 122, 189, 190, 191, 192, 194a, 250, 253

xxx/ §§ tr.zák.: 154/2, 164,165,167,168,169a,169b,172,174,175,177,179,180-184,189, 190,194a, 200,206-209,239/1,240/1,253,255, 259, 262-265

Příloha č. 2

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI v ČR v r. 1999 - VĚK "OBJEKTŮ NAPADENÍ - OSOB: MUŽŮ", které Policie ČR vykazuje ve formuláři o tr.činu.

(Údaje se týkají cca 87% minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob^{x/}).

Heslo takticko statistické klasifikace	§§ TR.ZÁK.	Muži - věk obětí v letech					
		0-18	19-30	31-40	41-60	61 a více	Celkem
Krádeže	247	393	2084	1139	2436	1148	7200
Loupež	234	495	992	542	767	201	2997
Vydírání	235	679	453	245	250	50	1677
Vražda	219	11	35	45	51	9	151
Vražda novorozence matkou	220	2	0	0	0	0	2
Úmyslné ublížení na zdraví (vč. pohlavní nemoci)	221, 222	693	1640	896	1224	218	4671
Ublížení na zdraví pohlavní nemocí z nedbalosti	223, 224	1	0	1	0	0	2
Ohrožování pohlavní nemocí	226	1	0	0	0	0	1
Ublížení na zdraví z nedbalosti (pracovní úrazy, ostatní)	223, 224, 201	68	80	43	63	26	280
Pohlavní zneuž. v závislosti	242/2, 243	25	0	0	0	0	25
Pohlavní zneužívání ostatní	242	145	0	0	0	0	145
Znásilnění	241	0	0	0	0	0	0
Obchodování se ženami	246	0	0	0	0	0	0
Únos	216	7	0	0	0	0	7
Omez a zbav. osob. svobody	231, 232	149	68	28	26	6	277
Útisk	237	22	4	4	5	2	37
Braní rukojmí	234a	0	0	0	0	1	1
Týrání svěřené osoby	215	71	0	0	0	1	72
Opuštění dítěte	212	8	0	0	0	0	8
Usmrcení lidského plodu	228	0	0	0	0	0	0
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153, 154/1, 155, 156/1, 2	3	387	158	67	24	639
Nebezpečné vyhrožování	197a	66	214	141	280	89	790
Ostatní násilné trestné činy	230, 233	4	1	0	0	1	6
Ostatní hospodářské tr. činy	xx/	0	0	1	0	0	1
Ostatní trestná činnost	xxx/	21	46	53	83	22	225
OBĚTÍ CELKEM		2864	6004	3296	5252	1798	19214

^{x/} Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili "skupiny osob". Policie ČR vykazuje pro své potřeby vedle "objektů napadení - osob" (mužů, žen), zvlášť "objekty napadení - skupiny osob". Z údajů policie u "objektů napadení - skupin osob" není možné vždy jednoznačně určit, kolik je v těchto skupinách mužů a kolik žen, kolik těmto mužům nebo ženám je let apod. Viz blíže text týkající se obětí trestné činnosti.

xx/ §§ tr. zák.: 122, 189, 190, 191, 192, 194a, 250, 253

xxx/ §§ tr. zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168, 169a, 169b, 172, 174, 175, 177, 179, 180-184, 189, 190, 194a, 200, 206-209, 239/1, 240/1, 253, 255, 259, 262-265

Příloha č. 3

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI v ČR v r. 1999 -

VĚK "OBJEKTŮ NAPADENÍ - OSOB: ŽEN", které Policie ČR vykazuje ve formuláři o tr.činu.

(Údaje se týkají cca 87% minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob x).

Heslo takticko statistické klasifikace	§§ TR.ZÁK.	Ženy - věk obětí v letech					Celkem
		0-18	19-30	31-40	41-60	61 a více	
Krádeže	247	455	2178	1088	2459	1321	7501
Loupež	234	98	435	248	448	221	1450
Vydírání	235	151	232	103	126	27	639
Vražda	219	10	17	12	23	25	87
Vražda novorozence matkou	220	2	0	0	0	0	2
Úmyslné ublížení na zdraví (vč. pohlavní nemoci)	221, 222	188	688	675	766	137	2454
Ubližení na zdraví pohlavní nemocí z nedbalosti	223, 224	1	0	0	0	0	1
Ohrožování pohlavní nemocí	226	0	3	0	0	0	3
Ubližení na zdraví z nedbalosti (prac.úrazy, ostatní)	223, 224, 201	35	13	14	32	21	115
Pohlavní zneuž. v závislosti	242/2,243	153	5	0	0	0	158
Pohlavní zneužívání ostatní	242	730	2	0	1	0	733
Znásilnění	241	205	259	90	72	5	631
Obchodování se ženami	246	8	3	0	0	0	11
Únos	216	7	1	1	0	0	9
Omez a zbav. osob. svobody	231,232	126	191	70	68	15	470
Útisk	237	16	3	1	5	1	26
Braní rukojmí	234a	1	1	0	0	0	2
Týrání svěřené osoby	215	33	0	0	0	1	34
Opuštění dítěte	212	4	0	0	0	0	4
Usmrcení lidského plodu	228	0	1	0	0	0	1
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153,154/1, 155, 156/1,2	0	16	8	5	1	30
Nebezpečné vyhrožování	197a	53	492	446	526	120	1637
Ostatní násilné trestné činy	230,233	2	3	1	0	1	7
Ostatní hospodářské tr.činy	xx/	0	0	0	0	0	0
Ostatní trestná činnost	xxx/	13	13	24	38	10	98
OBĚTÍ CELKEM		2291	4556	2781	4569	1906	16103

*/ Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili "skupiny osob". Policie ČR vykazuje pro své potřeby vedle "objektů napadení - osob (mužů, žen)", zvlášť "objekty napadení - skupiny osob". Z údajů policie u "objektů napadení-skupin osob" není možné vždy jednoznačně určit, kolik je v těchto skupinách mužů a kolik žen, kolik těmto mužům nebo ženám je let apod. Viz blíže text týkající se obětí trestné činnosti.

xx/ §§ tr. zák.: 122, 189, 190, 191, 192, 194a, 250, 253

xxx/ §§ tr. zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168, 169a, 169b, 172, 174, 175, 177, 179, 180-184, 189, 190, 194a, 200, 206-209, 239/1, 240/1, 253, 255, 259, 262 -265

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI v r. 1999 v ČR - VĚK "OBJEKTŮ NAPADENÍ - OSOB (MUŽŮ, ŽENY)"^{x/}, které Policie ČR vykazuje ve formuách o trestném činu. (Údaje se týkají cca 87% minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob).

Heslo takticko statistické klasifikace	§§ TR.ZÁK.	0-18		Věk obětí v letech		19-61 a více		0-61 a více	
		muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Krádež	247	393	455	848	6807	7046	13853	7200	7501
Loupež	234	495	98	593	2502	1352	3854	2997	1450
Vydírání	235	679	151	830	998	488	1486	1677	639
Vražda	219	11	10	21	140	77	217	151	87
Vražda novorozence matkou	220	2	2	4	0	0	0	2	2
Úmysl ublížit na zdraví(i) pohl.nem)	221,222	693	188	881	3978	2266	6244	4671	2454
Ublížení na zdraví pohlavní nemocí z nedbalostí	223,224	1	1	2	1	0	1	2	1
Ohrožování pohlavní nemocí	226	1	0	1	0	3	3	1	3
Ublíž. na zdraví z nedbalostí (prac.úrazy, ostatní)	223,224,201	68	35	103	212	80	292	280	115
Pohl. zneužívání v závislosti	242/2,243	25	153	178	0	5	5	25	158
Pohlavní zneužívání ostatní	242	145	730	875	0	3	3	145	733
Znásilnění	241	0	205	205	0	426	426	0	631
Obchodování se ženami	246	0	8	8	0	3	3	0	11
Únos	216	7	7	14	0	2	2	7	9
Omez.a zbav. osob. svobody	231,232	149	126	275	128	344	472	277	470
Útlak	237	22	16	38	15	10	25	37	26
Braní rukojmí	234a	0	1	1	1	1	2	1	2
Tyrání svěřené osoby	215	71	33	104	1	1	2	72	34
Opuštění dítěte	212	8	4	12	0	0	0	8	4
Usmrcení lidského plodu	228	0	0	0	0	1	1	0	1
Násilí na veřejném činiteři	153,154/1,155								
(členu policie a ostat.)	156/1,2	3	0	3	636	30	666	639	30
Nebezpečné vyhrožování	197a	66	53	119	724	1584	2308	790	1637
Ostatní násilné trestné činy	230,233	4	2	6	2	5	7	6	7
Ostatní hospodářské tr. činy	xx/	0	0	0	1	0	1	1	0
Ostatní trestná činnost	xxx/	21	13	34	204	85	289	225	98
OBĚTI CELKEM		2864	2291	5155	16350	13812	30162	19214	16103
									35317

x/ Jedná se o "objekty napadení - jednotlivce /muže, ženy". Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili "skupiny osob".

xx/ §§ tr. zák.: 122,189,190,191,192, 194a, 250,253

xxx/ §§ tr. zák.: 154/2, 164,165,167,168,169a,169b,172,174,175,177,179,180 -184, 189,190,194a,200,206-209,239/1,240/1,253,255, 259, 262-265

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TR.ČINNOSTI v r. 1999 v ČR -"OBJEKTY NAPADENÍ-OSOBY: (MUŽI,ŽENY)"x/ DĚLENÍ PODLE KRAJŮ.
Z údajů Policie ČRÚdaje se týkají cca 87% minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob).

Heslo takticko			KRAJ								
statistické	§§ TR.ZAK.	PRAHA	STŘEDO-ČESKÝ	JIHO-ČESKÝ	ZAPADO-ČESKÝ	SEVERO-ČESKÝ	VÝCHODO-ČESKÝ	JIHO-MORAVSKÝ	SEVERO-MORAVSKÝ	ČR	
Klasifikace											
Krádež	247	9361	454	219	602	853	280	1356	1576	14701	
Loupež	234	1682	393	125	337	518	152	494	746	4447	
Vydírání	235	400	475	120	166	278	159	358	360	23161	
Vražda	219	54	33	13	14	32	30	29	33	2387	
Vražda novorozence matkou	220	0	0	0	2	0	0	0	2	4	
Úmyslné ublížení na zdraví											
(vč. pohlavní nemoci)	221,222	699	571	437	482	861	584	767	2724	71259	
Ublížení na zdraví pohlavní											
nemoci z nebalosti	223,224	2	0	0	0	0	0	0	1	3	
Ohrožování pohlav. nemocí	226	0	1	0	3	0	0	0	0	4	
Ublíž. na zdraví z nebalosti											
(pracovní úrazy, ostatní)	223,224,201	27	96	25	39	44	38	49	77	395	
Pohl. zneuž. v závislosti	242/2,243	23	28	15	9	38	23	18	29	183	
Pohlavní zneužívání ostatní	242	126	168	70	98	103	93	129	91	878	
Znásilnění	241	114	83	47	56	95	71	59	106	631	
Obchodování se ženami	246	0	0	0	2	5	0	0	4	11	
Únos	216	2	4	1	1	0	3	3	2	16	
Omez.a zbav. osob.svobody	231, 232	94	156	22	57	112	91	127	88	747	
Útlak	237	23	21	2	1	1	4	5	6	63	
Braní rukojmí	234a	2	0	0	0	0	0	1	0	3	
Tyrání svěřené osoby	215	18	7	8	9	18	9	18	19	106	
Opuštění dítěte	212	0	3	1	1	2	1	2	2	12	
Usmrcení lidského plodu	228	0	0	0	0	0	1	0	0	1	
Násilí na veřejném činiteři	153,154/1,155										
(členu policie a ostat.)	156/1,2	121	56	37	64	132	65	75	119	669	
Nebezpečné vyhrožování	197a	181	207	287	243	366	277	452	414	2427	
Ostatní násilné trestné činy	230,233	3	2	1	2	3	1	0	1	13	
Ostatní hospodářské tr.činy	xx/	0	0	0	1	0	0	0	0	1	
Ostatní trestná činnost	xx/	97	19	18	14	40	32	44	59	323	
OBĚTI CELKEM		13029	2777	1448	2203	3501	1914	3986	6459	35317	

x/ Jedná se o "objekty napadení - osoby: jednotlivce". Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeny napadené osoby, které tvořily "skupiny osob".

xx/ §§ TZ: 122,189,190,191,192,194a,250,253

xxv/ §§ TZ:154/2, 164,165,167,168,169a,169b,172,174,175,177,179,180-184,189,190,200,206-209,239/1,240/1,253,255,259,262-265

MINIMALNI POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TR. ČINNOSTI v.r. 1999 v ČR - "OBJEKTY NAPADENÍ - OSOBY: MUŽI" xI. DĚLENÍ PODLE KRAJŮ.
 Údaje Policie ČR. (Údaje se týkají cca 87% minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob).

Heslo takticko	statistické	§§ TR.ZÁK.	PRAHA	STŘEDO-ČESKÝ	JIHO-ČESKÝ	KRAJ	ZAPADO-ČESKÝ	SEVERO-ČESKÝ	VYCHODO-ČESKÝ	JIHO-MORAVSKÝ	SEVERO-MORAVSKÝ	CR
Krádež	247	4810	270	94	252	348	133	633	660	7200		
Loupež	234	1101	292	91	231	354	106	331	491	2997		
Vydrání	235	282	398	83	110	179	123	251	251	1677		
Vražda	219	38	21	10	9	20	17	15	21	151		
Vražda novorozence matkou	220	0	0	0	1	0	0	0	1	2		
Úmyslné ublížení na zdraví	221,222	458	418	292	339	546	415	530	1673	4671		
(vč. pohavní nemoci)												
Ublížení na zdraví pohavní	223,224	1	0	0	0	0	0	0	1	2		
nemoci z nedbalosti	226	0	0	0	1	0	0	0	0	1		
Ohrožování pohl.nemocí												
Ublížení na zdraví z nedbalosti	223,224,201	23	64	17	27	34	26	31	58	280		
(pracovní úrazy, ostatní)	242/2,243	8	2	0	2	5	6	0	2	25		
Pohl. zneužívání/závisti	242	10	32	12	14	19	20	20	18	145		
Pohavní zneužívání ostatní	216	0	2	1	0	0	2	1	1	7		
Únos	231,232	34	101	4	16	37	30	39	16	277		
Omez. a zbav.osobní svobody	237	4	20	1	1	1	2	2	6	37		
Útlak	234a	1	0	0	0	0	0	0	0	1		
Braní rukojmí	215	11	6	6	7	11	4	14	13	72		
Tyrání svěžené osoby	212	0	2	1	0	1	1	1	2	8		
Opuštění dítěte	153,154/1,155	115	49	37	59	129	60	73	117	639		
Násilí na veřej. činitele	156/1,2	83	90	80	76	93	90	144	134	790		
(členů policie a ostat.)	197a	2	0	0	1	2	1	0	0	6		
Nebezpečné vyhrožování	230,233	0	0	0	1	0	0	0	0	1		
Ostatní násilné tr. činy	xx/	0	0	0	1	0	0	0	0	1		
Ostatní hospodářské tr. činy	xx/	60	15	11	10	31	24	32	42	225		
Ostatní trestná činnost	xx/	7041	1782	740	1157	1810	1060	2117	3507	19214		
OBĚTI CELKEM												

Príloha č. 6

x/ Jedná se o "objekty napadení-osoby: jednotlivce". Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeny napadené osoby, které tvořily "skupiny osob".
 xx/ §§ 172, 122, 189, 190, 191, 192, 194a, 250, 253
 xxx/ §§ 172, 154/2, 164, 165, 167, 168, 169a, 169b, 172, 174, 175, 177, 179, 180-184, 189, 190, 200, 206-209, 239/1, 240/1, 253, 255, 259, 262-265

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBETI TRČINNOSTI V R.1999 V ČR - "OBJEKTY NAPADENÍ- OSOBY: ŽENY". DĚLENÍ PODLE KRAJŮ.
 Údaje Police ČR.(Údaje se týkají cca 87% minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob).

Heslo takticko statistické klasifikace	§§ TR.ZAK.	PRAHA	STŘEDO- ČESKÝ	JIHO- ČESKÝ	KRAJ ČESKÝ	ZAPADO- ČESKÝ	SEVERO- ČESKÝ	VÝCHODO- ČESKÝ	JIHO- MORAVSKÝ	SEVERO- MORAVSKÝ	ČR
Krádež	247	4551	184	125	350	505	147	723	916	7501	
Loupež	234	581	101	34	106	164	46	163	255	1456	
Vydírání	235	118	77	37	56	99	36	107	109	638	
Vražda	219	16	12	3	5	12	13	14	12	87	
Vražda novorozence matkou	220	0	0	0	1	0	0	0	1	2	
Úmyslné ublížení na zdraví											
(vč. pohl. nem.)	221,222	241	153	145	143	315	169	237	1051	2454	
Ublížení na zdraví pohlavní nemocí z nedbalosti	223,224	1	0	0	0	0	0	0	0	1	
Ohrožování pohl.nemocí	226	0	1	0	2	0	0	0	0	3	
Ublíž. na zdraví z nedbalosti											
(prac.úrazy, ostatní)	223,224,201	4	32	8	12	10	12	18	19	115	
Pohl. zneužívání v závislosti	242/2,243	15	26	15	7	33	17	18	27	158	
Pohlavní zneužívání ostatní	242	116	136	58	84	84	73	109	73	733	
Znásilnění	241	114	83	47	56	95	71	59	106	631	
Obchodování se ženami	246	0	0	0	2	5	0	0	4	11	
Únos	216	2	2	0	1	0	1	2	1	9	
Omez a zbav. osob. svobody	231,232	60	55	18	41	75	61	88	72	470	
Útlak	237	19	1	1	0	0	2	3	0	26	
Braní rukojmí	234a	1	0	0	0	0	0	1	0	2	
Týrání svěžené osoby	215	7	1	2	2	7	5	4	6	34	
Opuštění dítěte	212	0	1	0	1	1	0	1	0	4	
Usmrcení lidského plodu	228	0	0	0	0	0	1	0	0	1	
Násilí na veřejném činiteři	153,154/1,155										
(členu policie a ostat.)	156/1,2	6	7	0	5	3	5	2	2	30	
Nebezpečné vyhrcožování	197a	98	117	207	167	273	187	308	280	1637	
Ostatní násilné tr. činy	230,233	1	2	1	1	1	0	0	1	7	
Ostatní trestná činnost	xxv	37	4	7	4	9	8	12	17	98	
OBĚTI CELKEM		5988	995	708	1046	1691	854	1869	2952	16103	

x/ Jedná se o "objekty napadení - osoby: jednotlivce". Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeny osoby, které tvořily "skupiny osob".

xv/ §§T.Z.: 154/2, 164,165,167,168,169a,169b,172,174,175,177,179,180-184,188,190,200,206-209,239/1,240/1,253,255,259,262-265

Příloha č. 8

MINIMÁLNÍ POČET OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI VE VĚKU 0-18 LET
 v ČR v R. 1999 - rozdělení podle vybraných věkových skupin. (Z údajů Policie ČR).
 (Údaje se týkají cca 87% minimál. počtu evidovaných objektů napadení-osob x/)

Heslo takticko statistické klasifikace	§§ TR.ZÁK.	věk obětí - v letech		
		0-18	0-15	16-18
Krádež	247	848	239	609
Loupež	234	593	356	237
Vydírání	235	830	632	198
Vražda	219	21	16	5
Vražda novorozence matkou	220	4	4	0
Úmyslné ublížení na zdraví (vč. pohlavní nemoci)	221,222	881	495	386
Ublížení na zdraví pohlavní nemoci z nedbalosti	223,224	2	2	0
Ohrožování pohlavní nemocí	226	1	1	0
Ublížení na zdraví z nedbal. (pracovní úrazy, ostatní)	223,224,201	103	89	14
Pohlavní zneužívání v závislosti	242/2,243	178	160	18
Pohlavní zneužívání ostatní	242	875	857	18
Znásilnění	241	205	81	124
Obchodování se ženami	246	8	1	7
Únos	216	14	14	0
Omezování a zbavení osobní svobody	231, 232	275	202	73
Útlak	237	38	24	14
Braní rukojmí	234a	1	1	0
Týrání svěřené osoby	215	104	103	1
Opuštění dítěte	212	12	12	0
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostatní)	153,154/1,155 156/1,2	3	1	2
Nebezpečné vyhrožování	197a	119	69	50
Ostatní násilné trestné činy	230,233	6	4	2
Ostatní trestná činnost	xx/	34	19	15
OBĚTI CELKEM		5155	3382	1773

x/ Jedná se o "objekty napadení - osoby (muže, ženy)". Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeny osoby, které tvoří Policií ČR zvlášť evidované "objekty napadení - skupiny osob".

xx/ §§ tr. zák.:154/2,164, 165, 167,168, 169a, 169b, 172, 174,175, 177,179, 180-184, 189, 190,194a, 200,206-209,239/1,240/1, 253,255,259, 262-265

Příloha č. 9

MINIMÁLNÍ POČET EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI VE VĚKU 0-18 LET (MUŽI) v r. 1999 V ČR. (Z údajů Policie ČR z formuláře o tr.č., pol.08, objekty napadení-osoby x). (Údaje se týkají cca 87% minimálního počtu evidovaných objektů napadení-osob).

Heslo takticko statistické klasifikace	§§ TR.ZÁK.	Věk obětí - muži										OBĚTI CELK.					
		0-6 let					7-15 let						16-18 let				
		úm- tí	zra- nění	jiny násl.	bez násl.	celk.	úm- tí	zra- nění	jiny násl.	bez násl.	celk.		úm- tí	zra- nění	jiny násl.	bez násl.	celk.
Krádež	247	0	0	0	2	2	0	1	104	36	141	0	3	214	33	250	393
Loupež	234	0	0	0	0	0	0	27	198	92	317	0	42	114	22	178	495
Vydírání	235	0	0	3	1	4	0	22	360	167	549	0	16	74	36	126	679
Vražda	219	4	1	0	1	6	2	1	0	0	3	0	2	0	0	2	11
Vražda novorozence matkou	220	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Úmyslné ublížení na zdraví																	
(Vč. pohlavní nemoci)	221,222	1	20	3	0	24	0	330	22	5	357	1	301	5	5	312	693
Ublížení na zdraví pohlavní nemocí z nedbalosti	223,224	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Ohrožování pohlavní nemocí	226	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ublížení na zdraví z nedbalosti																	
(pracovní úrazy, ostatní)	223,224,201	11	11	3	0	25	1	34	0	0	35	2	6	0	0	8	68
Pohl. zneuž. v závislosti	242/2,243	0	0	4	1	5	0	0	15	0	15	0	0	5	0	5	25
Pohlavní zneužívání ostatní	242	0	1	11	0	12	0	0	93	35	128	0	0	5	0	5	145
Únos	216	0	0	1	1	2	0	0	4	1	5	0	0	0	0	0	7
Omez. a zbav. osob.svobody	231,232	0	0	1	0	1	0	8	106	21	135	0	2	8	3	13	149
Útlak	237	0	0	0	0	0	0	0	20	2	22	0	0	0	0	0	22
Braní rukojmí	234a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Týrání svěštěné osoby	215	1	20	1	2	24	0	31	15	1	47	0	0	0	0	0	71
Opuštění dítěte	212	0	2	4	1	7	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	8
Násilí na veřejném činiteli	153, 154/1, 155,																
(členů policie a ostat.)	156/1,2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	2	3
Nebezpečné vyhrožování	197a	0	0	0	0	0	0	5	23	11	39	0	4	15	8	27	66
Ostatní násilné tr. činy	230,233	0	0	0	0	0	0	2	1	0	3	0	1	0	0	1	4
Ostatní trestná činnost	xv/	4	3	0	0	7	0	4	0	0	4	0	10	0	0	10	21
OBĚTI CELKEM		23	59	31	9	122	3	467	962	371	1803	3	387	441	108	939	2864

x/ Jedná se o "objekty napadení-jednotlivce". Z technických důvodů nejsou uvedeni jedinci z "objektů napadení-skupin osob".
 xv/§§TR:154/2, 164,165,167,168,169a,169b,172,174,175,177,179,180-184,189,190,200,206-209,239/1,240/1,253,255,259,262-265

Příloha č. 10

MINIMÁLNÍ POČET EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI VE VĚKU 0-18 LET (ŽENY) v roce 1999 v ČR. (Z údajů Policie ČR z formuláře o tr.č.,pol.08, objekty napadení-osoby x). (Udaje se týkají cca 87% minimálního počtu evidovaných objektů napadení-osob).

Heslo takticko	§§ TR.ZAK.	0-6 let				Věk obětí - ženy				16-18 let				OBĚTI CELK.			
statistické klasifikace		úmrtí	zra-nění	jiny násl.	bez celk.	úmrtí	zra-nění	jiny násl.	bez celk.	úmrtí	zra-nění	jiny násl.	bez celk.	CELK.			
Krádež	247	0	0	5	1	6	0	1	75	14	90	0	0	312	47	359	455
Loupež	234	0	0	1	0	1	0	1	32	5	38	0	7	41	11	59	98
Vydráření	235	0	1	1	0	2	0	2	36	39	77	0	10	35	27	72	151
Vražda	219	2	0	1	0	3	3	1	0	0	4	3	0	0	0	3	10
Vražda novorozence matkou	220	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Úmyslné ublížení na zdraví (vč. pohavní nemoci)	221,222	0	12	0	1	13	0	88	8	5	101	0	72	1	1	74	188
Ublížení na zdraví pohavní nemoci z nebalosti	223,224	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ubl. na zdraví z nebalosti (pracovní úrazy, ostatní)	223,224,201	4	9	0	0	13	0	16	0	0	16	0	6	0	0	6	35
Pohavní zneuž. v závislosti	242/2,243	0	2	9	2	13	0	0	88	39	127	0	0	8	5	13	153
Pohavní zneužívání ostatní	242	0	5	31	10	46	1	5	445	220	671	0	0	10	3	13	730
Znásilnění	241	0	0	1	0	1	0	5	51	24	80	0	8	97	19	124	205
Obchodování se ženami	246	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	4	3	7	8
Únos	216	0	1	2	1	4	0	0	1	2	3	0	0	0	0	0	7
Omez a zbav. osob. svobody	231,232	0	0	0	2	2	0	1	39	24	64	0	5	24	31	60	126
Útlak	237	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0	0	14	0	14	16
Braní rukojmí	234a	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Týrání svěřené osoby	215	0	6	5	0	11	0	7	11	3	21	0	1	0	0	1	33
Opuštění dítěte	212	0	1	1	0	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	4
Nebezpečné vyhrožování	197a	0	0	2	0	2	0	5	17	6	28	0	2	15	6	23	53
Ostatní násilné trestné činy	230,233	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	2
Ostatní trestná činnost	xx/	0	0	0	0	0	0	7	0	1	8	0	3	2	0	5	13
OBĚTI CELKEM		8	38	59	17	122	4	141	806	384	1335	3	114	564	153	834	2291

xx/ Jedná se o "objekty napadení -jednotlivce", z technických důvodů nejsou uvedeni jedinci z "objektů napadení-skupin osob"

xx/§§17:154/2, 164,165,167,168,169a,169b,172,174,175,177,179,180-184,189,190,200,206-209,239/1,240/1,253,255,259,262-265

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TR. ČINNOSTI VE VĚKU 0-18 LET^{xx} ČR v r.1999. DĚLENÍ PODLE KRAJŮ. (Z údajů Policie ČR.)

Heslo takticko	statistické	klasifikace	§§ TR. ZÁK.	PRAHA	STŘEDO-ČESKÝ	JIHO-ČESKÝ	KRAJ	ZAPADO-ČESKÝ	SEVERO-ČESKÝ	VYCHODO-ČESKÝ	JIHO-MORAVSKÝ	SEVERO-MORAVSKÝ	ČR
Vražda	219	3	6	2	0	2	5	5	2	5	5	2	25
Vražda novorozence matkou	220	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	4
Opuštění dítěte	212	0	3	3	1	2	1	2	1	2	2	6	18
Únos	216	2	3	1	3	0	5	3	3	3	1	1	18
Loupeže	234	175	56	12	42	146	24	97	168	720			
Násilí na veřejném činiteři (členu policie a ostat.)	153,154/1,155	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3
Úmyslné ublížení na zdraví	221,222	59	67	56	68	143	103	98	326	920			
Brani rukojmí	234a	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1
Nebezpečné vyhrožování	197a	19	12	11	17	26	12	28	17	142			
Vydráření	235	77	414	26	63	107	61	159	146	1053			
Omez a zbav. osobní svobody	231,232	17	102	4	25	34	48	32	31	293			
Útlak	237	14	19	1	0	0	1	2	3	40			
Týrání světané osoby	215	25	19	14	14	27	22	21	42	184			
Ostatní násilné trestné činy	230,233	0	0	0	1	3	1	0	1	6			
Znásilnění	241	25	49	5	18	34	23	19	32	205			
Pohlavní zneuž. v závislosti	242, 243	28	30	14	12	40	25	18	39	206			
Ublížení na zdraví ostatní	242	136	180	72	108	131	93	141	107	968			
Ublížení na zdraví pohl.nemocí	223,224	1	0	0	0	0	0	0	1	2			
Otrožování pohl. nemocí	226	0	0	0	1	0	0	0	0	1			
Obchodování se ženami	246	0	0	0	2	6	0	0	0	4			
Krádež	247	450	23	6	49	81	19	120	139	887			
Ublížení na zdraví z nedbalosti (pracovní úrazy, ostatní)	223,224,201	6	9	6	11	21	10	24	23	110			
Ostatní trestná činnost	xx/	8	1	4	3	8	5	2	7	38			
CELKEM OBETI		1045	994	237	440	811	458	772	1099	5856			

xx/ Jedná se o součet "objektů napadení - osob: jednoživců (mužů, žen) a osob, které tvoří Policií ČR zvlášť evidované "objekty napadení-skupiny osob"(u hesla věkové složení skupiny byly sečteny osoby uvedené pod kódem 01 až 03,07,10, policejní číselník č.3 /k formulářů o trestném činu-k položce 08/)

Příloha č. 12

Trestný čin znásilnění a jeho oběti (zkušenosti organizace pro pomoc obětem)

(výňatek z textu P. Vitoušové - návrhy opatření)^{2/}

Možná východiska

V duchu doporučení Rady Evropy č. 11 z roku 1985 o postavení oběti v trestním právu a řízení zohlednit ve všech stádiích trestního řízení osobní situaci oběti znásilnění, její práva a její důstojnost.

Trestní zákon

- Zajistit právní ochranu před znásilněním bez ohledu na pohlaví oběti a bez ohledu na formu násilného pohlavního zneužití.
- Za znásilnění nepovažovat jen soulož, ale postihovat i jiné sexuální útoky
- Za potencionální oběť trestného činu znásilnění nepovažovat jen ženu
- Za přitěžující okolnost považovat znásilnění v rámci tzv. domácího násilí
- Definovat v tr. zákoně např. jako přitěžující okolnost domácí násilí (fyzické, sexuální a psychické týrání ve všech typech blízkých vztahů). Paradoxně je znásilnění manželky např. po 13letém domácím násilí, kdy právní vztah ještě trvá, posuzováno jako excus - tedy okolnost nebezpečnost činu snižující. Při citlivém rozlišování lze v rámci trestního řízení prokázat opak v souvislostech dlouhotrvajícího týrání
- Zvážit způsob prokazování násilného jednání v případech, kdy se díky osvětě oběť rozhodne nebránit právě proto, aby ji pachatel nezranil nebo nepřipravil o život

Trestní řád

- Prohloubit anonymitu a ochranu obětí sexuálního násilí ve všech stádiích trestního řízení.
- Zvýšit ze zákona povinné informování obětí o jejich postavení a právech, o lhůtách k uplatnění nároků, o průběhu soudního řízení, o výsledku projednávání jejich věci (včetně včasné informace o propuštění pachatele z vazby či výkonu trestu odnětí svobody, informace o přeřazení odsouzeného do jiné věznice apod.) - je v Anglii zakotveno v Zákonu o obětech z roku 1996.
- Zavedení institutu předběžného opatření v podobě tzv. omezujících příkazů, tzn. vynuceného a vynutitelného „odstupu“, pachatele od oběti (zákaz kontaktu, přiblížení se, vstupu do domu dokonce i do společného obydlí).
- Zajistit poskytování odpovídající právní pomoci obětem závažných sexuálních útoků na náklady státu v průběhu celého řízení jako je tomu například ve Švédsku, na Islandu, v USA - právě s přihlédnutím ke zranitelnosti těchto obětí a k nešetnému zacházení s nimi, placený právní zástupce, případně zmocněnec mohou chránit oběť před nelitostnými otázkami.

Zvážit přijetí samostatného Zákona o obětech,

- který existuje například v Anglii. V této právní normě lze ošetřit mj. zvýšenou ochranu citlivých osobních údajů u obětí znásilnění a řadu dalších standardních

opatření ve prospěch obětí trestných činů, která nejsou upravena nikde jinde.

Zákon o peněžité pomoci obětem násilných trestných činů (č. 209/97 Sb.)

- Rozšířit peněžitou pomoc i na oběti tr. činu znásilnění tak, jako je tomu například ve Slovenské republice nebo v Rakousku (kde výjimečně u tohoto činu není vyžadována dolní hranice 100 bodů při způsobeném zranění).
- V této souvislosti změnit naprosto nevyhovující bodové ohodnocení bolestného (nízké bodové tarify, nepřijatelně nízká hodnota 1 bodu).

Opatření administrativní a organizační povahy

- Prohloubit vzdělání policistů, soudců, státních zástupců a lékařů (trauma oběti násilí a zásady jednání s ní) s cílem kompletní změny kultury a atmosféry při kontaktu s oběmi trestných činů.
- Vznik speciálních pracovišť (speciální místnosti pro výslechy obětí) a speciálních týmů pro vyšetřování sexuálního násilí (viz policie v Anglii, v USA), které vede k vyššímu počtu oznamovaných a také objasněných trestných činů tohoto druhu a minimalizuje sekundární viktimizaci obětí.
- Zřizování oddělených čekáren pro svědky u soudů.

Zajištění provozu celostátní odborné neinstitucionální telefonní linky pro oběti trestných činů.

Příloha č. 13

Zdravotní systém včasné detekce a pomoci obětem násilných trestných činů z pohledu nestátní organizace pro pomoc obětem (popis stavu, hlavní problémy, návrh na jejich řešení) (výňatek z textu P.Vitoušové)^{4/}

Návrhy na řešení:

Připustit, že oběť trestný čin nespáchala a zaslouží si naši péči, pomoc, podporu a ochranu, připustit fakt, že oběť přežila silný a otřesný zážitek a zaslouží si zvláštní péči.

- **Vznik výukových a výchovných programů** pro lékaře a zdravotnický personál specializovaných na problematiku obětí trestných činů (v USA např. lékař nedostane licenci do doby než absolvuje dvouhodinový výcvik o domácím násilí).
- **Tvorba procedur a manuálů**, které odstraní v praxi co nejrychleji deficit vědomostí profesionálů přicházejících do kontaktu s oběťmi.
- **Zjišťovat rozsah újmy** nejen po stránce hmotné újmy a bodového hodnocení zranění, ale také **zjišťovat újmu emocionální a dopad trestného činu na život oběti** (viz formuláře ze zahraničí, které jsou obligatorní součástí trestního spisu). Po psychologické stránce to značně přispívá k návratu oběti do normálního života. Kompetentní lidé se zajímají o její problémy a potíže vzniklé v důsledku násilného trestného činu.
- Zavedení **speciální dokumentace** pro kvalitní zaznamenání všech údajů použitelných v případném trestním řízení (viz zahraniční protokoly).
- **Zajistit dostupnost pomoci** pro oběti násilných trestných činů od člena nemocničního personálu (psychologa, psychiatra či sociálního pracovníka do 3 dnů od spáchání trestného činu).
- **Zvláštní pozornost** zaměřit na pomoc obětem pohlavního zneužívání, týrání, znásilnění, teroristických útoků, únosu, obchodování se ženami. Pro tyto oběti zřídit speciální místnosti, kde vyšetření proběhne. Pro vyšetřující lékaře zavést univerzální „krabice“, pro odběr a zajištění důkazního materiálu (viz zahraniční praxe Anglie, Německo, USA).
- Mimořádnou pozornost věnovat přípravě a „vybavenosti“, lékařů pro **kontakt s oběti domácího násilí**. Tento druh násilí tihne k recidivám a gradaci. Včasná diagnóza a intervence mohou zabránit vážným zraněním nebo dokonce úmrtím (v roce 2001 plánuje BKB např. vydat manuál pro lékaře: „Jak reagovat na domácí násilí“, a zahájit provoz telefonní linky s nepřetržitým provozem pro oběti domácího násilí a násilných trestných činů).

Klíčem ke včasné detekci a účinné pomoci je spolupráce a multidisciplinární přístup. Podpora obětí a prevence kriminality jsou v zemích Evropské unie vnímány jako jeden úkol.

Tento úkol je v některých zahraničních právních úpravách i v praxi nadřazen represí.

Summary

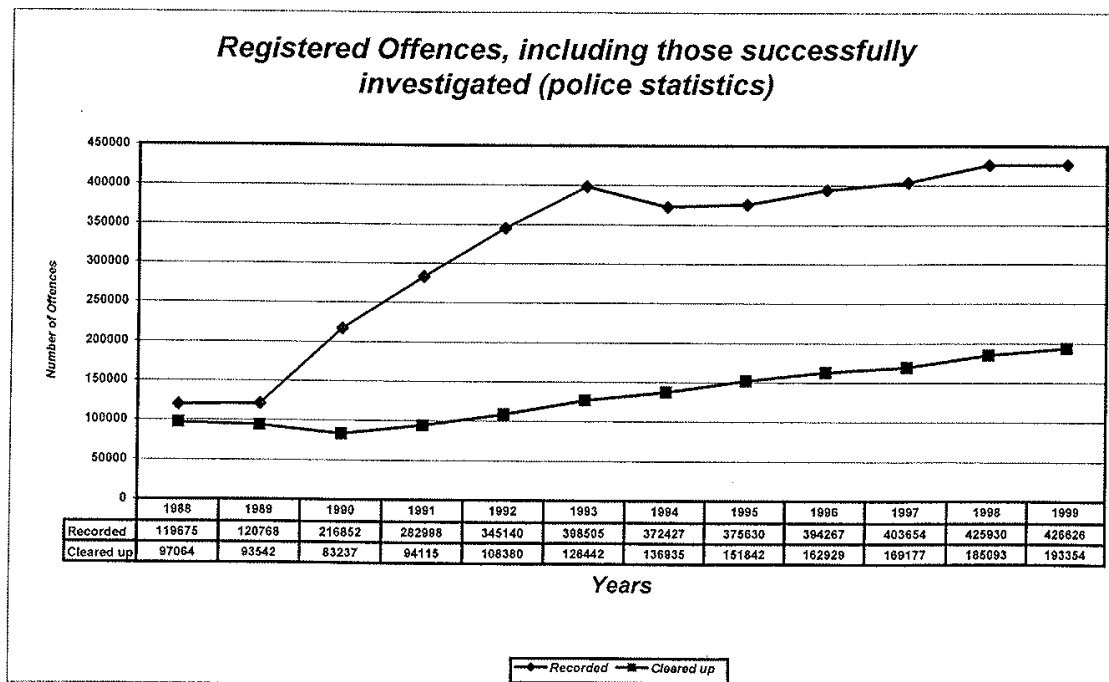
PhDr. Alena Marešová

As in past years, the number of police registered crimes in 1999 has also increased. The increase of criminal offences in comparison to 1998 represented only about 700 crimes and that was the reason why the first reactions to this statistic were very optimistic due to the upward trend which began in 1990. The only exception was 1994 when a slight decrease of registered crimes took place. Only during the last year has there at least occurred the expected and predicted plateau of criminal offences.

If this optimistic approach of the Police of the Czech Republic to crimes in 1999 had only been the result of a deeper analysis of the state of criminality and of methods of its statistical processing issuing not only from a shallow interpretation of statistic data, this optimism would have been legitimate regardless of the number of registered criminal offences stabilising on a quadruple of the number of criminal offences registered in the Czech Republic 20 years ago.

In 1999 the Police of the Czech Republic registered 426 626 criminal offences in general which represented an increase of 696 criminal acts in comparison with 1998.

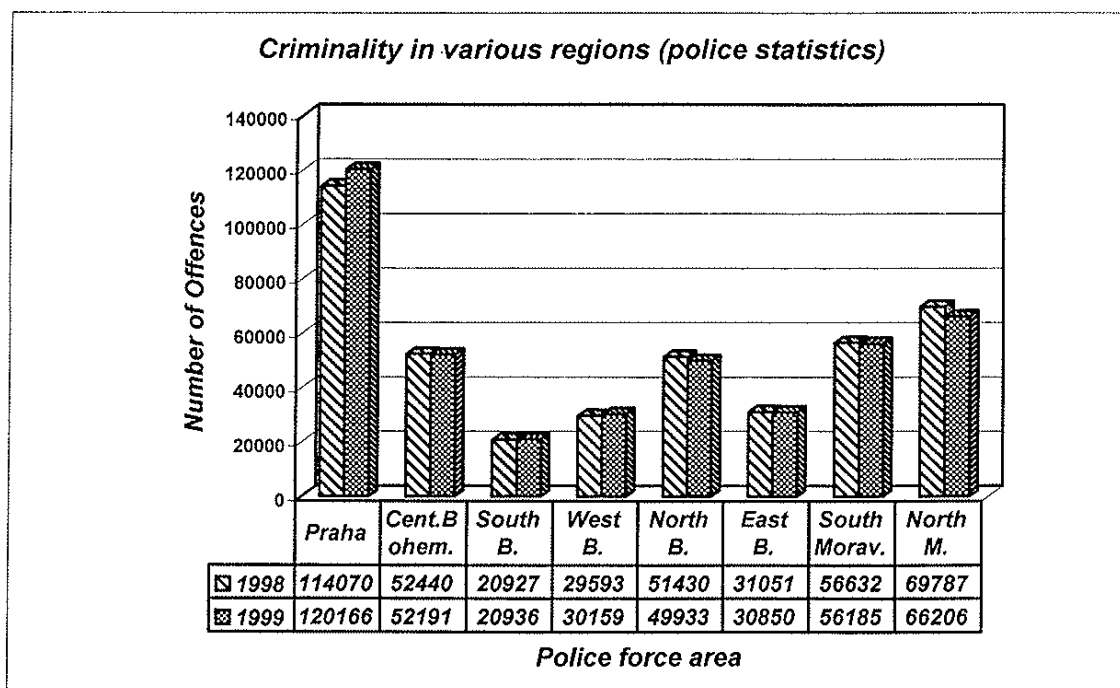
Diagram 1

For one thousand inhabitants in the Czech Republic in 1999 there were 41 registered criminal offences. In Prague it was a hundred registered crimes for one thousand inhabitants having a permanent residence there and in the centre of Prague (particularly in Prague 1 which is a territorial area with the highest occurrence of crimes in our country), it was more than 400 criminal offences for one thousand inhabitants.

Looking at the diagram we can see that in respect of the share of individual territorial areas in a general level of registered crimes in 1999, in comparison with previous years no radical changes took place. The capital city of Prague and Northern and Southern Moravia are equally participating in more than a half of all registered criminal offences.

Diagram 2

As far as **the individual kinds of crimes** are concerned, apart from the above mentioned facts being compared with the past two years, only very slight changes have taken place:

Since 1996 the total number of registered **violent criminal offences** plateaued around 23 000 crimes per year and most of them have traditionally been registered in the region of Northern Moravia (between 5 - 6 000 crimes per year).

As to murders - in 1999 there was a considerable decrease especially in the former Northern Moravian region. The increase in number of murders continues to grow

in Prague with the peak of 64 murders in 1999 which represents about a quarter of all murders being registered in this year. It is gratifying to note that out of the total number of 265, the police have solved 236 murders (i.e. about 90%). In comparison with 1998 the number of murders committed by habitual offenders has considerably decreased. The number of murders committed by foreigners still remains very high: in 1998 the Czech Republic Police prosecuted 307 persons for murder, out of whom 68 were foreigners, in 1999 - 273 persons, out of whom 64 were foreigners. Even the number of murderesses has grown: from 30 in 1998 to 34 in 1999.

From a murder analysis further results show that out of 265 registered criminal offences of murder 69 have been judged as an attempted murder. The most murder attacks were motivated by conflicts in personal relations, 36 crimes were murders with robbery, 8 murders were considered as sexual murders, 5 murders as murders to order and 4 murders were committed under the influence of alcohol. 10 murders were committed by persons under 18 years: out of whom 4 murders were committed by boys under 15 years. More than 80% of a total number of murders was committed by a single offender, about 8% by two accomplices and the remaining 2% (which represent 6 murders) by more offenders.

The number of **robberies**, which in comparison with previous years, (apart from the economic criminal activity), has a record data of criminal offences in 1999 reaching almost 5000 registered criminal acts. Robberies committed in Prague represent almost 40% out of this number. (Until 1990 in the whole of the Czech Republic there were only about 800 - 1000 robberies per year). Clarification of robberies is traditionally relatively low - about 40%. The share of women is insignificant: only 149 women were prosecuted which makes 10% less than in a previous year.

Similarly as in violent crimes, the level of **moral crimes** has not changed in the past years: the number of registered offences ranges between 2000 - 2500 per year, with an exception in 1998 when there were about 2 800 moral criminal offences registered. The overall decline in 1999 was influenced primarily by the decline in number of registered moral crimes in Prague and in the Northern Moravian region. The number of registered rapes and criminal offences of sexual abuse has also continued to decline.

As for **property crimes** a number of committed 'burglaries with entry' has decreased to about 6 000 crimes (except Prague) in all other territorial regions. The decreasing trend in the number of burglaries to flats, cottages and shops has continued (again with the exception of Prague where the number of committed 'burglaries with entry' is the highest and represents about a third of all registered burglaries to flats). In the region of Central Bohemia there has still remained the highest number of burglaries of cottages. About 30% of all discovered burglary of cottages in 1999 has related to this territorial region.

As for **simple robberies** there were registered about 6000 criminal offences less in all other regions - except Prague, Central Bohemia and Eastern Bohemia. The greatest decline of simple robberies has taken place again in the region of Northern Bohemia.

The number of registered **thefts of dual-track motor vehicles** (cars) has stabilised roughly on the level of 1996 which represented about 27 000 criminal offences per year. Also in Prague a slight increase of this criminal activity has been registered (car thefts in Prague represented about 40% of the whole number of car thefts in the Czech Republic in 1999).

In comparison to 1998 the number of thefts from cars has decreased in general, but the number of thefts of automobile parts of motor vehicles has substantially increased. Detection of thefts connected with cars remains traditionally low and ranges from 15 to 17%.

As to **registered economic crimes**, the number of criminal offences has increased dramatically. With the exception of Prague where there was registered roughly the same number of economic crimes as in 1998, in other regions a number of economic crimes has considerably increased.

It is not possible to interpret this increase of registered economic crimes accurately because it excludes latent or hidden economic crimes so that the relevant facts become distorted.

The most frequent economic **facts of the case** bear the features of fraud (§ 250 of Criminal Code). Out of the total number of frauds 16 861 qualified as economic criminal activity. For embezzlement (§ 248 of Criminal Code) 7 035 criminal **acts** qualified as economic criminal activity. The third item was the tax delinquency (§§ 147, 148 and 148b of Criminal Code) with 3 758 registered **acts**.

One gratifying factor is that in 1999 an increased level of police activity in the area of crimes connected with a violation of copyright (§ 152 of Criminal Code) has resulted in 2 520 registered **acts** being discovered in this period.

A special position in analysing criminal activities over the past years is given to **organized crime** problems. Before 1989 organized crime did not occur in the former Czechoslovakia on a large scale or in a more developed form. At the same time 'organized crime' has already become established in most European countries since the sixties, and especially in former USSR it has already had a long tradition.

After November 1989 the organized crime has taken advantage of a removal of formal barriers, particularly the opening of borders and liberalization of the entire social life. It has taken advantage of a number of mistakes from the area of politics, state control, economics, law and culture in wider sense of the word. Due to the changes in social structure the organized crime could also focus on the richer social groups of Czechoslovak society – mostly on regular customers. Very soon even Czechoslovak citizens have started to be involved in international organized crime operating on our territory. Gradually they have started to be independently involved in this area of crime and have even expanded abroad.

There is very little information concerning organized crime. Until 1998 practically nobody in our country was arrested and prosecuted in connection with organized crime. In 1999 only one person was convicted. Until 1997 there existed

neither investigating nor court records which could be the source of any information. For the same reason no statistics existed concerning this kind of criminal activity.

We had to rely on the information acquired indirectly. The only source for the analysis of an organized crime have essentially been expert researches. We have been acknowledging them in different areas by using questionnaires or having direct discussions with experts from specific police units and gradually from public prosecutors and judges. We have been monitoring basic trends concerning the occurrence of organized crime in the Czech Republic with the use of expert researches since 1993.

In the figures stated below there are recorded numbers of persons prosecuted for their criminality conspiracy participation (§ 163 of Criminal Code) and the estimates presented by the Police Presidium concerning a number of groups of organized crime and their members. The more detailed commentary is not presented in police materials.

Figure 1

Organized crime, participation in criminal conspiracy (§ 163a Penal Code) – numbers of prosecuted offenders

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
0	0	0	0	0	16	36

Figure 2

A rough estimate of the number of groups of organized crime on the territory of the Czech Republic

Years	1997	1999
Estimate of groups number	30-50	75

Figure 3

Estimate of the number of members of groups of organized crime on the territory of the Czech Republic

Years	1997	1999
Estimate of members number	1500-2000	2000

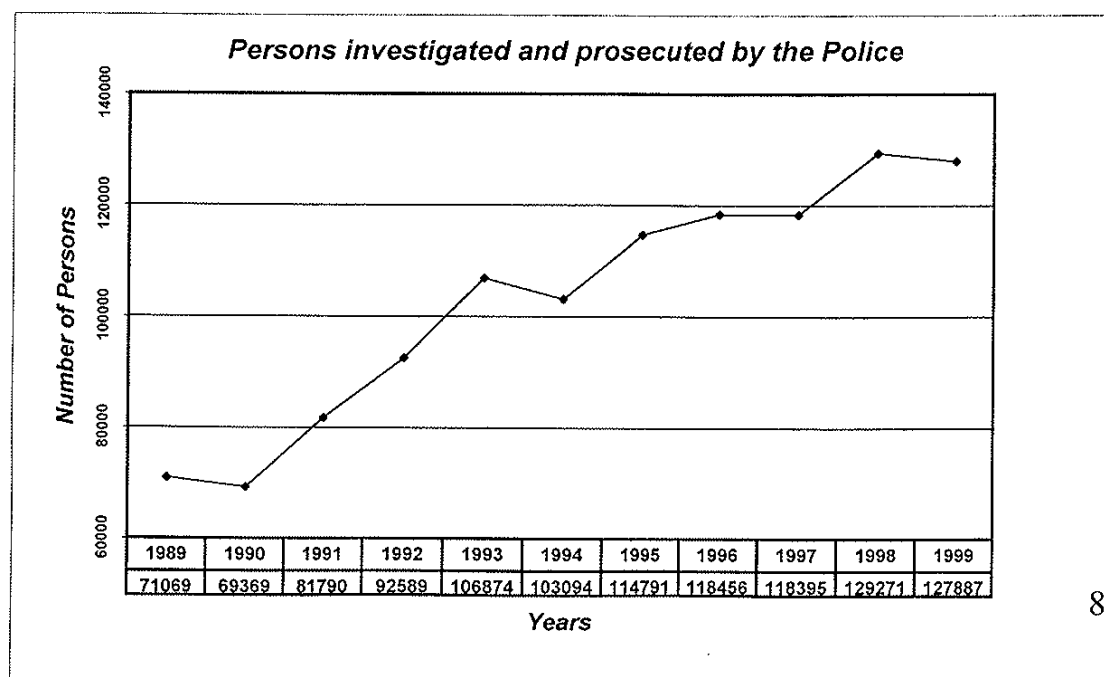
In 1999 the most expanded group of activities of organized crime in our territory was connected with production, smuggling and distribution of drugs, car thefts, organized prostitution and illegal migration.

Numbers of prosecuted offenders for their part in an organized crime did not

influence total numbers of prosecuted offenders. In 1999 compared with 1998 the number of **prosecuted and investigated persons** has decreased by 1 384 individuals. In respect of the increasing number of solved criminal offences our attention is drawn to the fact that in 1999 in comparison with the previous year a greater number of prosecuted offenders registered for more than one criminal offence, increased. A decrease of prosecuted offenders was caused principally by the decrease in number of prosecuted juvenile offenders and habitual offenders.

In 1999, 127 887 persons in all were prosecuted and investigated by the Police of The Czech Republic, out of whom 14 298 were women (in 1998 – 13 662) **which represents 11,2%**. Both of these figures are higher than in 1998 and have confirmed the expected increase in number of female crime offenders and increase of female share in a group of known offenders of criminal acts.

Diagram 3

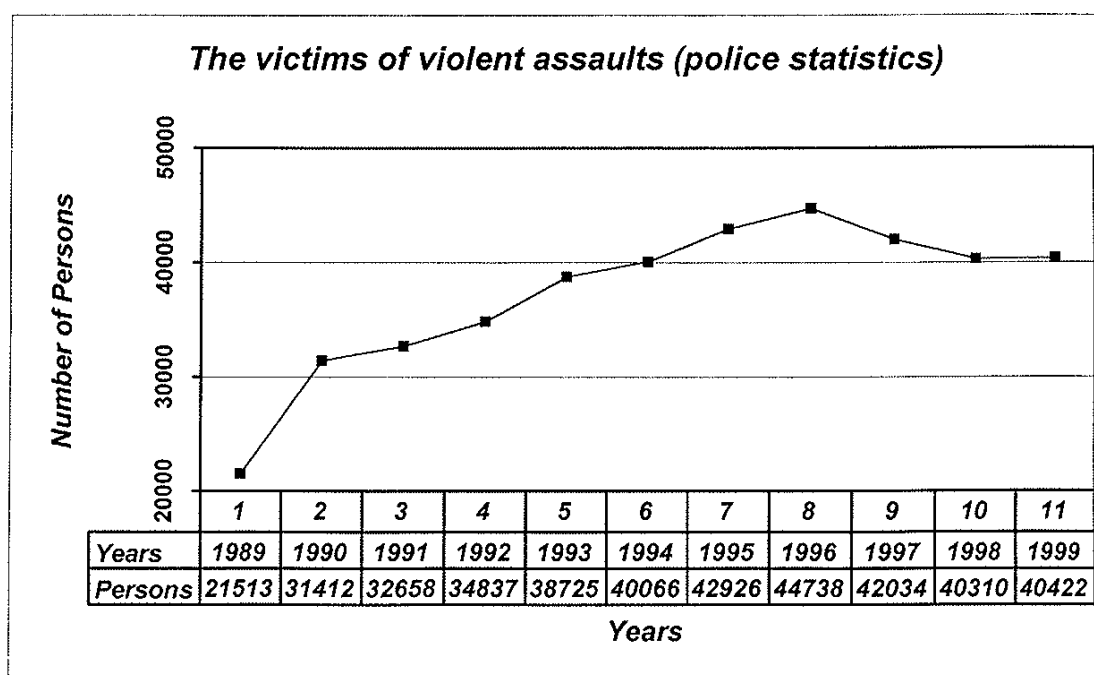
82

The number of children and juvenile offenders in 1999 has also confirmed a trend of the past years, (which started in 1995) in decreasing their number and their share in a group of known offenders of criminal acts. Compared with 1998 the number of offenders under 18 years decreased by about 1 400 and their share decreased from 15% to 14%. **In 1999 the number of investigated and prosecuted offenders under 18 years was 17 978 in all. Out of this number children under 15 years represented 8 832 persons and juveniles represented 9 146 persons.** A real decrease in number can be considered only with juveniles (of about 1 400 persons), the number of criminal acts of child offenders under 15 years has remained almost identical as in a previous year (+ 8 children). With violent crimes in comparison with a previous year

the number of under 18 years offenders remained almost identical. Slightly increased were the number of juvenile offenders of moral crimes. The number of offenders of property crimes has distinctly decreased.

Diagram 4 includes **basic data concerning crime victims – persons injured by crimes** - designated 'the objects of an attack' by police terminology. The comprehensive data concerning crime victims have not occurred in the police standard statistical sets. The Institute of Criminology and Social Prevention has been the only source of statistical data about them. The numbers stated below have been indicated as minimal numbers of crime victims in the Czech Republic.

Diagram 4

The minimal number of crime victims in our country, registered by the Police of The Czech Republic remained roughly the same as in a previous year. The minimal number of police registered attacked persons in 1999 represented 40 422 individuals (which was 112 crime victims more than in 1998). At the moment there is an indication that since 1996 there has been a slightly decreasing trend in the number of crime victims registered by the Czech Republic Police.

By comparing data of minimal numbers of police registered crime victims and of the injuries caused to them in 1998 and 1999 there is a slight decrease of the percentage share of persons injured by crimes (for 1,1%). in comparison with the previous years. Also the percentage of the death of registered victims of crimes has slightly decreased.

Conclusion:

For the contemporary criminal policy in the Czech Republic a miraculous idea of 'aha-effect' is a typical way of searching. The realization of such an idea could radically turn the development of criminal activity and the desirable result would bring a decrease in number of criminal phenomena and their source - criminal offenders.

A lot of time and energy has been given to the search for these miraculous precautions, it has been searched in our country and abroad expecting that such 'miracle' would bring a global effect and its use would be universal without any respect to a country of application. However this expectation cannot be fulfilled.

We feel isolated in our appeal to pay attention not only to the basic data concerning criminal offences often not being functionally used, but also to the real causes and consequences of crime in a certain time and on a certain territory without any respect to departmental, personal and partial groups interests. It is also necessary to pay attention to analysing the efficiency of current precautions to limit crime and to admit mistakes in applying and constructing these precautions with their limited effect. It is necessary to pay attention to first time offenders, i.e. to examine why a higher number (from the criminal law point of view) of blameless citizens is always getting into a conflict with the criminal law, and why a number of current sanctional precautions are almost ineffective etc.

Without a realistic perspective on criminal offences, its causes and consequences especially those having no simple appearance of material damage, it is impossible to be successful in the struggle against criminality, a conservation of contemporary level of criminality cannot represent our objectives.

Translation by: Marta Holeková

Příloha 1

Celková kriminalita v České republice

(Policíí ČR evidované trestné činy. Zdroj: policejní statistika od doby počítačového zpracování dat)

<i>ROK</i>	<i>ZJIŠTĚNÉ TR.ČINY</i>	<i>OBJASNĚNÉ TR. ČINY</i>	<i>%</i>
1973	109 355	92 685	85,0
1974	109 573	92 536	84,45
1975	110 957	96 725	87,17
1976	106 602	93 753	87,94
1977	103 083	89 956	87,26
1978	103 251	89 798	86,97
1979	98 091	83 825	85,45
1980	103 219	86 653	83,95
1981	110 312	90 906	82,4
1982	120 444	97 847	81,23
1983	117 001	96 939	82,85
1984	120 918	100 672	83,25
1985	121 272	100 665	83,0
1986	122 122	101 000	82,7
1987	120 260	99 006	82,32
1988	119 675	97 064	81,1
1989	120 768	93 542	77,45
1990	216 852	83 237	38,38
1991	282 998	94 115	33,25
1992	345 140	108 380	31,4
1993	398 505	126 442	31,72
1994	372 427	136 935	36,76
1995	375 630	151 842	40,42
1996	394 267	162 929	41,32
1997	403 654	169 177	41,9
1998	425 930	185 093	43,46
1999	426 626	193 354	45,32

Příloha 2

Trestná činnost v České republice v roce 1999 podle policejního územního členění

	Skutky evidované policií	Počet obyvatel k 1.1. 1998	Skutky na 1000 obyvatel
<i>Česká republika</i>	429 626	10 299 125	41,71
<i>Praha</i>	120 166	1 200 455	100,20
<i>Středočeský kraj</i>	52 191	1 105 964	47,19
<i>Jihočeský kraj</i>	20 936	700 773	29,87
<i>Západočeský kraj</i>	30 159	858 188	35,14
<i>Severočeský kraj</i>	49 933	1 179 242	42,35
<i>Východočeský kraj</i>	30 850	1 233 858	25,00
<i>Jihomoravský kraj</i>	56 185	2 052 832	27,37
<i>Severomoravský kraj</i>	66 206	1 967 813	33,64

Příloha 3

Trestná činnost v Praze podle jednotlivých obvodů za rok 1999

Obvod	Celková kriminalita	Počet obyv. (v tis.) 1997	Index na 1000 obyvatel
<i>Praha 1</i>	16 255	37,9	429,18
<i>Praha 2</i>	10 431	55,6	187,61
<i>Praha 3</i>	7 648	77,6	98,61
<i>Praha 4</i>	25 085	143,6	174,82
<i>Praha 5</i>	13 699	79,0	173,61
<i>Praha 6</i>	9 519	105,2	90,49
<i>Praha 7</i>	6 151	42,2	145,77
<i>Praha 8</i>	8 954	108,2	82,78
<i>Praha 9</i>	10 374	42,6	243,90
<i>Praha 10</i>	12 048	116,6	103,41

Údaje o počtu obyvatel v jednotlivých MČ Prahy byly převzaty z Lexikonu hl. m. Prahy 1997 (vyd. ČSÚ)

Příloha 4

Kriminalita posledních 10 let z pohledu policejní statistiky, státního zastupitelství a soudů

ROK	1 POLICIÍ ZJIŠTĚNÉ TRESTNÉ ČINY	2 POLICIÍ OBJASNĚNÉ TRESTNÉ ČINY	3 STÍHÁNO OSOB - ZNÁMÍ PACHATELÉ	4 OBŽALO- VANÉ OSOBY	5 SOUDY ODSOUZEN É OSOBY
1987	120 260	99 006	71 716	59 379	53 366
1988	119 675	97 064	72 887	51 782	47 887
1989	120 768	93 542	65 959	48 523	41 005
1990	216 852	83 237	55 317	26 341	16 521
1991	282 998	94 115	63 194	44 114	27 837
1992	345 140	108 380	66 565	48 556	31 017
1993	398 505	126 442	82 575	57 917	35 148
1994	372 427	136 935	85 929	65 139	51 931
1995	375 630	151 842	105 169	84 006	54 957
1996	394 267	162 929	109 204	85 377	57 974
1997	403 654	169 177	108 275	84 066	59 777
1998	425 930	185 093	106 488	73 905*	54 083*
1999	426 626	193 354	127 887	84 973	62 595

Vysvětlivky:

sl. 3 - Známí pachatelé - známé osoby, zapsané v rejstříku pro dozor v trestním řízení, včetně pachatelů, u nichž došlo k odložení věci před začátkem trestního stíhání např. z důvodů amnestie, nepřičetnosti či nedostatku věku.

Stíháno - počet osob, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání dle § 160 trestního řádu.

Obžalováno - obžaloba dle § 176 trestního řádu

Odsouzeno - počet osob, proti kterým byl vydán odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci.

* V roce 1998 v důsledku amnestie prezidenta bylo v přípravném řízení ukončeno více než 27 tisíc trestních věcí a zastaveno stíhání více než 15 tis. osob. Projevilo se to jak snížením počtu obžalovaných osob, tak i následně osob odsouzených. Největší dopad měla amnestie na počty obžalovaných mladistvých pachatelů a obžalovaných žen.

Příloha 5

Přehled vražd a jejich pokusů na území ČR od roku 1974

(zdroj dat: statistika Policie ČR)

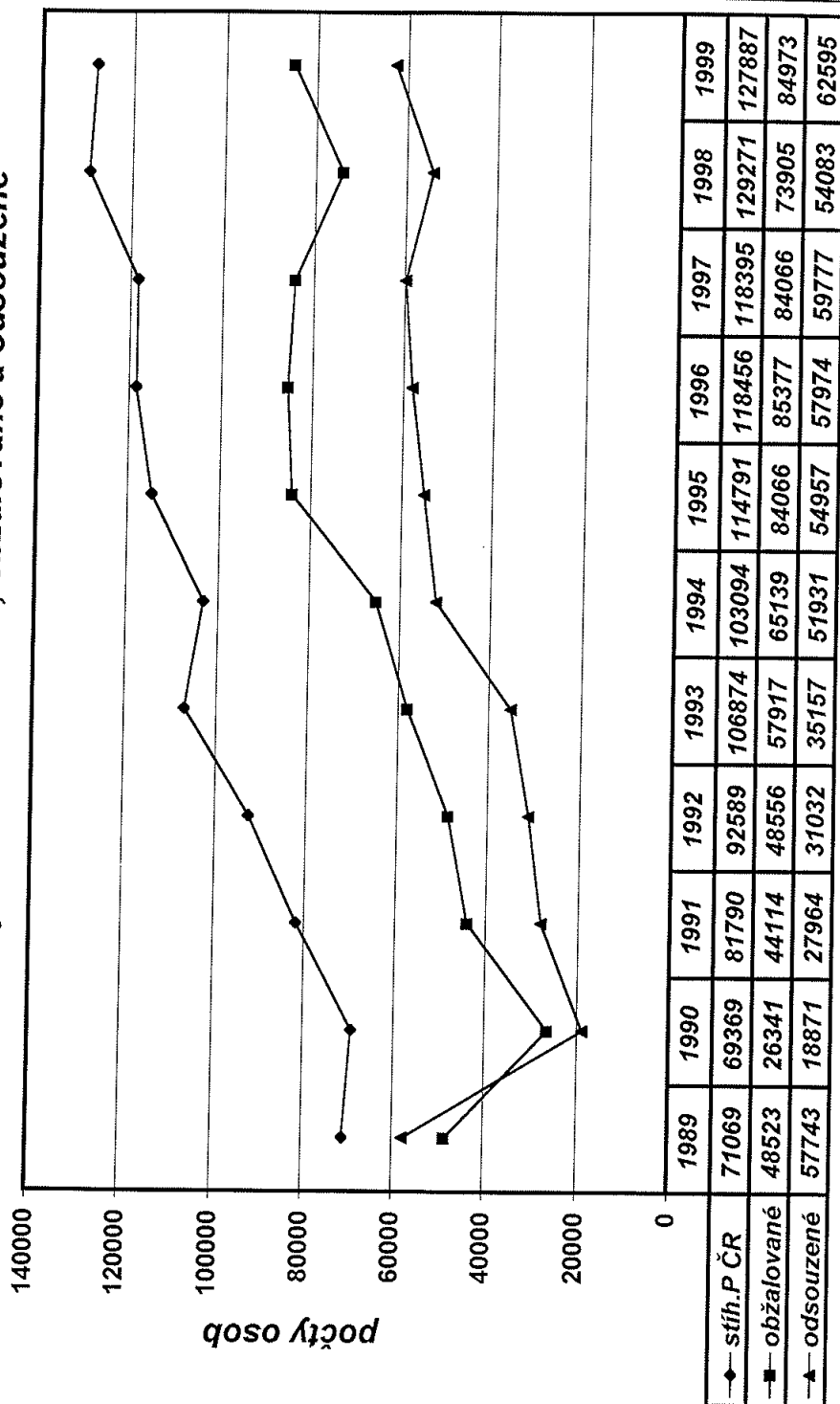
ROK	CELKOVÝ POČET	OBJASNĚNÉ TR. Č.	Z TOHO POKUSŮ	NOVOROZE- NÝCH DĚTÍ
1974	151	-	50	16
1975	137	-	36	14
1976	114	-	32	9
1977	101	-	33	11
1978	120	-	31	13
1979	130	-	37	12
1980	124	-	44	5
1981	135	-	39	7
1982	161	-	57	21
1983	173	-	67	12
1984	147	-	56	15
1985	142	-	45	12
1986	129	-	38	12
1987	139	-	35	12
1988	100	-	33	1
1989	126	119	41	5
1990	212	184	55	7
1991	194	174	61	9
1992	258	219	78	8
1993	278	229	83	6
1994	286	237	82	4
1995	277	239	96	3
1996	267	226	91	4
1997	291	252	101	3
1998	313	272	135	1
1999	265	236	89	4

Příloha 6

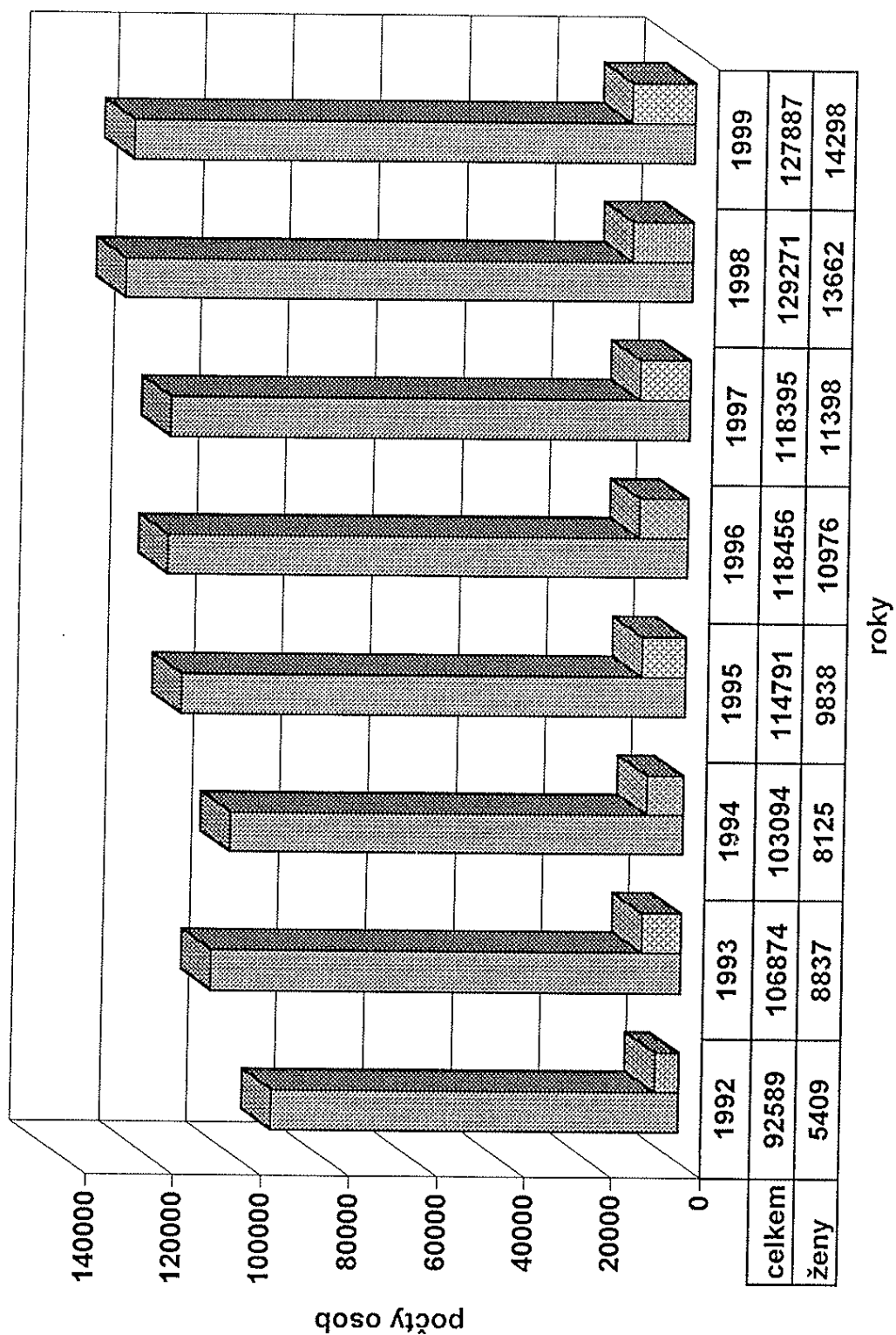
Přehled o počtu spáchaných loupeží (§ 234 TZ) (zdroj dat: statistika Policie ČR)

ROK	ZJIŠTĚNÉ TR. ČINY	OBJASNĚNÉ TR. ČINY
1973	522	445
1974	483	402
1975	469	389
1976	408	322
1977	641	547
1978	664	558
1979	602	540
1980	735	645
1981	643	534
1982	712	601
1983	893	732
1984	815	695
1985	944	816
1986	870	754
1987	800	683
1988	799	675
1989	789	631
1990	3 855	1 475
1991	4 142	1 515
1992	3 855	1 475
1993	4 109	1 530
1994	3 826	1 767
1995	3 978	1 752
1996	4 218	1 965
1997	4 751	2 006
1998	4 306	1 861
1999	4 817	1 900

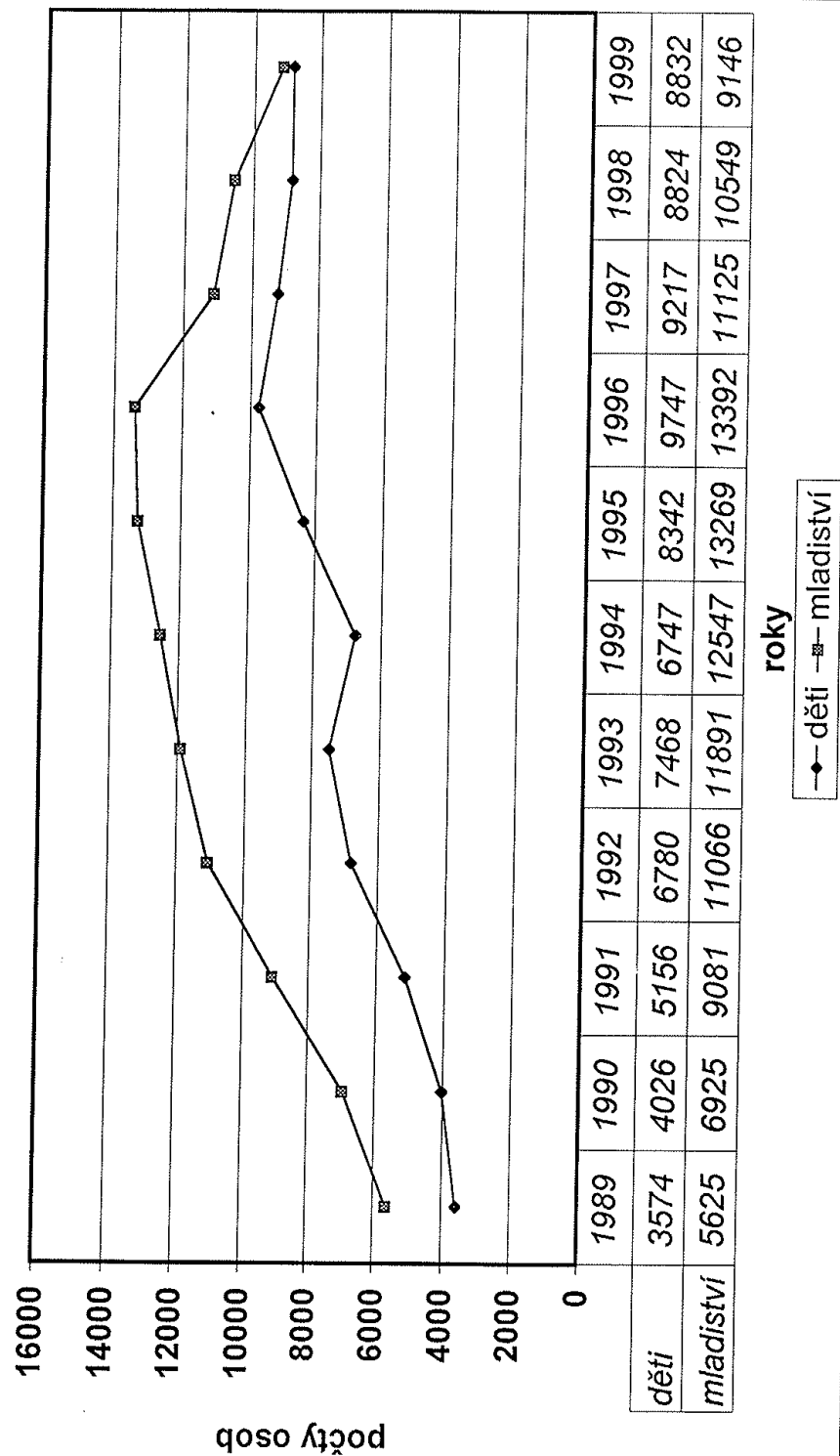
Osoby stíhané Policií ČR, obžalované a odsouzené

Podíl stíhaných žen na počtu všech stíhaných pachatelů v ČR

Vývoj počtu známých pachatelů do 18 let

Příloha 10

Tab. 1

Srovnání počtu vězněných osob v jednotlivých evropských státech a vybraných mimoevropských státech v poměru k počtu trvale tam žijících obyvatel

(vězni jsou zde jak věznění obvinění, tak i odsouzení)

<i>Státy</i>	<i>Počty vězňů (včetně vazby)*</i>	<i>K datu</i>	<i>Odhad počtu obyvatel v mil.</i>	<i>Koeficient na 100 tis.obyvatel</i>
<i>Rusko</i>	<i>1,060,085</i>	<i>31.12.99</i>	<i>145,5</i>	<i>730</i>
<i>Bělorusko</i>	<i>58,879</i>	<i>31.12.97</i>	<i>10,2</i>	<i>575</i>
<i>Ukrajina</i>	<i>217,400</i>	<i>31.12.99</i>	<i>50,7</i>	<i>430</i>
<i>Litva</i>	<i>14,259</i>	<i>3.10.99</i>	<i>3,7</i>	<i>385</i>
<i>Lotyšsko</i>	<i>8,868</i>	<i>20.11.99</i>	<i>2,45</i>	<i>360</i>
<i>Estonsko</i>	<i>4,465</i>	<i>1.12.99</i>	<i>1,45</i>	<i>310</i>
<i>Moldávie</i>	<i>10,044</i>	<i>1.1.99</i>	<i>3,65</i>	<i>275</i>
<i>Česká republika</i>	<i>23,060</i>	<i>31.12.99</i>	<i>10,3</i>	<i>225</i>
<i>Rumunsko</i>	<i>49,790</i>	<i>31.12.99</i>	<i>22,45</i>	<i>220</i>
<i>Maďarsko</i>	<i>15,110</i>	<i>31.12.99</i>	<i>10,05</i>	<i>150</i>
<i>Polsko</i>	<i>56,765</i>	<i>31.12.99</i>	<i>38,65</i>	<i>145</i>
<i>Bulharsko</i>	<i>11,773</i>	<i>1.9.98</i>	<i>8,25</i>	<i>145</i>
<i>Portugalsko</i>	<i>13,086</i>	<i>1.9.99</i>	<i>10,0</i>	<i>130</i>
<i>Slovensko</i>	<i>6,628</i>	<i>1.9.98</i>	<i>5,4</i>	<i>125</i>

<i>Anglie a Wales</i>	65,993	30.11.99	52,8	125
<i>Skotsko</i>	6,010	30.11.99	5,1	120
<i>Španělsko</i>	44,197	31.12.99	39,4	110
<i>Turecko</i>	64,907	1.9.98	63,6	100
<i>Německo</i>	79,666	31.1.99	82,2	95
<i>Francie</i>	53,948	1.9.99	59,0	90
<i>Itálie</i>	51,427	1.9.99	57,6	90
<i>Holandsko</i>	14,057	31.12.99	15,85	90
<i>Lucembursko</i>	392	1.9.98	427 tis.	90
<i>Rakousko</i>	6,877	31.8.99	8,2	85
<i>Švýcarsko</i>	5,950	1.9.99	7,1	85
<i>Albánie</i>	2,922	1.9.98	3,35	85
<i>Belgie</i>	8,135	31.12.99	10,2	80
<i>Irsko</i>	2,929	12.11.99	3,7	80
<i>Lichtenštejnsko</i>	24	30.6.99	32 tis.	75
<i>Řecko</i>	7,525	1.9.99	10,55	70
<i>Severní Irsko</i>	1,192	29.11.99	1,7	70
<i>Malta</i>	260	1.9.98	378 tis.	70
<i>Dánsko</i>	3,496	1.9.99	5,3	65
<i>Švédsko</i>	5,270	30.9.99	8,85	60
<i>Norsko</i>	2,695	30.9.99	4,45	60
<i>Srbsko</i>	787	30.4.98	1,3	60

<i>Chorvatsko</i>	2,227	31.12.98	4,6	50
<i>Slovinsko</i>	980	31.12.99	2,0	50
<i>Finsko</i>	2,389	31.12.99	5,15	45
<i>Monako</i>	13	10.98	32 tis.	40
<i>Bosna a Herzog.</i>	836	31.8.99	2,5	35
<i>Island</i>	103	1.9.98	275 tis.	35
<i>Andorra</i>	20	23.8.99	66 tis.	30
<i>Mimoevropské státy</i>				
<i>USA</i>	1,860,520	30.6.99	272,9	680
<i>Čína</i>	1,408,860	1999	1,266,8	110
<i>Kanada</i>	32,970	<i>Denní průměr**</i>	30,65	110
<i>Austrálie</i>	20,656	<i>Denní průměr</i>	18,7	110
<i>Indie</i>	381,147	1998	982,0	40
<i>Japonsko</i>	52,715	1999	126,5	40

** Jen vazba vykonávaná ve vězeňských zařízeních.*

*** Denní průměr počtu osob uvězněných ve vězeňských zařízeních v průběhu roku 1999.*

Kriminalita v roce 1999

Autoři: PhDr. Alena Marešová a kol.
Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Určeno: Pro odbornou veřejnost
Tiskárna: Vydavatelství Kufr - František Kurzweil
Naskové 3, Praha 5
Dáno do tisku: listopad 2000
Vydání: první
Náklad: 170 výtisků

ISBN 80-86008-85-1